

2001 – 2002 – 2003 – 2004 – 2005 – 2006 – 2007 – 2008 – 2009 – 2010

W
World
I
Internet
P
Project

„A digitális jövő térképe”

A magyar társadalom
és az internet

2004
ITHAKA-ITTK-TÁRKI

A World Internet Project egy nemzetközi kutatási program (a részleteket lásd a 69. oldalon).
A programot Magyarországon 2001 óta a BME Információs Társadalom és Trendkutató Központ
(www.ittk.hu), a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Rt. (www.tarki.hu) és az
ELTE-ITHAKA (www.ithaka.hu) közösen bonyolítja le.
A kutatás vezetői Dr. Dessewffy Tibor és Dr. Fábíán Zoltán.

A magyarországi kutatást 2004-ben támogatta az Informatikai és Hírközlési Minisztérium,
az ORTT és az Axelero.

A kutatásjelentést készítették:

Dessewffy Tibor
Fábíán Zoltán
Galács Anna
Rét Zsófia
Rigler András
Ságvári Bence

A kiadvány megjelenését az Infónia Alapítvány gondozta.
Felelős kiadó: Z. Karvalics László

Tartalom

Bevezetés	5
Összefoglalás	8
Számítógép a háztartásokban	13
<i>Az otthoni számítógép terjedése</i>	13
<i>A hozzáférés társadalmi meghatározói</i>	15
<i>Vásárlási szándékok</i>	17
Mobiltelefon-hozzáférés és -használat	19
<i>A mobiltelefonok használata</i>	20
A lakosság vezetékeselefon-ellátottsága	22
Egyéb IKT- és multimédia eszközök	24
Otthoni internet-hozzáférés	25
<i>Az otthoni hozzáférés típusa és költségei</i>	27
Számítógép-használat	29
<i>Penetráció, terjedés</i>	29
<i>A számítógép-használat helyszínei és a számítógépes tevékenységek</i>	31
<i>Számítógép-használati kompetenciák</i>	32
Internethasználat	34
<i>Digitális megosztottság a magyar társadalomban</i>	36
<i>Tapasztalat és kompetencia</i>	38
<i>Az internethasználat szinterei</i>	38
<i>Internethasználati formák és funkciók</i>	39
Nem internetezők: miért nem használják?	42
Az internet a felhasználói vélemények tükrében	44
Jobbá lesz-e a világ?	44
Az internettel kapcsolatos vélemények	45
A használók elégedettsége	46
Az internet és más médiumok	48
Munkahelyi internethasználat, távmunka	50
Elektronikus levelezés, vélemények az e-mail használatáról	54
<i>Kéretlen reklámlevelek</i>	55
Elektronikus kereskedelem fogyasztói szemszögből	57

Biztonság és internethasználat	61
<i>Kockázatok</i>	61
<i>Óvintézkedések</i>	62
Internethasználat és társas kapcsolatok	63
Család és az otthoni internethasználat	65
A nemzetközi World Internet Project	69
A magyarországi kutatás módszertana	70
A kutatást lebonyolító intézetek bemutatása	72

Bevezetés

A fontolva haladó lavina

Ismét eltelt egy év a magyar internet-világ fejlődésében. 2004 a szélessáv előretörésétől volt hangos, látványos ugrás következett be az internethasználat minőségét igen jótékonyan befolyásoló technológiák (és ide bizony értsük csak bele a Wi-fi-t is) hazai előretörésében. S bár a szokásos látogatási rekordokat idén is felmutathatjuk (soha annyian nem a Weben, mint az Olimpia ideje alatt...), sőt az utolsó negyedévnek az online reklámköltések emelkedését ígérő hírei nyomán újra bizakodni látjuk a hálózati tartalomgyártás magyar iparosait, mégis nehéz volna megmondani, hogy a magyar társadalom számára minek az éve volt 2004. Áttörésként kell-e értelmeznünk a fejleményeket, vagy az online lavinaomlást megelőző észrevehetetlen szerkezeti mozgásokat keressük inkább? No és vajon alakult-e valamilyen irányba az internetről alkotott kép, megváltozott-e a hálózaton végzett tevékenységek belső összetétele és hatásfoka, tapasztalunk-e eltolódásokat a városi és falusi internetezők megszokott arányaiban? Vannak-e új, izgalmas, elemzésre kívánczó jelenségek?

A World Internet Project (WIP) negyedik magyarországi adatfelvételének gyorsjelentését tartja kezében az olvasó. Annak a kutatásnak a legfrissebb eredményeit, amely egyre kiforrottabb módszerekkel igyekszik figyelemmel követni a mélyszerkezeti változásokat: az internet elterjedésének illetve kultúrájának alapvető hazai sajátosságait.

A WIP-et négy lényegi sajátossága különbözteti meg az internettel foglalkozó számos más kutatástól. Elsőként az, hogy elsősorban az internet terjedésnek társadalmi hatásait helyezi a kutatás fókuszába. Így amellet hogy az eddigi kutatásokhoz hasonlóan az elterjedés és a növekedés szintjének feltárása is a célok közt szerepel, a WIP-program attitűd-, érték- és viselkedésváltozók beemelésével, a használat és annak hatásainak mélyebb értelmezésére törekszik. További fontos sajátosság, hogy kutatásunk a használók mellett a nem használókra is kiterjeszti érdeklődési körét. Így módon lehetővé válik a használók és nem használók csoportja közti átjárások, a változások dinamikájának vizsgálata, továbbá a két csoport vélekedéseinek és attitűdjeinek széles körű összehasonlítása, amin keresztül fény derülhet arra, hogy mik lehetnek a „távolmaradás” okai. Egyedülálló a WIP továbbá abban, hogy longitudinális vizsgálatot végez, ami lehetőséget ad arra, hogy egy pillanatkép megragadása helyett folyamatosan nyomon kövessük a területtel kapcsolatos jelenségek változásait, trendeket mutassunk be, folyamatokat követhessünk nyomon. Természetesen nem szabad elfelejtenünk a negyedik, és talán legfontosabb, jellegzetességet, miszerint a kutatás nemzetközi összehasonlító jellegű. Így a világhálózathoz kötődő társadalmi változásokról különböző országok és régiók esetében is képet nyerünk.

Miközben az internet terjedését és ennek a folyamatnak a társadalmi hatásait ily módon tárgyilagosan és szenvtelenül mérjük – e mérések eredményeit évről-évre mindig nagy izgalommal várjuk. Azt persze tudjuk, hogy aki az internet terjedésére tesz alighanem biztos befutóra fogad: ha elég sokáig, 20-30 évig van időnk várni, akkor biztosak lehetnünk abban, hogy az internet széles körű diffúziójának leszünk tanúi. Mindez azt is jelenti, hogy ebben az esetben jóideje már nem is a folyamat iránya, hanem a terjedés sebessége, a diffúzió mélysége és minősége a kérdés.

Ennek vizsgálatát megkönnyíti, hogy a World Internet Project „hazai kiadása” igazán jó időben, 2001-ben, indult, amikor az internet csak kevesek kiváltsága volt: a magyar lakosságnak ekkoriban csupán 17 százaléka használta a világhálót. Azóta bízunk abban, és reméljük évről-évre, hogy valamelyik adatfelvétel után majd egyszer csak meredek felívelésről, minőségi ugrásról, fordulópontról számolhatunk be. Ebben a várakozásunkban azonban újra és újra, így ebben az évben is csalódnunk kellett. A tavalyi 25% után 2004-ben a lakosság 29 százaléka válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy szokta-e használni az internetet. Ez lassú, ám biztos fejlődést jelent, de semmiképp sem áttörést. Még inkább elgondolkoztató ez a terjedési ütem, ha azt az aggasztó adatot is számításba vesszük, miszerint az otthoni számítógépek terjedésének üteme lassul: egy év leforgása alatt lényegében változatlan maradt a számítógéppel ellátott háztartások aránya (32 %).

A látszólag lendület nélküli, kiszámítható, lanyha terjedés mögött azonban számos érdekes változás körvonalait látjuk kirajzolódni.

A WIP-kutatás eddigi talán legfontosabb eredménye, hogy az internethasználat terjedését gátló tényezők között, már a kezdet kezdetén felhívta a figyelmet a materiális, anyagi jellegű okok mellett a kulturális, tudati sajátosságokra. Folyamatosan azt tapasztaltuk ugyanis, hogy a világhálót nem használók csoportjában az évek folyamán egyre csökkent azok aránya, akik az „túl drágának” tartották internetet, ám radikálisan, és meglepő módon nőtt azoké, akik azért nem használják a világhálót, mert ez a lehetőség „nem érdekli” őket, vagy úgy vélik, hogy „nincs szükségük az internetre”. Ez a tendencia idén is folytatódott és ezek az érvek immár a legfontosabbakká léptek elő.

Egy másik, kutatásunkból jól kivehető, egyre erősödő tendencia a „digitális két Magyarországi” modellje. A kifejezés arra a tapasztalatra utal, hogy az életkor és az iskolai végzettség mentén nemzetközi összehasonlításban is drasztikus különbség, digitális szakadék tátong a társadalom két része között. (Aligha vállalnunk túl nagy kockázatot, ha magyarázként az iskolai internet-elérést biztosító Sulinet-program szerepére hivatkozunk: míg a Sulinet-generációban, vagyis a 25 évesek, vagy annál fiatalabbak közt 70% az internethasználók aránya, addig a fölötte lévő generációkban csupán 20% internetezik. Fontos megemlíteni, hogy különösen alacsony a használók aránya a 60 évesnél idősebbek körében: csupán 2%.) A digitális szakadék nagyságrendje Magyarországon az adatok tanúsága szerint ráadásul az elmúlt egy esztendőben lényegében nem változott.

Nagy kérdés, hogy a lényegi mozzanatok keresésekor melyik faktorhoz kell nyúlnunk: vajon mi bizonyul meghatározónak, ha a domináns tendenciákat keressük, a változás irányait próbáljuk felmérni. Komoly, de korábban nem anticipált következményei lehetnek például annak, hogy már ma is a lakosság 28 százaléka rendelkezik internetezésre alkalmas mobiltelefonnal.

Nehéz megjósolni, hogy ez a technológiai sajátosság milyen változásokhoz vezethet az internetezési szokásokban a következő években. A hógörgeteghez hasonlóan csak nagyon óvatosan lefelé csúszó előfizetési árak „kedvezőbb tartományba” kerülése vajon elvezet-e a régóta várt fordulathoz?

Sok minden változik tehát az internet körül: ami azonban változatlan maradt, az a meggyőződésünk, hogy napjainkban az információs forradalom mibenlétének megértése az egyik legnagyobb szellemi kihívás. A World Internet Project adatbázisa és az ezen alapuló kutatások ezen értelmezési folyamathoz nyújthatnak segítséget.

Dessewffy Tibor – Fábíán Zoltán – Z. Karvalics László

Összefoglalás

Személyi számítógép és egyéb info-kommunikációs eszközök a magyar háztartásokban

- Legalább egy számítógép 2004-ben a magyarországi háztartások 32 százalékában található, ez az arány a 2003-ban mért elterjedtséghez képest nem mutat jelentős változást.
- Az otthoni személyi számítógépek terjedésének eddigi – a '90-es évek végéig meglehetősen lassú, azután valamivel gyorsabb – emelkedő trendje az idén megtorpanni látszik: míg 1998 és 2003 között nagyjából azonos ütemben, évente négy-öt százalékponttal emelkedett a számítógéppel rendelkező háztartások aránya, addig 2004-ben ez az emelkedés mindössze egy százalékpontot tesz ki.
- A 2004-es adatfelvétel eredményei alapján a magyarországi háztartások 68 százalékában van legalább egy személynek mobiltelefonja.
- Saját használatú mobiltelefonja a kérdezettek 67 százalékának van.
- Az évek óta tartó fokozatos vonalszám-csökkenés következtében 2004-ben a magyarországi háztartásoknak már csak 68 százalékában található vezetékes telefon; ami azt jelenti, hogy a 14 éves és idősebb népesség 67 százaléka él vezetékes telefontal rendelkező háztartásban.
- A vizsgált eszközök közül a leginkább elterjedt a színes televízió, ez csaknem minden háztartásban megtalálható. A háztartások kétharmada rendelkezik parabolaantennával vagy kábeltelevízió vételére alkalmas kábellel. Videomagnó a háztartások 56 százalékában van, hifiberendezéssel pedig a háztartások 38 százaléka rendelkezik.
- Igazán jelentősen a DVD lejátszóval rendelkező háztartások aránya nőtt: a tavalyi 10 százalékról 17 százalékra.

Internet az otthonokban

- 2004-ben a magyarországi háztartások 14 százaléka rendelkezik internet-hozzáféréssel, ez a 14 év feletti lakosságra vonatkozóan 18 százalékos otthoni internet-elérési arányt jelent.
- Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások közül a legtöbben (40%) még most is telefonvonalon keresztül, analóg modemmel csatlakoznak az internethez. Ugyanakkor már érzékelhetők a szélessávú technológiák előretörésének jelei: miközben az analóg modemes kapcsolatok aránya 10, az ISDN aránya pedig 2 százalékponttal csökkent a 2003-ban mért

értékhez képest, addig az ADSL kapcsolatok aránya 14 százalékról 24 százalékra növekedett, és a kábeltévén vagy más szélessávú kábelen keresztül kapcsolódó háztartások aránya is emelkedést mutat.

Számítógép- és internethasználat

- Ma Magyarországon a 14 éven felüli lakosság 40 százaléka használ valamilyen gyakorisággal személyi számítógépet, ami csupán 1 százalékos növekedés a tavaly mért 39 százalékhoz képest.
- 2004-ben a 14 éves és idősebb népesség 29 százaléka használ internetet, de a rendszeres használók aránya, vagyis azoké, akik legalább hetente egyszer interneteznek, csupán 21%.
- Idén tovább folytatódott az már a tavalyi felmérésben is jelzett tendencia, miszerint az internet használatában a munkahelyi/iskolai internetezés mellett egyre nagyobb szerepet kap az otthoni használat. 2004-ben az internethasználók több mint fele használja otthon (is) az internetet, ezzel idén az otthon az internethasználat első számú helyszíne.
- A korábbi évekhez hasonlóan az internethasználat legelterjedtebb formái az e-mail küldés és fogadás, a különböző termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos információkeresés, illetve az online újságok és magazinok olvasása.
- Az internethasználók 21 százaléka heti rendszerességgel szokott játékokat, képeket, zenéket letölteni.
- A közintézmények oldalait is igen nagy arányban látogatják az internethasználók, 18 százalékuk heti, míg további 34 százalékuk havi rendszerességgel teszi ezt meg.
- A különböző oktatási formákhoz kapcsolódó információkeresés, segédanyagok letöltése, szintén gyakran megjelenő online tevékenység.

Digitális megosztottság a magyar társadalomban

- Az erre kidolgozott mutatók tanúsága szerint négy év alatt Magyarországon a digitális megosztottság mértéke csökkent, de mértéke még mindig igen jelentős.
- A leginkább megosztottság generáló dimenzió egyértelműen az iskolai végzettség: az index értéke ebben az esetben csupán 12 és ez a szám tavaly óta egyáltalán nem növekedett. Komoly szerepe van továbbá a megosztottság kialakulásában az életkornak és kisebb mértékben, de nem korántsem elhanyagolható módon, a jövedelemnek.
- A nem dimenziójában gyakorlatilag nincs számottevő megosztottság, vagyis a nők hozzáférési és használati mutatói majdnem azonosak az átlagos arányokkal.

A nem használat okai

- Az idén folytatódott annak a már tavaly is kimutatható tendenciának a kiteljesedése, miszerint a távolmaradás okai közt egyre kisebb jelentőségűek a materiális tényezőkre visszavezetett indokok és egyre nagyobb szerepet kapnak a motiváció hiányáról számot adó érvek. Ennek jele, hogy a tavaly elkezdődött csökkenés után a korábban legnagyobb fontossággal

bíró „nincs PC-je” ok idén is sokat veszített jelentőségéből: 2004-ben már csak a nem használók 21 százaléka mondta, hogy ezért nem internetezik. Ezzel párhuzamosan nőtt a „nincs rá szüksége” ok szerepe, ami idén is a legfontosabb távolmaradási indok: 46% említette. Szintén jelentős a „nem érdekli” válaszok aránya: 25%

Internettel kapcsolatos vélemények

- A magyar lakosság összességében pozitívan viszonyul a technológiai innovációkhoz. A véleményt formálók 65 százaléka úgy véli hogy az olyan új eszközök, mint a mobiltelefon, vagy az internet jobbra teszik a világot és mindössze 7% gondolta ennek ellenkezőjét. 28% szerint ezen eszközök terjedése nem igazán változtat a világ állapotán.
- Mind a használók, mind nem használók erősen egyetértenek azzal a kijelentéssel, hogy a gyerekek sok, számukra nem megfelelő tartalomhoz juthatnak a világhálón keresztül. Mindkét csoport úgy találja továbbá, hogy az internettel időt takaríthatunk meg, bár a konkrét tapasztalattal bíró használók jobban egyetértenek ezzel a kijelentéssel. Érdekes módon a nem használók jóval inkább egyetértenek azzal a vélekedéssel, hogy az internet veszélyes a személyes adatokra, mint a saját tapasztalattal rendelkező használók. Bár a használók a közepesnél jobban egyetértenek azzal, hogy akinek nincs internet-hozzáférése hátrányban van a világban, ez az egyetértési szint sem túl magas, míg a nem használók még kevésbé tartanak ettől.
- A magyarországi internetezők általában elégedettek az internettel, sőt az elmúlt évek során egyre pozitívabbá váltak a vélemények: 2004-ben a használók 36 százaléka teljes mértékben elégedett a világhálóval.
- A felhasználók leginkább az interneten fellelhető információk mennyiségével, illetve a kommunikációs lehetőségekkel elégedettek. A legtöbb problémát továbbra is a csatlakozás sebessége jelenti, ám a korábbi évekhez képest e tekintetben is javulás tapasztalható.

Internet a munkahelyen, távmunka

- A munkahelyi internethasználat során a leggyakoribb tevékenység a munkához kapcsolódó levelezés, amelyet az internetező munkavállalók 68 százaléka heti rendszerességgel végez. Ennél valamivel kisebb arányban, 58 százalékban, használják az internetet munkával kapcsolatos böngészésre. Ezeknél kevésbé elterjedt, de nem ritka a munkahelyen elérhető világháló személyes célokra való használata: személyes jellegű levelezésre a munkavállalók 31 százaléka, személyes jellegű böngészésre 37 százaléka szokta használni a munkahelyi internetet.
- A munkahelyi internethasználattal kapcsolatos szigorú munkáltatói ellenőrzésről a böngészéshez kapcsolódóan a munkavállalók 13 százaléka, míg a levelezéssel kapcsolatban 9 százaléka számolt be. Az alkalmankénti ellenőrzések aránya ennél némiképpen magasabb, ám a döntő többség esetében semmiféle felsőbb szintű kontrolltól nem kell tartania a dolgozónak.

- Az alkalmazottként dolgozó munkavállalók 29 százaléka használta munkahelyén (telephelyén) kívül az internetet munkájához kapcsolódóan az elmúlt három hónapban, azaz végzett „távmunka-szerű” tevékenységet.

Elektronikus kereskedelem

- A magyarországi internethasználók 84 százaléka még sohasem rendelt terméket vagy szolgáltatást az interneten keresztül és mindösszesen 8 százalék azok aránya, akik az elmúlt három hónapban megtették ezt.
- A tranzakciók több mint kétharmadában hagyományos módon, utánvétellel egyenlítik ki az áruk ellenértékét, a bankkártyával/hitelkártyával történő fizetés aránya az elmúlt két év adatfelvételeihez képest lényegében nem változott – 24%.

Biztonság és internethasználat

- A tipikus internettel kapcsolatos problémák közül a tapasztalatok szerint a vírusok és a kéretlen (reklám)levelek okozzák a legtöbb bosszúságot: az elmúlt évben az internetezők 35 százaléka kapott vírust, 46 százaléka pedig kéretlen levelet az interneten keresztül. Ezzel ellentétben konkrét, őket érintő hitelkártyacsalásról a megkérdezettek nem tudtak beszámolni, és személyes adatokkal kapcsolatos visszaélések is csak elenyésző mértékben fordultak elő.
- A biztonsági problémák ellen való védekezésben a vírusellenőrző programok a legelterjedtebbek: az összes felhasználó 45 százaléka telepített ilyet az elmúlt egy évben, míg frissítést 54 százalék hajtott végre. Hardveres vagy szoftveres tűzfalat azonban már csak 28 százalék installált, míg valamilyen formájú online hitelesítést pedig 27 százalék.

Internethasználat és társas kapcsolatok

- Az adatok tanúsága szerint a magyarországi internethasználók kb. egyharmada használja a világhálót arra (is), hogy új ismeretségeket találjon: 31 százalékuk állítja ugyanis, hogy legalább egy olyan barátja van, akit a világháló segítségével ismert meg, 28 százalékuknak pedig több ilyen kapcsolata is van.
- A jelek szerint világháló leginkább a hasonló foglalkozásúakkal való érintkezésben jelent segítséget: a használók 21 százaléka számolt be arról, hogy mióta használja ezt a kommunikációs eszközt azóta többet, vagy sokkal többet érintkezik az ebbe a csoportba tartozókkal. A hasonló hobbit űzőkkel, illetve a családdal, barátokkal kapcsolatban már kevesebben állították ezt, a hasonló politikai gondolkodásúakat és az ugyanolyan vallásúakat illetően pedig még kevesebben.

Internet a családban

- Csakúgy, mint az elmúlt három évben idén is azt tapasztaltuk, hogy a világháló nem különösebben bolygatja meg a családi életet. Az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkezők túlnyomó többsége – 91 százaléka – ugyanis idén is úgy véli, hogy a család tagjai megközelítőleg ugyanannyi időt töltenek együtt mióta otthonukban megtalálható ez az eszköz, és csupán 6 százaléka számolt be az együtt töltött idő csökkenéséről.
- A gyerekek internetezésének hatásait közelebbről megvizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy legalábbis a szülők véleménye szerint a világháló nem túlságosan veszélyezteti sem gyermekük szociális életét, sem pedig iskolai előmenetelét.

Számítógép a háztartásokban

AZ OTTHONI SZÁMÍTÓGÉP TERJEDÉSE

Legalább egy számítógép 2004-ben a magyarországi háztartások nem egészen egyharmadában található; ez az arány a 2003-ban mért elterjedtséghez képest nem mutat jelentős változást. Az egy számítógéppel rendelkező háztartások aránya változatlanul 27 százalék, miközben a számítógéppel nem rendelkező háztartások aránya egy százalékponttal csökkent, azon háztartások aránya pedig, ahol egynél több számítógép található, egy százalékponttal nőtt.

Az otthoni számítógép elterjedtsége a háztartások körében, 2001–2004 (százalék)*#

	2001	2002	2003	2004
Nincs otthon számítógép	78	75	69	68
Egy számítógép	19	22	27	27
Több számítógép	3	3	4	5
Összesen	100	100	100	100
Esetszám (N=)	5032	3763	5261	3937

* Forrás: TÁRKI WIP 2004 adatfelvétel.

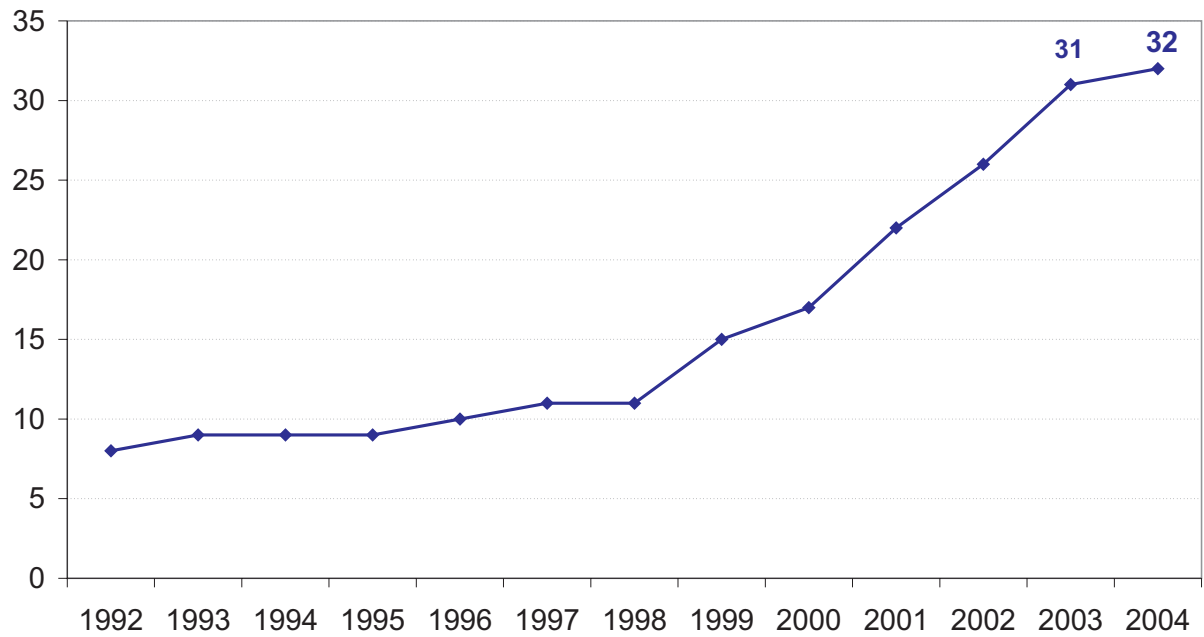
Megjegyzés: Számítógép és hordozható számítógép (laptop, notebook) összesen. A kézi számítógépeket, játékkonzolokat stb. nem számítottuk be.

Mindez azt jelenti, hogy az otthoni személyi számítógépek terjedésének eddigi – a '90-es évek végéig meglehetősen lassú, azután valamivel gyorsabb – emelkedő trendje megtorpanni látszik: míg 1998 és 2003 között nagyjából azonos ütemben, évente négy-öt százalékponttal emelkedett a számítógéppel rendelkező háztartások aránya, addig 2004-ben ez az emelkedés mindössze egy százalékpontot tesz ki.

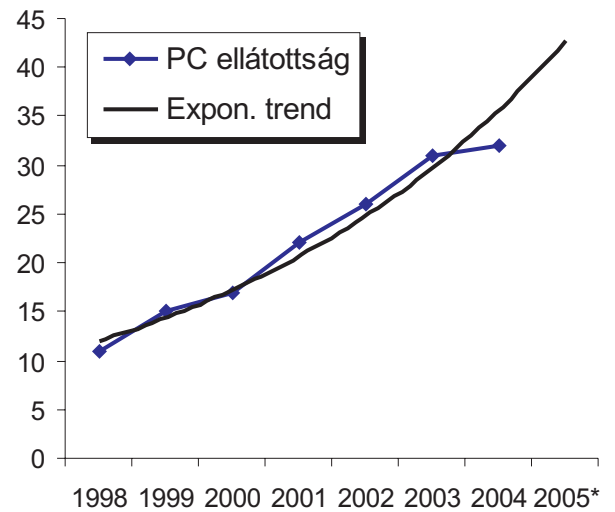
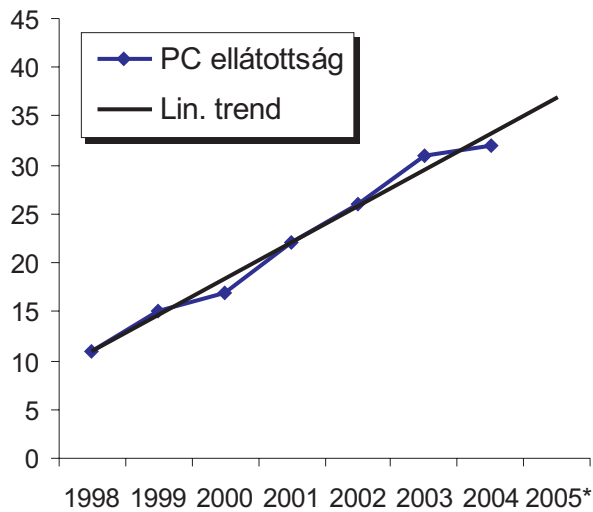
Az 1998–2003 közötti adatok alapján 2004-re a most megfigyeltnél valamivel magasabb számítógép-ellátottságot jeleztünk előre: a korábbi trend lineáris folytatása esetén 34 százalékos értéket kellett volna kapnunk, míg a trend esetleges felgyorsulásával – exponenciális növekedést feltételezve – 39 százalékot vártunk. A növekvő trend megtorpanása következtében azonban idén a vártnál alacsonyabb, 32 százalékos, elterjedtséget regisztrálhatunk.

Hasonló módszerrel becsülve – ám már az ideai adatot is figyelembe véve – 2005-re 37-40 százalék közti számítógép-ellátottságot várhatunk.

A háztartások számítógéppel való ellátottságának alakulása 1992–2004 (%)

A háztartások számítógép-ellátottságának előrejelzése 2005-re

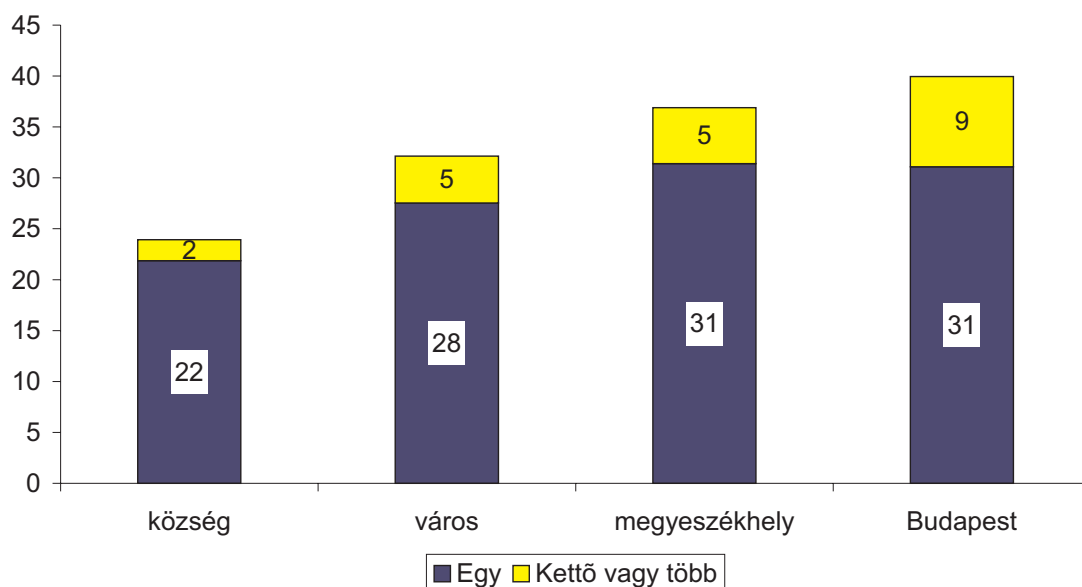

* Trendsámítás alapján előre jelzett érték

A HOZZÁFÉRÉS TÁRSADALMI MEGHATÁROZÓI

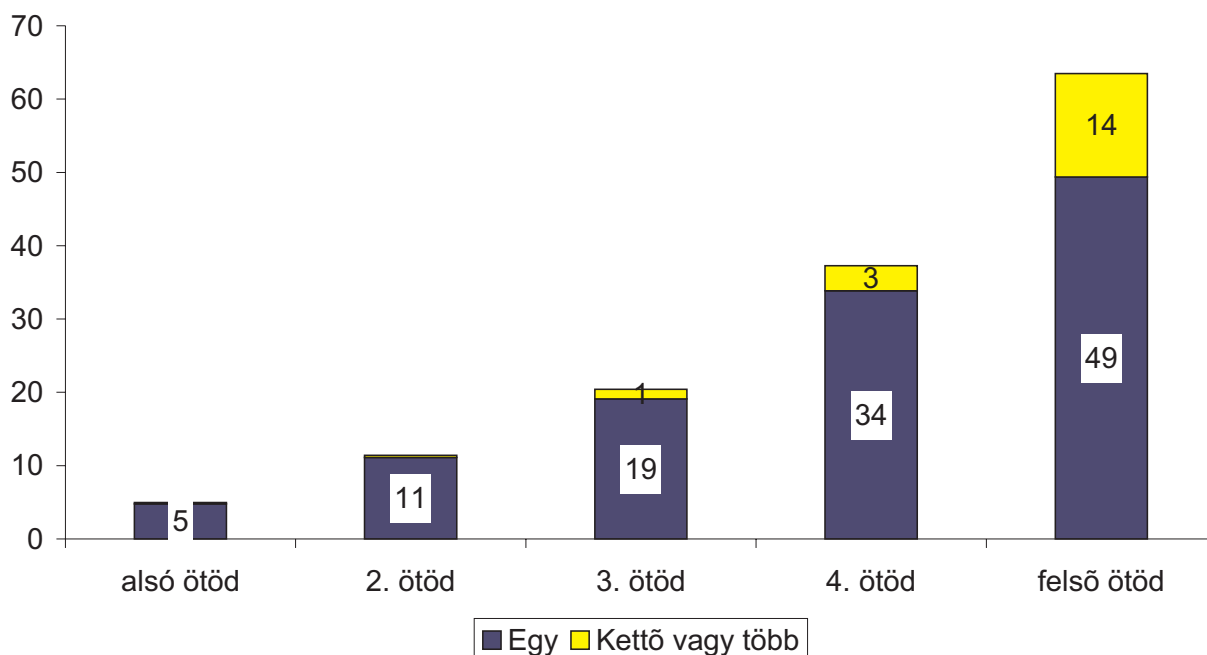
A háztartások személyi számítógéppel való ellátottsága szoros összefüggést mutat a háztartások szocio-demográfiai mutatóival. A számítógép-ellátottság egyértelműen növekszik a települések urbanizáltsági szintjével: a legnagyobb arányban (40%) a budapesti háztartásokban található számítógép, a megyeszékhelyeken és az egyéb városokon át a községek felé haladva pedig fokozatosan csökken a számítógéppel rendelkező háztartások aránya. Ezen belül is kettő vagy több számítógép szintén a budapesti háztartásokban fordul elő a legnagyobb arányban (9%), a legkevesebb ilyen háztartás pedig a községekben található.

Számítógépek a háztartásokban településtípusonként (%)

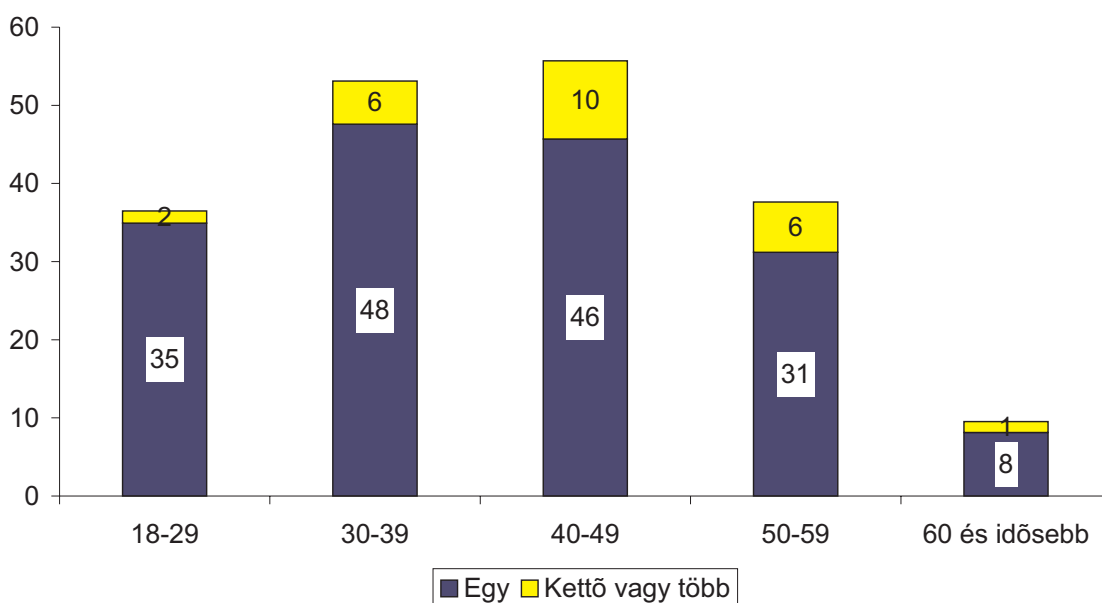
A számítógép-ellátottság a korábbi évek eredményeihez hasonlóan idén is szoros összefüggést mutat a háztartások összjövedelmével. A legalacsonyabb jövedelmű háztartások közül csupán minden huszadikban van számítógép, míg a legfelső jövedelmi ötödbe tartozó háztartások 63 százalékában van ilyen eszköz. Ezen a csoporton belül is kiemelkedő a kettő vagy annál több számítógéppel rendelkező háztartások aránya: ez még a negyedik jövedelmi ötödben is csupán 3 százalék, míg a legfelső kategóriában ennek csaknem ötszöröse.

Számítógépek a háztartásokban jövedelmi ötödök szerinti csoportokban (%)

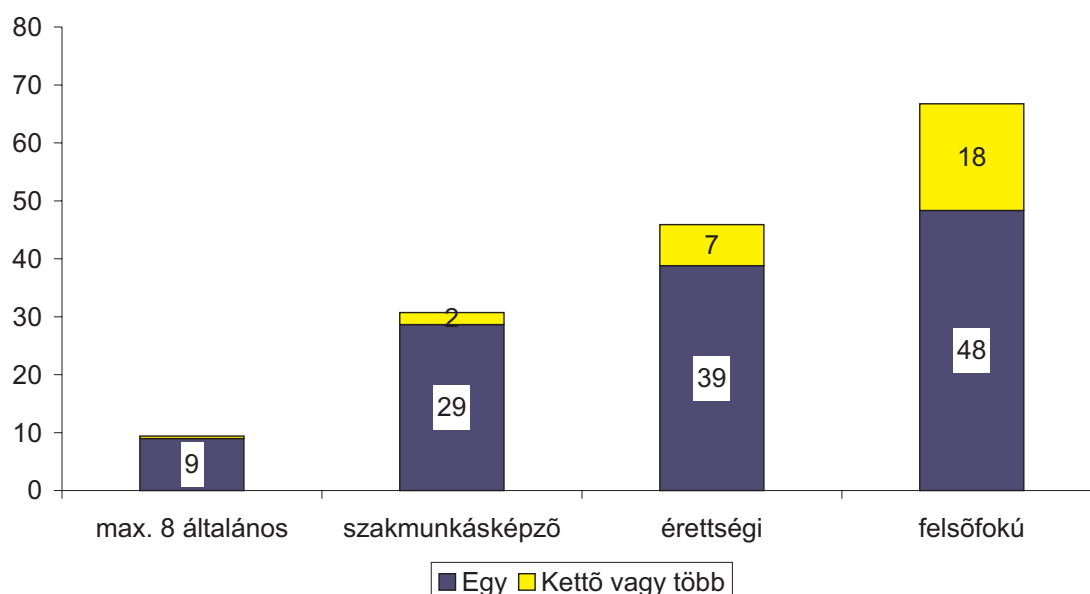
A számítógép-ellátottságot a családfő életkora és iskolai végzettsége is befolyásolja. Életkor szerint a 40-49 éves családfők háztartásaiban található a legnagyobb arányban számítógép, innen mind az idősebb, mind a fiatalabb családfők irányába haladva csökken a számítógéppel rendelkező háztartások aránya. A családfő iskolai végzettsége ezzel szemben egyenes összefüggést mutat a számítógép-ellátottsággal: minél magasabb a családfő végzettsége, annál nagyobb valószínűséggel találunk számítógépet az adott háztartásban.

Számítógépek száma a háztartásokban a családfő korcsoportja szerint (%)

Számítógépek száma a háztartásokban a családfő iskolai végzettsége szerint

VÁSÁRLÁSI SZÁNDÉKOK

Arra a kérdésre, hogy „Tervezik-e, hogy a következő 12 hónapban számítógépet vesznek?“, a számítógéppel jelenleg még nem rendelkező háztartások 6,5 százaléka válaszolt igennel. Az összes háztartásra vetítve ez kb. 4 százalékos növekedést jelent. Ennek alapján elmondható, hogy a következő 12 hónapban – 2004 őszét követően – mintegy 180-200 ezer családban terveznek számítógép-vásárlást.

A számítógépvásárlási-szándék –a számítógéppel való felszereltséghez hasonlóan –összefüggést mutat a háztartások bizonyos demográfiai és gazdasági jellemzőivel. A legfontosabb ezek közül a háztartás jövedelme: a legmagasabb jövedelmi kategóriában – a számítógéppel még nem rendelkező háztartásokon belül – 17 százalék a vásárlást egy éven belül tervezők aránya, míg a következő jövedelmi ötödben ez az arány kevesebb, mint a felére esik vissza. A családfő iskolai végzettsége – bár kisebb mértékben, de – szintén befolyásolja a vásárlási kedvet: a felsőfokú végzettségű családfők háztartásainak közel egytizede tervez számítógép-vásárlást, míg a legfeljebb 8 általánost végzett családfők esetén ez az arány csupán 3 százalék.

Azok a háztartások, ahol egy éven belül terveznek számítógép-vásárlást, átlagosan mintegy 73 ezer forintot kívánnak áldozni erre a célra. Az összeg nagysága természetesen szintén összefügg a háztartás egyéb jellemzőivel: a magas jövedelmű háztartások illetve azok, ahol a háztartásfő magas iskolai végzettségű, átlagosan ennél többert is vennének számítógépet.

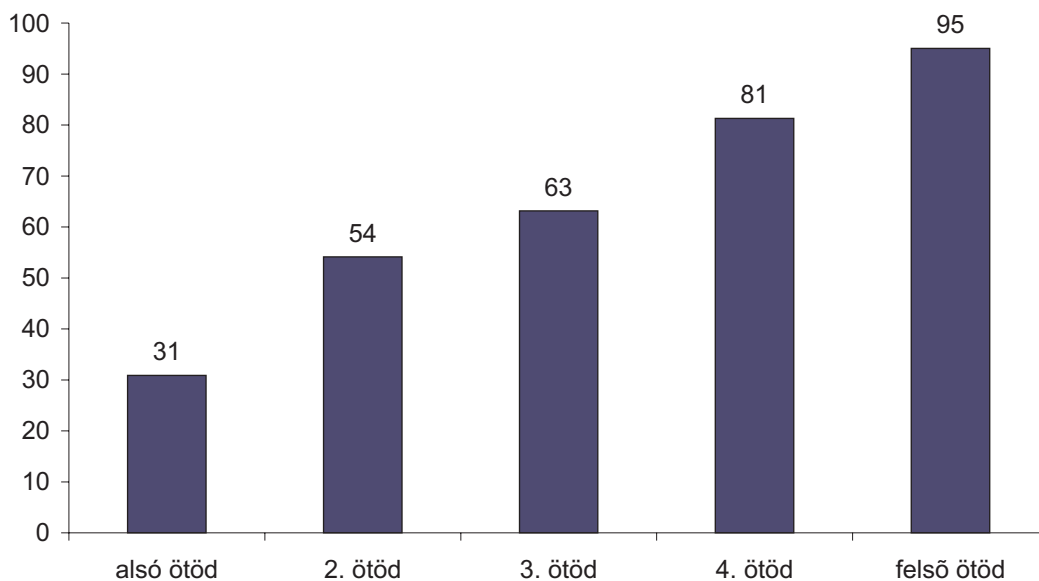
A számítógép-vásárlási szándékokra vonatkozó adatok alapján az idei 32 százalékos otthoni számítógép-hozzáférési arány egy év múlva legfeljebb 36 százalékosra fog emelkedni. Ez az érték valamivel alacsonyabb, mint amit pusztán az elterjedtségi adatokra vonatkozó trendszá-

mítások alapján becsültünk. Figyelembe véve továbbá, hogy a számítógép-beszerzésre szánt összegek viszonylag alacsonyak – ennyi pénzért nem biztos, hogy a háztartások meg fogják tudni vásárolni a céljaiknak megfelelő számítógépeket –, könnyen elképzelhető, hogy a bővítés tényleges üteme ennél is alacsonyabb lesz. Emellett az sem tűnik valószínűnek, hogy az ott-honi számítógép-hozzáférésben most meglévő társadalmi különbségek rövidtávon jelentősen csökkenhetnének, hiszen éppen azokban a rétegekben mutatkozik az átlagosnál nagyobb hajlandóság a számítógép vásárlására, ahol már jelenleg is az átlagosnál magasabb a számítógéppel rendelkező háztartások aránya.

Mobiltelefon-hozzáférés és -használat

A 2004-es adatfelvétel eredményei alapján a magyarországi háztartások 68 százalékában van legalább egy személynek mobiltelefonja. A háztartások mobiltelefon-ellátottsága – a számítógéphez hasonlóan – erősen jövedelemfüggő: míg a legfelső jövedelmi ötödbe tartozó háztartásokban az ellátottsági arány 95%, addig a legalsó jövedelmi ötödbe tartozó háztartásokban csak 31% a mobiltelefonnal felszereltek aránya.

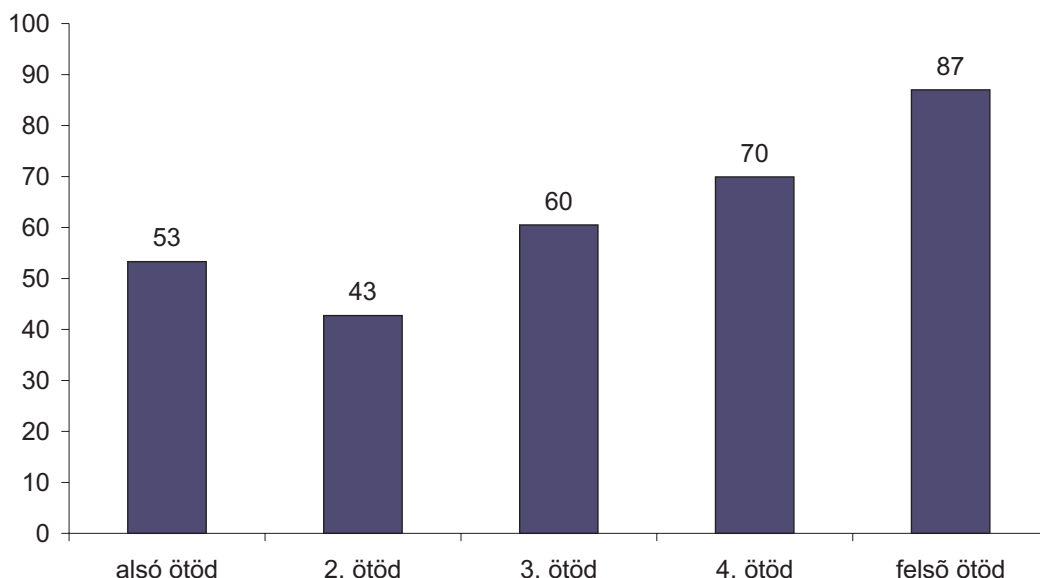
A mobiltelefonnal rendelkező háztartások aránya a háztartás jövedelme szerinti csoportokban (%)

Jóval kisebb mértékben ugyan, mint a számítógép-ellátottság esetén, de háztartások mobiltelefonnal való ellátottságát is befolyásolják a háztartás egyéb jellemzői. Ilyen hatótényező például a településtípus (a községekben 60%, a többi településtípuson 70-72%), a háztartásfő korcsoportja (a 60 év felettiiek esetében 38%, a fiatalabb korcsoportokban 80% feletti), valamint a családfő iskolai végzettsége (a legfeljebb 8 általánost végzett családfők háztartásaiban 43%, a felsőfokú végzettségűeknél 90%).

Saját használatú mobiltelefonnal a kérdezettek 67 százaléka rendelkezik. A háztartási szinthez hasonlóan a személyes mobiltelefon-ellátottság is jövedelemfüggő: a személyes jövedelem szerinti alsó ötödbe tartozó kérdezettek 53 százalékának, míg a felső jövedelmi szintbe tartozók 87 százalékának van mobiltelefonja. Az egyéni szintű hozzáférést emellett befolyásolja az életkor, az iskolai végzettség, valamint a kérdezettek neme is.

**Saját használatú mobiltelefonnal rendelkezők aránya
a személyes jövedelem szerint (%)**

A mobiltelefonnal rendelkező válaszadók 22 százalékának van előfizetéses telefonja, míg a túlnyomó többség, 75%, kártyás készülékkel rendelkezik. A fennmaradó 3 százalék azok csoportja, akiknek több mobiltelefonjuk is van, amelyek közt kártyás és előfizetéses is van. Az átlagosnál jóval nagyobb arányban rendelkeznek előfizetéses mobiltelefonnal a vezető beosztásban dolgozók (felsővezetők 46%, középvezetők 39%), a szellemi szabadfoglalkozásúak (52%) és az egyéb önállók (64%).

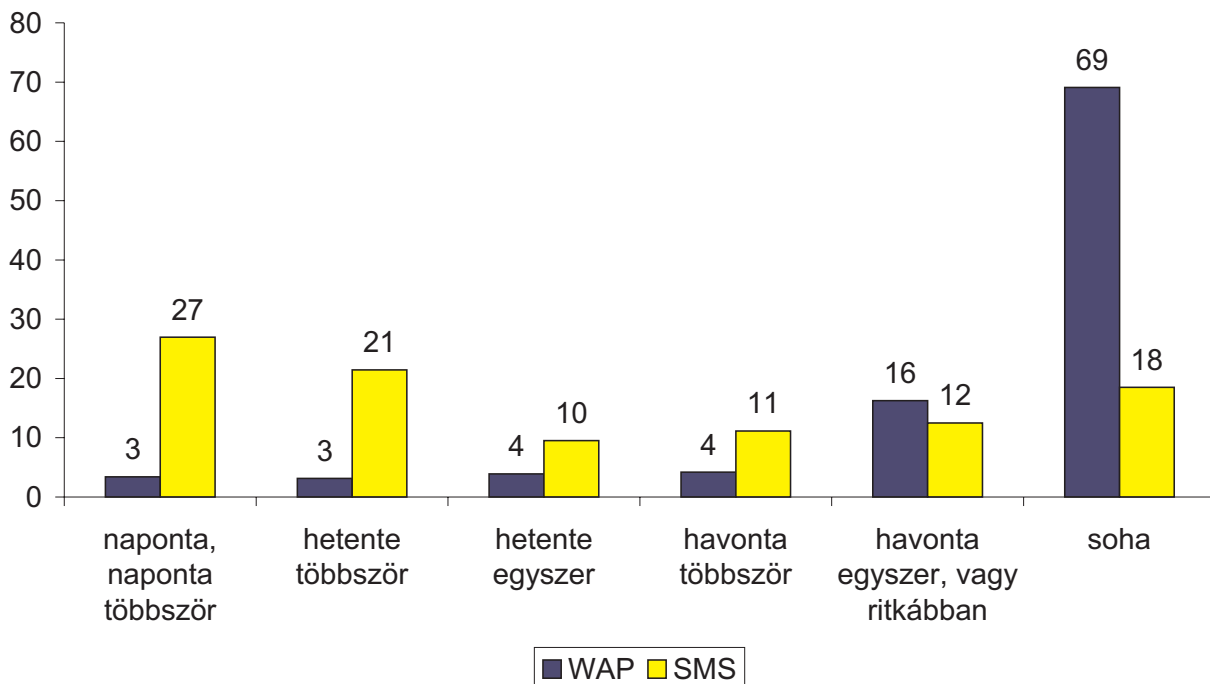
A WAP használatára alkalmas készüléke az a mobiltulajdonosok 42 százalékának van. Azt, hogy ilyen készüléket használ-e valaki, elsősorban az életkor határozza meg: míg a legfiatalabb korcsoportokban 60 százalék felett van a WAP-os telefont birtoklók aránya, addig a 60 év felettek körében már 10 százalékuknak van ilyen készüléke.

A MOBILTELEFONOK HASZNÁLATA

Általános tapasztalat, hogy az emberek nem használják ki teljesen a mobiltelefon nyújtotta lehetőségeket. Különösen igaz ez a WAP-ra vonatkozóan: a WAP-funkciós mobiltelefonnal rendelkezők több, mint kétharmad része soha nem használja a WAP-ot, rendszeres WAP-használónak (legalább heti rendszerességű használat) pedig mindössze egytizedük tekinthető. Az SMS vonat-

kozásában már jóval alacsonyabb a nem használók aránya: arra a kérdésre, hogy általában milyen gyakran szokott SMS-t küldeni illetve fogadni, a kérdezettek 18 százaléka válaszolta, hogy soha, és további 12%, hogy legfeljebb havi egy alkalommal. A saját használatú mobiltelefonnal rendelkezők mintegy 60 százaléka tekinthető rendszeres SMS-használónak.

WAP* és az SMS** használatának gyakorisága (%)

* A WAP használatára alkalmas mobiltelefonnal rendelkező személyek arányában

** A mobiltelefonnal rendelkező személyek arányában

Míg a WAP használatát illetően nem mutatkoznak jelentős eltérések a társadalom különféle rétegei között, addig az SMS-ről megállapítható, hogy az inkább a fiatalok körében népszerű: a 29 évnél fiatalabbak között 50% a naponta SMS-ezők aránya, további 30 százalékuk pedig hetente többször is küld és fogad SMS-t. Ezen belül is kiemelkedik a tanulók csoportja, akiknek 58 százaléka szokott napi rendszerességgel SMS-ezni.

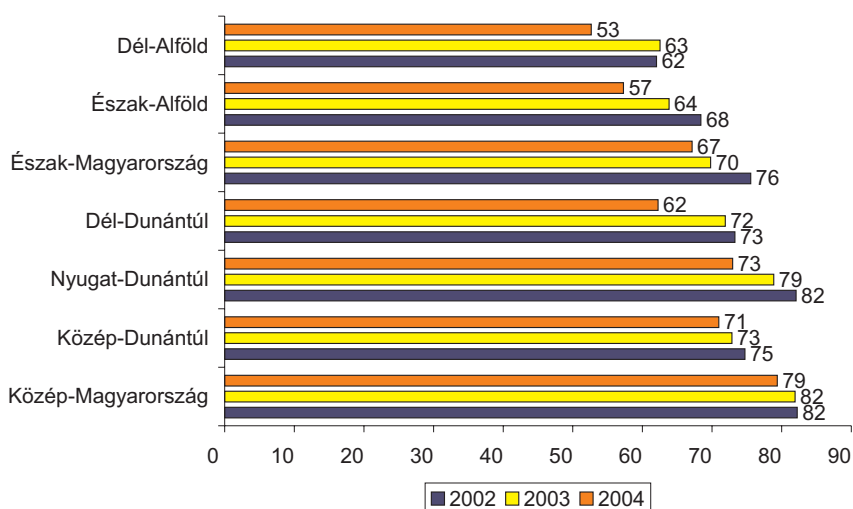
A lakosság vezetékestelefon-ellátottsága

Bár a mobiltelefonok térhódításával a vezetékes telefonok egyre jobban kiszorulnak a telefon-szolgáltatások piacáról, az otthoni internet-hozzáférés legegyszerűbb és legolcsóbb módja jelenleg még a telefonvonalon keresztüli modemcsatlakozás. Az internet-hozzáférés vizsgálatában emiatt továbbra is jelentős tényező a vezetékestelefon-ellátottság.

Az évek óta tartó fokozatos vonalszám-csökkenés következtében 2004-ben a magyarországi háztartásoknak már csak 68 százalékában található vezetékes telefon; ami azt jelenti, hogy a 14 éves és idősebb népesség 67 százaléka él vezetékes telefonttal rendelkező háztartásban. A legmagasabb telefonellátottságot Budapesten mértük, itt a háztartások 82 százalékában van telefon, míg a községekben ez az arány csak 62 százalék.

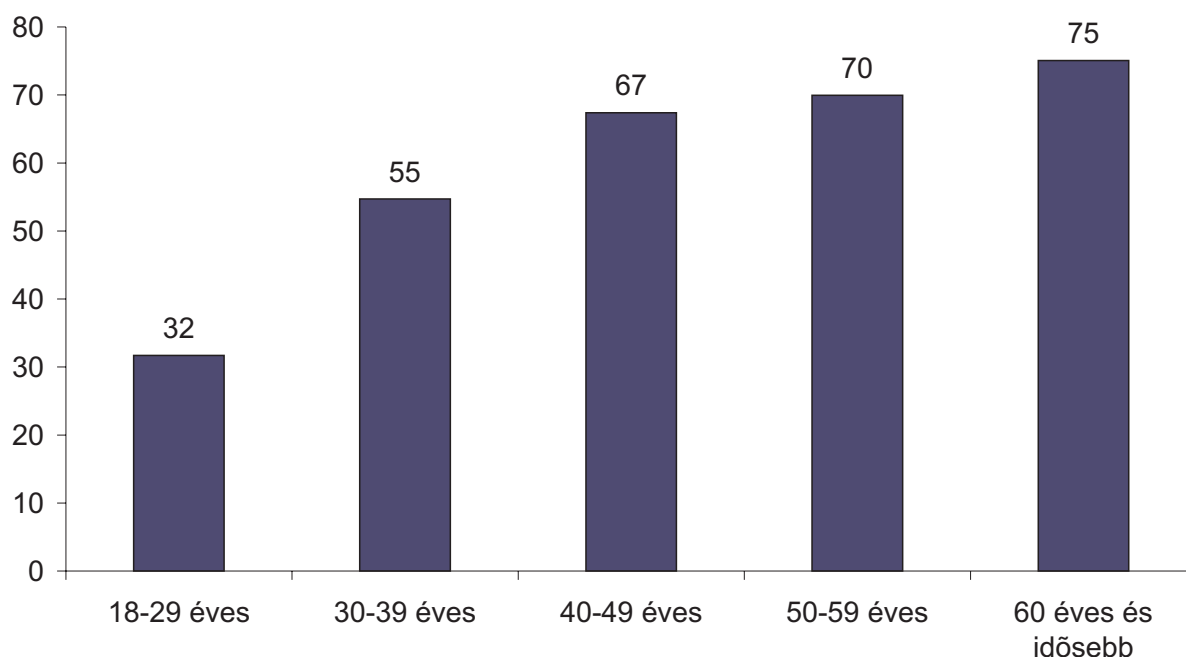
A vezetékes telefonttal való ellátottság az ország területén belül regionális eltéréseket is mutat. A legnagyobb arányban (79%) a közép-magyarországi háztartásokban van vezetékes telefon, míg a legalacsonyabb ellátottságot (53%) a dél-alföldi régióban mértük. Bár az előző évhez képest az ország valamennyi régiójában csökkent a vezetékes telefonttal ellátott háztartások aránya, jelentős regionális különbségek mutatkoznak a csökkenés mértékét illetően is. A legnagyobb arányú csökkenés a dél-alföldi régióban figyelhető meg, ahol a tavalyihoz képest 16 százalékkal csökkent a vezetékes telefonttal rendelkező háztartások száma (az ilyen háztartások arányában ez 10 százalékpontos csökkenést jelentett). A legkisebb arányban a Közép-Dunántúlon és a közép-magyarországi régióban csökkent a vezetékes telefonttal rendelkező háztartások aránya.

Vezetékes telefonttal rendelkező háztartások aránya régióként (%)

Egy további fontos megfigyelés, hogy míg a mobiltelefont a fiatalabb korosztályok használják nagyobb arányban, addig a vezetékes telefon inkább az idősebbek technológiája: a háztartásfő életkora szerint a legfiatalabb háztartásokban (18-29 éves háztartásfő) 32 százalék a vezetékes telefontal rendelkezők aránya; ez az arány korcsoportonként emelkedik, míg végül a legidősebb háztartásokban (60 éves vagy idősebb háztartásfő) eléri a 75 százalékot.

A vezetékes telefontal rendelkező háztartások aránya a családfő életkora szerinti csoportokban (%)

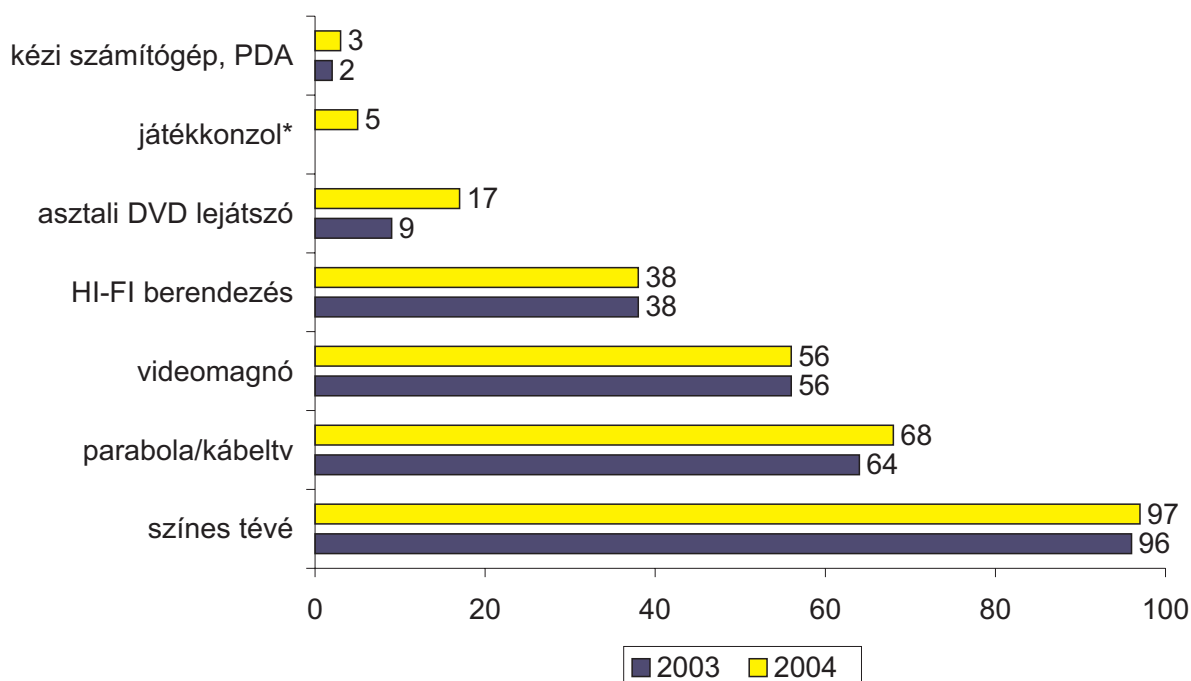

Egyéb IKT- és multimédia eszközök

Az egyéb info-kommunikációs és multimédiás eszközök nagy részére igaz, hogy a tavalyi évhez képest növekedett az elterjedtségük, noha a legtöbb esetben a növekedés nem túl nagy mértékű. Ez alól egyedül a DVD-lejátszó a kivétel, amelynek elterjedtsége mintegy megduplázódott a 2003-as értékhez képest, így most a háztartások 17 százalékában van ilyen eszköz.

A vizsgált eszközök közül a leginkább elterjedt a színes televízió, ami csaknem minden háztartásban megtalálható. A háztartások kétharmada rendelkezik parabolaantennával vagy kábeltelevízió vételére alkalmas kábellel. Videomagnó a háztartások 56 százalékában található, hifiberendezéssel pedig a háztartások 38 százaléka rendelkezik, ennek a két eszköznek az elterjedtsége nem változott tavaly óta.

Egyéb IKT eszközökkel rendelkező háztartások aránya

* A játékkonzol 2003-ban még nem szerepelt a WIP kérdőívben.

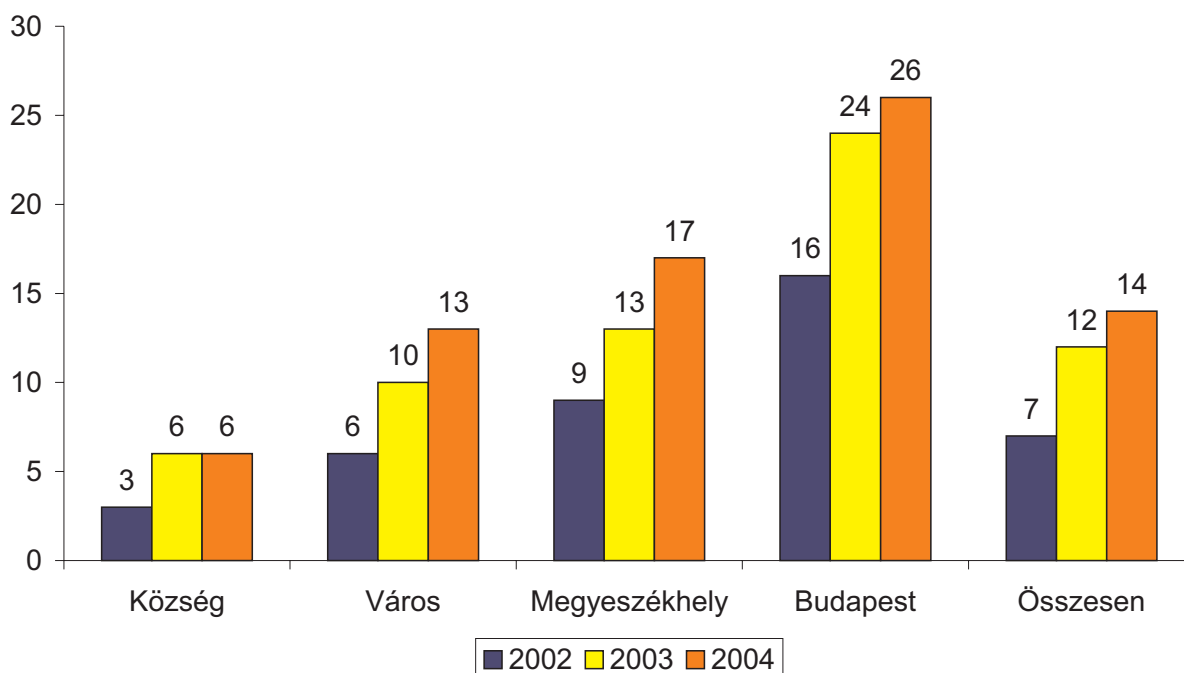

Otthoni internet-hozzáférés

Az internet használatának szempontjából fontos tényező az otthoni hozzáférés lehetősége. 2004-ben a magyarországi háztartások 14 százaléka rendelkezik internet-hozzáféréssel, ez a 14 év feletti lakosságra vonatkozóan 18 százalékos otthoni internet-elérési arányt jelent.

Az internetelérés aránya pozitív összefüggésben áll a települések urbanizáltsági fokával: a községekben csak a háztartások 6 százalékában lehet használni az internetet, a városokban ez az arány már több, mint kétszer ekkora (13%), Budapesten pedig ennek is éppen a duplája (26%).

Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya településtípusonként (%)

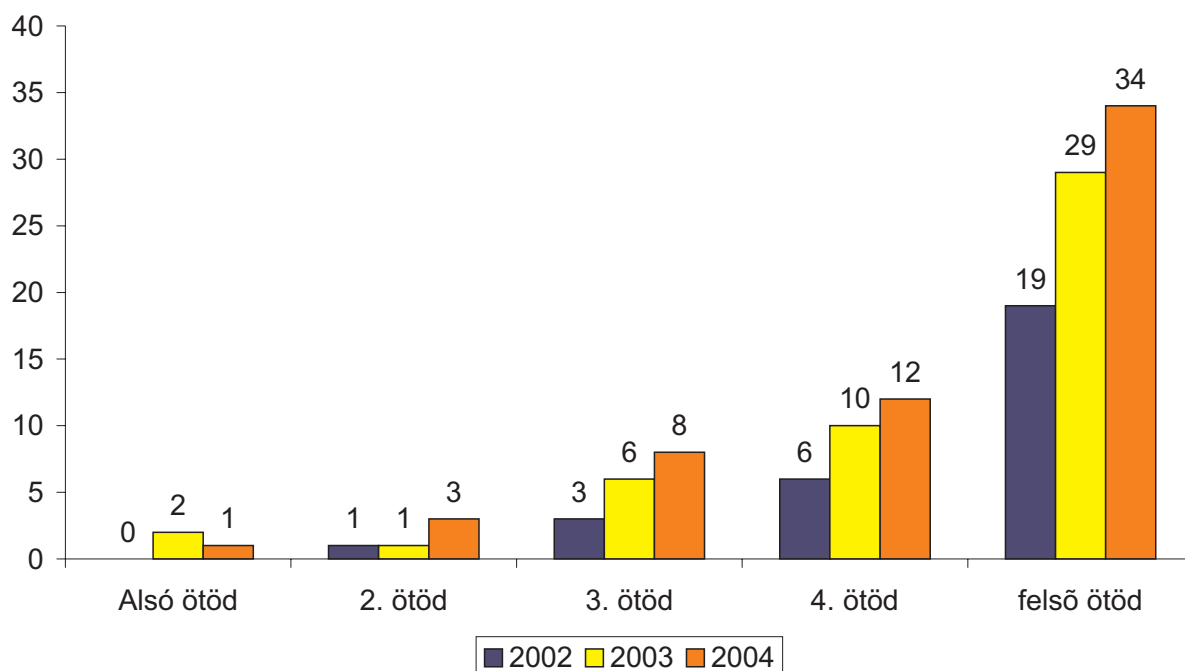

A növekedés üteme valamennyi településtípus szerint képzett csoportban, így az ország egészére nézve is csökkent a 2002–2003 közötti növekedéshez képest. Jelentősen visszaesett a terjedés üteme Budapesten, ahol mindössze két százalékponttal emelkedett az internethozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, ami az előző évhez képest mindössze 8 százalékos növekedést jelent, szemben a 2002 és 2003 között bekövetkezett 50 százalékos emelkedéssel.

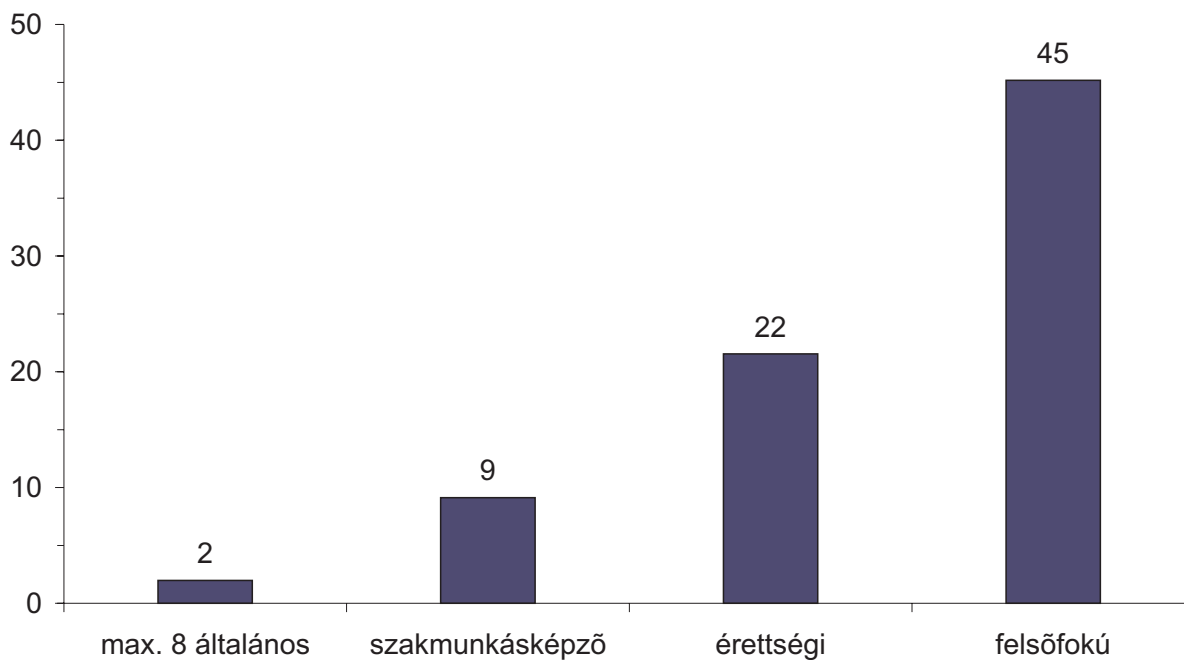
A megyeszékhelyekben és egyéb városokban 3-4 százalékponttal nőtt az internetet elérő háztartások aránya, a községekben pedig változatlan maradt. Így míg a városok és megyeszékhelyek – ha lassan is, de – felzárkózni látszanak Budapesthez (vagy legalábbis a nagyobb növekedési ütem révén behoznak valamennyit a lemaradásukból), addig a községeket egyre inkább fenyegeti a leszakadás veszélye.

Továbbra sem csökken a háztartás jövedelmi szintjének meghatározó ereje az internet-hozzáférés szempontjából. Százalékpontban kifejezve a legfelső jövedelmi ötödben nőtt a legnagyobb mértékben (5 százalékponttal) az internetet elérő háztartások aránya, így itt közel háromszor annyi háztartásban van internet-hozzáférés, mint a következő jövedelmi ötödben. A második, harmadik és a negyedik jövedelmi ötödben két-két százalékponttal emelkedett az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások aránya, míg a jövedelem szempontjából a legalsó csoportba tartozó háztartások körében ez az arány egy százalékponttal csökkent a tavalyi értékhez képest.

Az internetet elérő háztartások aránya a háztartási jövedelem ötödei szerinti csoportokban (%)

Habár a korábbi évekkel nem tudjuk összehasonlítani, mindenképpen tanulságos megvizsgálni a háztartásfő iskolai végzettsége és az internet-hozzáférés összefüggését. Azokban a háztartásokban, ahol a háztartásfő felsőfokú végzettségű, több mint kétszer akkora az internetet elérők aránya, mint ahol a háztartásfőnek csak érettségije van. A szakmunkásképzőt végzett háztartásfőknél ez az arány az érettségizettekhez képest kevesebb, mint a fele; a legfeljebb nyolc általánost végzettek esetében pedig negyedakkora, mint a szakmunkásképzőt végzett háztartásfők háztartásainak körében.

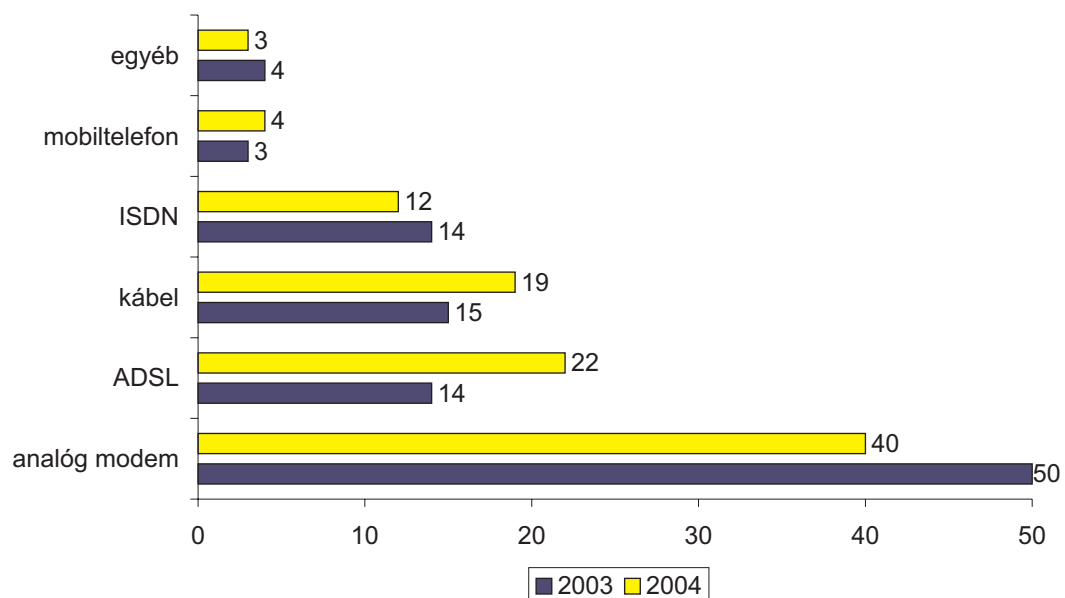
A háztartások internet-hozzáférése a családfő iskolai végzettsége szerint (%)

AZ OTTHONI HOZZÁFÉRÉS TÍPUSA ÉS KÖLTSÉGEI

Az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások közül a legtöbben (40%) még most is telefonvonalon keresztül, analóg modemmel csatlakoznak az internethez. Ugyanakkor már érzékelhetők a szélessávú technológiák előretörésének jelei: miközben az analóg modemes kapcsolatok részesedése 10, az ISDN-é pedig 2 százalékponttal csökkent a 2003-ban mért értékekhez képest, addig az ADSL kapcsolatok aránya 14 százalékról 24 százalékra növekedett, és a kábeltévén vagy más szélessávú kábelen keresztül kapcsolódó háztartások aránya is emelkedést mutat. A mobiltelefonon keresztül illetve az egyéb technológiákkal kapcsolódó háztartások aránya 3-4 százalék körül mozog.

Az otthoni internet-hozzáférés havi költsége (telefonos kapcsolat esetén beleszámítva a telefonköltséget is) a felmérés adatai szerint átlagosan 7 292 forint. A háztartások a különféle gazdasági és háztartásdemográfiai mutatók mentén nem különböznek egymástól jelentős mértékben aszerint, hogy mekkora összeget fordítanak az internet-hozzáférés biztosítására.

Az internet eléréséhez használt technológia
(az internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások körében, %)

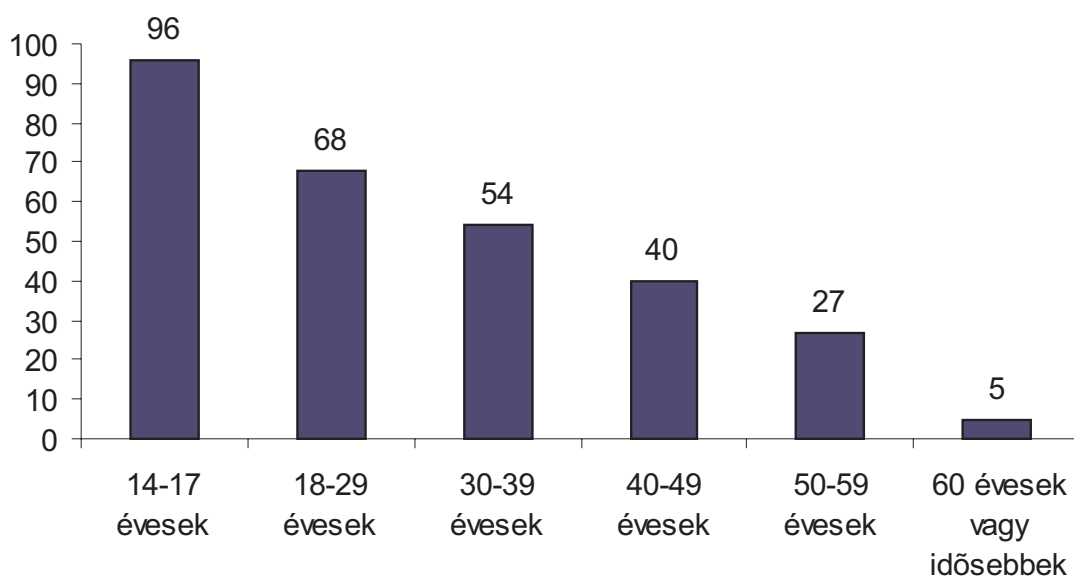
Számítógép-használat

PENETRÁCIÓ, TERJEDÉS

Ma Magyarországon a 14 éven felüli lakosság 40 százaléka használ valamilyen gyakorisággal személyi számítógépet, ami csupán 1 százalékos növekedés a tavaly mért 39 százalékhöz képest. A PC-használókról elmondható, hogy esetükben a használat intenzitása viszonylag nagy: 62 százalékuk minden nap, 89 százalékuk pedig legalább egyszer a héten számítógépezik.

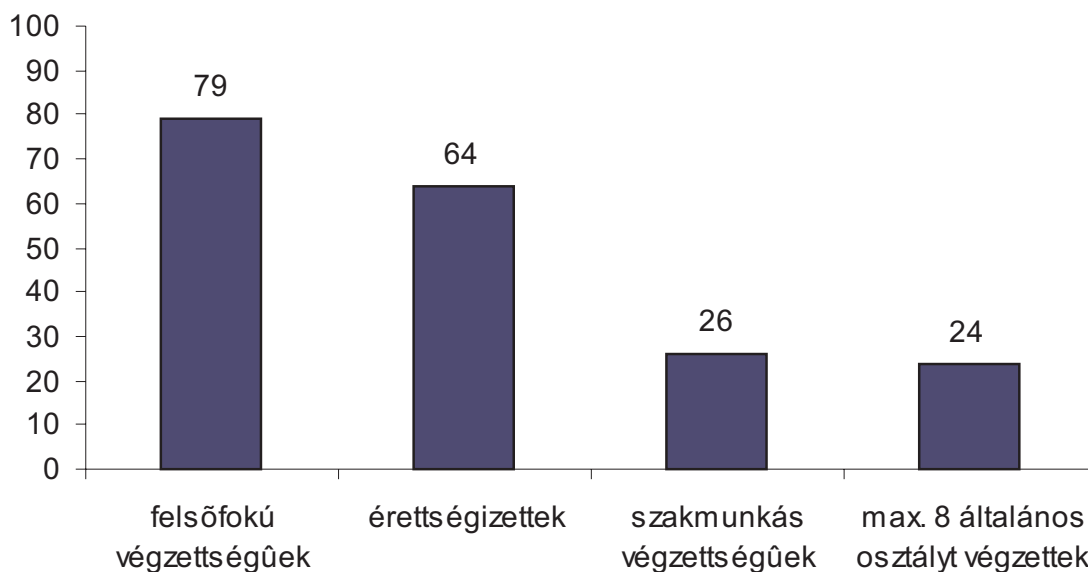
Ha a számítógép-használat elterjedtségét a különböző korcsoportok szerinti bontásban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy ez a tevékenység a legfiatalabbak körében a leginkább elterjedt, ebben a csoportban csaknem mindenki használ PC-t. A számítógépet használók aránya az idősebb korcsoportok felé haladva folyamatosan csökken, a legidősebbek körében már csupán 5%.

Számítógép-használók aránya az egyes korcsoportokban, %

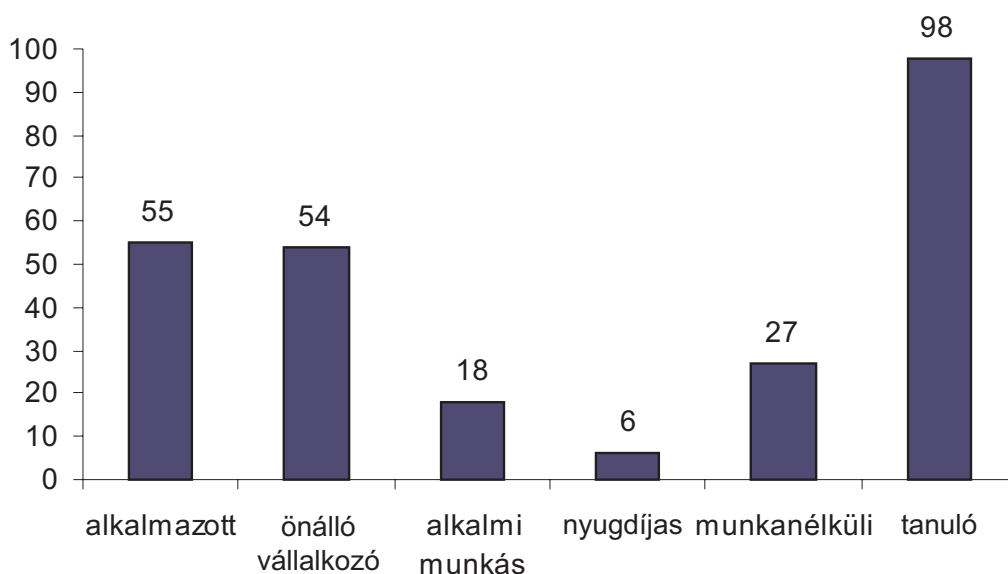
Hasonlóan drámai különbségeket láthatunk az iskolai végzettség szerint képzett csoportokat vizsgálva. Az arányok ebben az esetben a magasabb iskolai végzettségűektől az alacsonyabb fokozattal rendelkezők felé csökkennek: míg a felsőfokú végzettségűeknél 79% a számítógép-használók aránya, addig azok körében, akik maximum 8 osztály végeztek csupán 24%.

Számítógép-használók aránya az iskolai végzettség típusaszerint képzett csoportokban, %

A számítógép-használók arányának különbségeit érdemes a gazdasági aktivitás szerint képzett csoportokban is megvizsgálni. A fentiek alapján talán nem meglepő, hogy a tanulók csoportjában igen magas ez az arány, míg a nyugdíjasok esetében nagyon alacsony. Ha csak az aktív dolgozókat vizsgáljuk, azt látjuk, hogy az önálló vállalkozók és az alkalmazottak csoportjában nagyjában azonos arányú a PC-használat: mindkét kategóriában az embereknek valamivel több mint fele használ rendszeresen számítógépet.

Számítógép-használók százalékos aránya az gazdasági aktivitás szerint képzett csoportokban

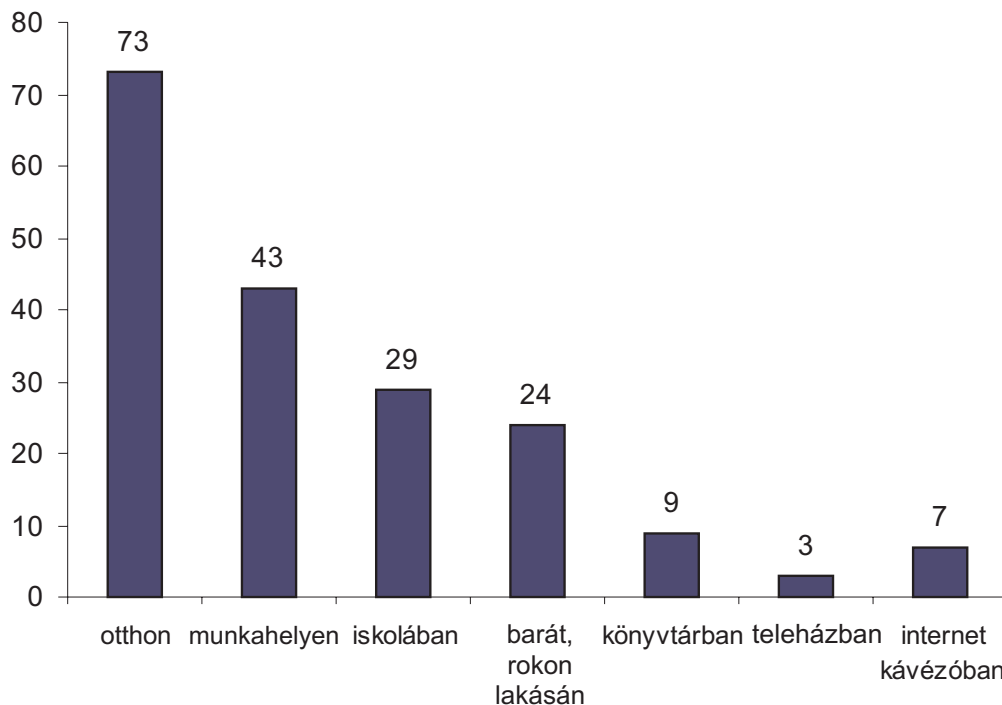

A SZÁMÍTÓGÉP-HASZNÁLAT HELYSZÍNEI ÉS A SZÁMÍTÓGÉPES TEVÉKENYSÉGEK

A PC-használat legjellemzőbb színterei a munkahely és az iskola mellett az otthon: a legtöbben ezeken a helyeken használják a számítógépet. Az otthoni használat különösen kiemelkedik, a számítógép-használók 73 százaléka otthon (is) használja a gépet, de sokan számítógépeznek ismerőseik, barátaik lakásán is. A közösségi elérési pontok viszont kevésbé látszanak népszerűnek: könyvtárban a használók 9 százaléka, teleházban pedig csupán 3 százaléka szokott számítógépezni.

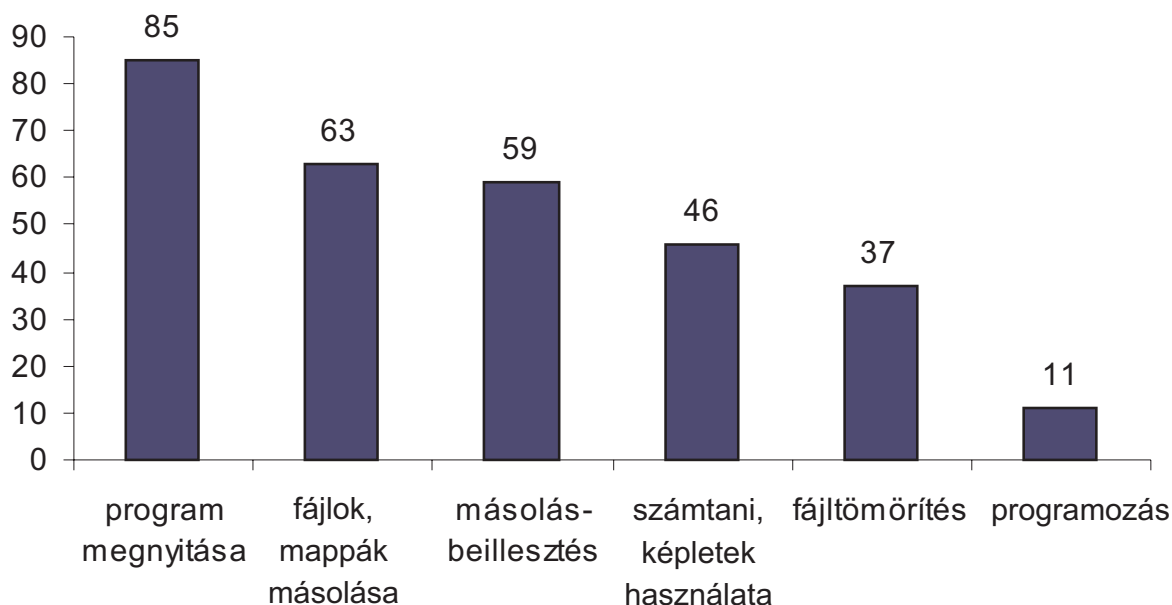
Használt-e számítógépet az utóbbi 3 hónapban az alábbi helyszíneken?

(Az igen válaszok aránya a számítógép-használók körében, %)

Ha a különböző számítógépes tevékenységeket vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a legelterjedtebb a programok megnyitásának művelete: ezt a használók túlnyomó többsége (85 százalék) végezte egy éven belül. A különböző másolási alkalmazások használata már kevésbé elterjedt, de még mindig a használók több mint felére jellemző. A legkevésbé elterjedt a programírás, de a művelet specializáltságát tekintve, a 11% nem feltétlenül tekintendő alacsonynak aránynak.

Használt-e PC-t az alábbi tevékenységekre az utóbbi egy évben?
(az igen válaszok aránya a számítógép-használók körében, %)

SZÁMÍTÓGÉP-HASZNÁLATI KOMPETENCIÁK

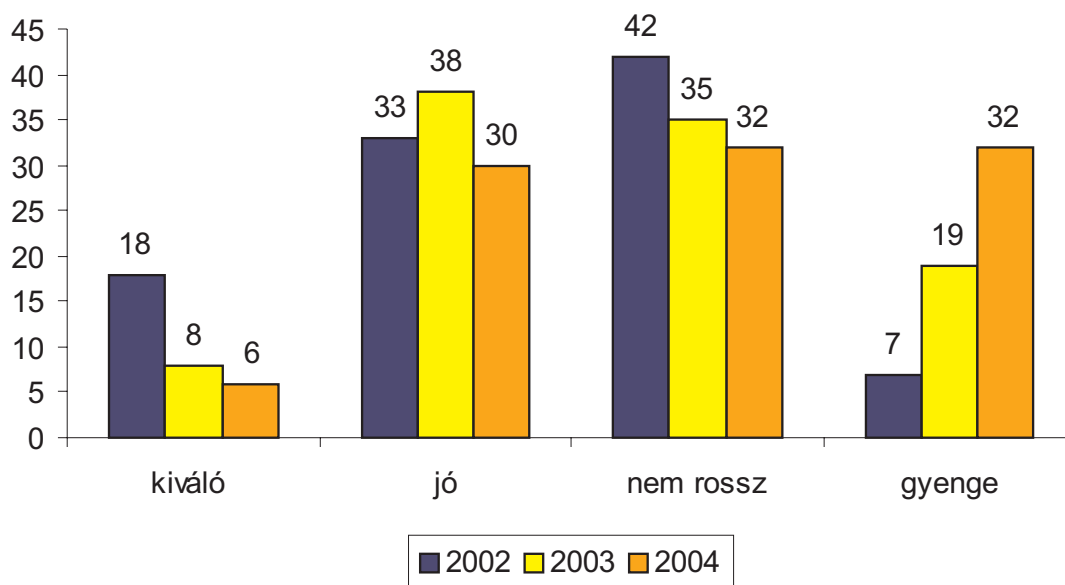
A számítógép-használat jellemzőit vizsgálva igen fontos annak feltérképezése, hogy a használók milyen kompetenciákkal rendelkeznek, a digitális írástudás mely szintjét képviselik. Az ilyen jellegű kérdések megválaszolására objektív illetve szubjektív mérőszámokat is alkalmazhatunk. Az előbbi csoportba tartozik az az adat, miszerint a használók 60 százaléka vett részt élete során valamilyen számítástechnikai képzésen, beleértve az iskolai számítástechnika oktatást is. Hasonló objektív mérőszám, miszerint a számítógép-használók 6 százalékának van ECDL vizsgája, vagyis Egységes Európai Számítógép-használói bizonyítványa.

Hasonló módon a használók digitális írástudásának szintjéről árulkodik, hogy 74 százalékuk tud legalább alapszinten valamilyen irodai számítógépes programot használni.

A szubjektív mérőszámok azt mutatják meg, hogy maguk a felhasználók hogyan vélekednek saját felhasználói tudásukról, mennyire magabiztosak ebben a tekintetben. Az idén is, csakúgy, mint minden évben fontosnak tartottuk ezt a tényezőt is vizsgálni. Amint az az alábbi ábrán is látható viszonylag kevesen vannak azok, akik kifejezetten magabiztosak, vagyis felhasználói tudásukat kiválóknak ítélik. Ráadásul az évek során azok aránya akik ezen tudásukat inkább jónak tartják folyamatosan csökkent.

Ön milyenek ítéli saját számítógép-kezelői tudását? 2002–2003–2004
(Az egyes válaszok arányai a számítógép-használók körében, %)

Ezzel párhuzamosan évről-évre rohamosan nő azok aránya, aki saját kompetenciájukat kifejezetten gyengének érzik.

Internethasználat

A WIP felmérése szerint ma Magyarországon a 14 éves és idősebb népesség 29 százaléka használ internetet. Mivel a különféle vizsgálatokban az internethasználók arányát többféleképpen is definiálják, illetve a népesség különböző csoportjaira értelmezik, az alábbi táblázatban az széleskörűen elterjedt internethasználat- és népességdefiníciók valamennyi kombinációjára közöljük a magyar WIP felmérések eredményeit.

Az internetet használók aránya különféle definíciók szerint

	Szokott internetezni			Legalább havonta			Legalább hetente		
	összesen			internetezik összesen			internetezik összesen		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
14 éves és idősebb	21%	25%	29%	17%	22%	24%	13%	19%	21%
18 éves és idősebb	18%	22%	25%	15%	19%	21%	12%	17%	19%

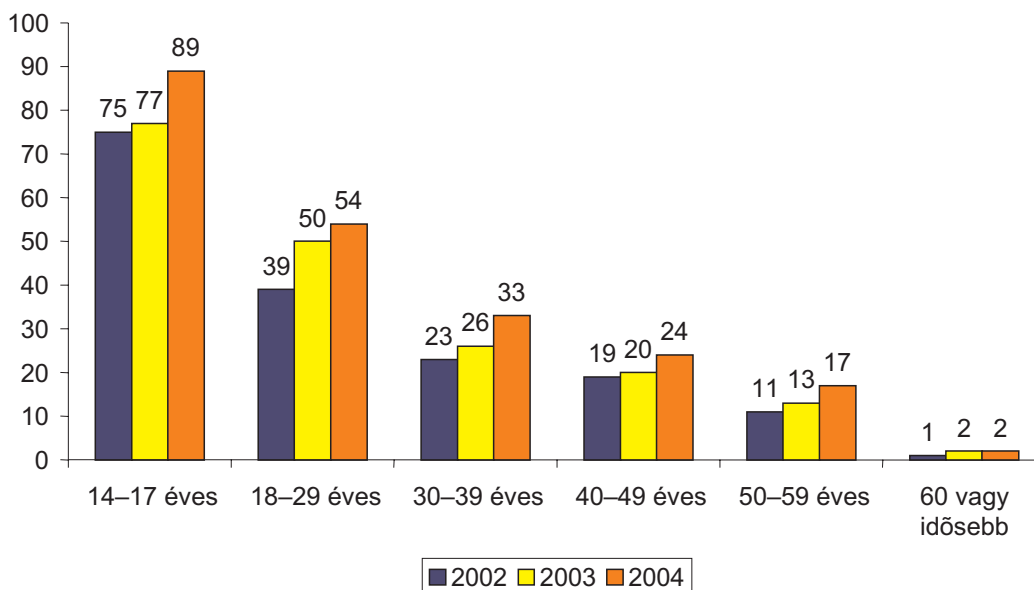
Amint a táblázatból látható, az internetet használók aránya valamennyi definíció szerint növekszik, ugyanakkor rendszeres internethasználónak még mindössze a népesség egyötöde mondható. Ezen belül azonban jelentős különbségek tapasztalhatók a társadalom különféle csoportjai között az internetet használók arányában.

Már a fenti táblázatból is leolvasható, hogy a legfiatalabb korosztály az átlagnál nagyobb arányban használja az internetet, hiszen a 14 éves és idősebb népességre kiszámított internethasználati arány rendre magasabb a 18 éves és idősebb népességre számított értéknél. Valójában a 14-17 éves korcsoportban már tízből kilencen használják a világhálót, míg a 18-29 éveseknek már csak mintegy a fele. Az idősebb korcsoportok felé haladva az internet használóinak aránya fokozatosan csökken, a 60 év feletti csoportjában pedig már csupán 2 százalék.

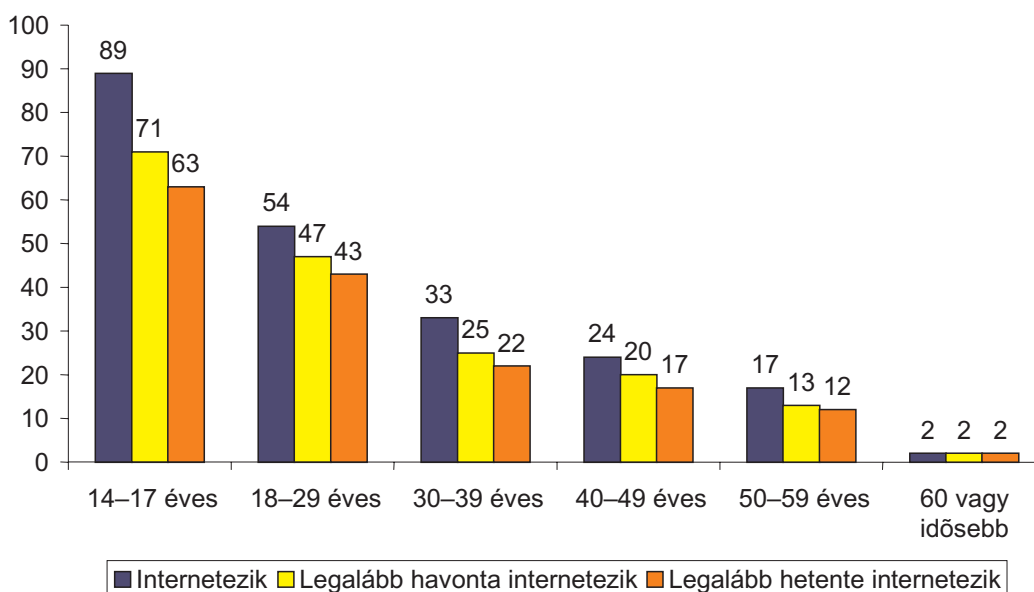
A különböző korcsoportokban az internethasználók arányának a változása is eltérően alakult. A legnagyobb (12 százalékpontos) növekedés a 14-17 évesek körében tapasztalható, míg a 60 év feletti csoportjában nem változott az internet használóinak az aránya. A többi korcsoportban a 2003-ban mért értékhez képest 4-6 százalékpont közötti a növekedés.

Hasonló különbségeket figyelhetünk meg a különböző korcsoportba tartozók internethasználatá között, ha nem a „Szokott-e Ön internetet használni?” kérdésre adott válasz alapján nevezünk valakit internethasználónak, hanem valamilyen (havi vagy heti) rendszerességet tekintünk az internetezés kritériumának.

Az internethasználók aránya a különböző korcsoportok szerint képzett csoportokban (%)

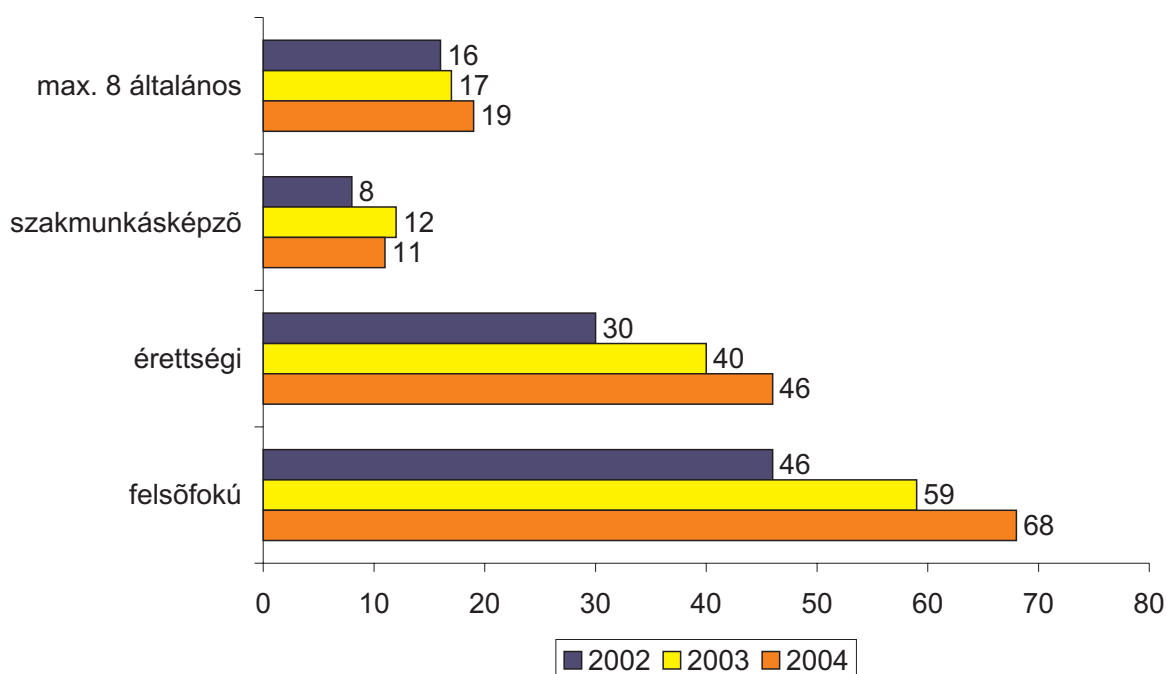

Havi és heti rendszerességgű internethasználat korcsoportonként (%)

Az internethasználatot az életkor mellett az iskolai végzettség határozza meg a legnagyobb mértékben. Amint az az alábbi ábrán is látható a használók aránya a szakmunkásképzőt végzettek körében a legalacsonyabb (és itt egy százalékponttal vissza is esett a tavalyi 12 százalékos értékhez képest), míg a legnagyobb arányt – és egyben a legnagyobb növekedést – a felsőfokú végzettséggel rendelkezők között találjuk. A legfeljebb nyolc általánost végzett válaszadók körében 19 százalék az internetet használók aránya, ez 8 százalékponttal magasabb, mint a szakmunkásképzőt végzettekénél – ez azzal magyarázható, hogy a szakmunkás végzettségűek többségénél végleges végzettségről beszélhetünk, míg a legfeljebb 8 általánost végzettek nagy része még tanuló, akiknek a végleges végzettsége várhatóan magasabb lesz.

Az internetet használók aránya iskolai végzettség szerint, %

Jelentős hatást gyakorol az internethasználatra a gazdasági aktivitás is: messze a legmagasabb arányban a tanulók használják a világhálót (91%), őket az önálló vállalkozók és az alkalmazottak követik 37, illetve 36 százalékos aránnyal. A nyugdíjasok körében csupán 3 százalék a használók aránya.

DIGITÁLIS MEGOSZTOTSÁG A MAGYAR TÁRSADALOMBAN

Amint azt a korábbi adatok bemutatták ma Magyarországon igen nagy különbségek figyelhetők meg az egyes társadalmi-demográfiai csoportok között az internethasználók arányát tekintve. Láthattuk például, hogy mennyivel nagyobb eséllyel tartozik valaki a világháló használóinak csoportjába egy fiatalabb generáció tagjaként, mint egy idősebb korcsoport képviselőjeként, magas

jövedelemmel rendelkezőként, mint szegényebb körülmények közt élőként, vagy magasabb fokú iskolai bizonyítvánnyal bíróként, mint alacsonyabb iskolai végzettségüként. Ezt a jelenséget – miszerint egyes társadalmi csoportok közt különbségek lehetnek az eszközökhöz való hozzáférésben, illetve azok használatában – digitális szakadéknak, vagy digitális megosztottságnak is nevezik.

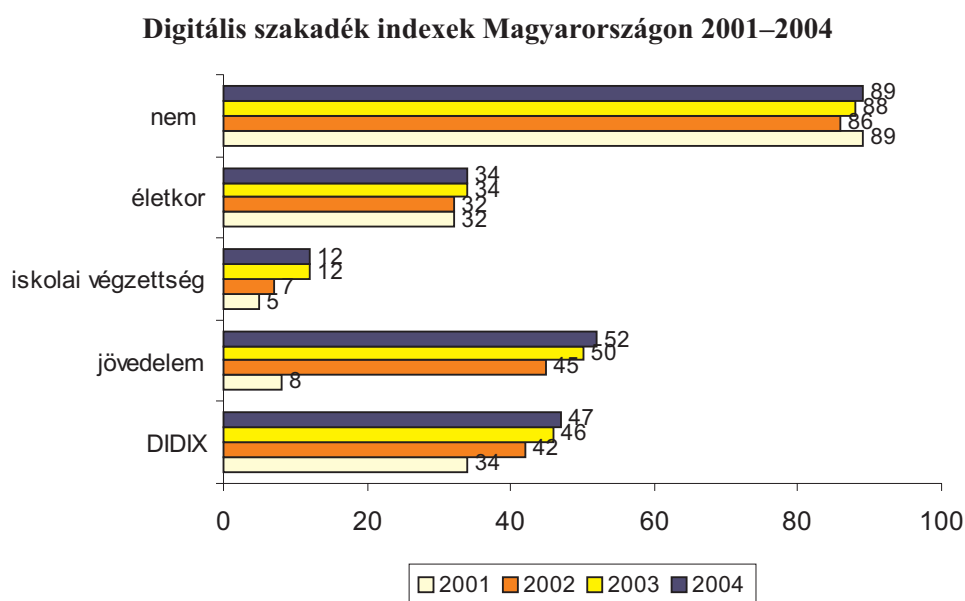
Nem kétséges, hisz már a nyers számokat vizsgálata alapján is kitűnik, hogy hazánkban létezik ez a megosztottság. Kérdés azonban, hogy milyen irányba halad ez a folyamat: mi a megosztottság legfontosabb dimenziója és csökken vagy nő a szakadék mélysége?

Az ilyen jellegű kérdések megválaszolására dolgozták ki a SIBIS* kutatói a Digital Divide Index elnevezésű összetett mérőszámot.

A Digital Divide Index (DIDIX) az információs eszközökhöz való hozzáférést illetve azok használatát összevontan vizsgálja négy társadalmi-demográfiai változó hátrányos attribútumai mentén. Az index értéke azt mutatja meg, hogy az adott hátrányos helyzetű csoportban milyen arányú az információs eszközök elterjedtsége a teljes populációban tapasztalt arányhoz képest. A négy dimenzió - a nem, a kor, a jövedelem és az iskolai végzettség. Az első esetben a nők jelentik a hátrányos helyzetű csoportot, a kor dimenziójánál az 50 év feletti, a jövedelem tekintetében az alsó jövedelmi kvartilisbe tartozók, míg az iskolai végzettségénél a maximum 8 általános iskolai osztályt végzettek. Az egyes csoportokra külön kiszámíthatóak az index értékek és ezekből megtudhatjuk, hogy mekkora a megosztottság az egyes dimenziók mentén. Az indexek összevonásával jön létre a DIDIX.

Az indexek értéke 0 és 100 között mozog, és a 100 jelentené azt, hogy az alcsoporthoz és a teljes mintában mért arány megegyezik. **Minél alacsonyabb tehát az index értéke, annál nagyobb szakadékról beszélhetünk.**

Az alábbi ábrán az egyes dimenziókra vonatkozó indexeket és az összevont indexet is feltüntettük a kutatás mind a négy évének adataival kiszámolva.

* <http://www.empirica.biz/sibis/>

A DIDIX értékei azt mutatják, hogy általánosságban a négy év alatt Magyarországon a digitális megosztottság mértéke csökkent, hiszen a 2001-es 34-ről az index értéke mára 47-re nőtt. Azt is konstatálhatjuk, hogy a nem dimenziójában gyakorlatilag nincs számottevő megosztottság, az index értékei csaknem eléri a 100-at, vagyis a nők hozzáférési és használati mutatói majdnem azonosak az átlagos arányokkal. A leginkább megosztottság generáló dimenzió egyértelműen az iskolai végzettség: az index értéke ebben az esetben csupán 12 és ez a szám tavaly óta egyáltalán nem növekedett. Komoly szerepe van továbbá a megosztottság kialakulásában az életkor-nak és kisebb mértékben, de nem korántsem elhanyagolható módon, a jövedelemnek.

Összefoglalásul elmondható, hogy annak ellenére, hogy a megosztottság csökken, mértéke még mindig igen jelentős. Mindezt ki kell egészítenünk azzal a megfigyeléssel, hogy a leginkább megosztó dimenziókban, vagyis az iskolai végzettség és az életkor területén, a megosztottság mértéke stagnál, tavaly óta nem változott.

TAPASZTALAT ÉS KOMPETENCIA

Az internet használóinak többsége elfogadhatónak érzi a felhasználói tudását: gyengének mindössze 14 százalék értékelte saját ilyen jellegű képességeit, míg jónak vagy kiválónak összesen a kérdezettek fele. Az átlagosnál nagyobb arányban érzik jónak vagy kiválónak a tudásukat a férfiak, a fiatal korosztályok tagjai, a magas iskolai végzettséggel rendelkezők és a tanulók.

„Hogyan értékelné az Ön internet-felhasználói tudását?” (%)

gyenge	14%
nem rossz	36%
jó	41%
kiváló	9%
<i>Összesen</i>	<i>100%</i>
N=	1082

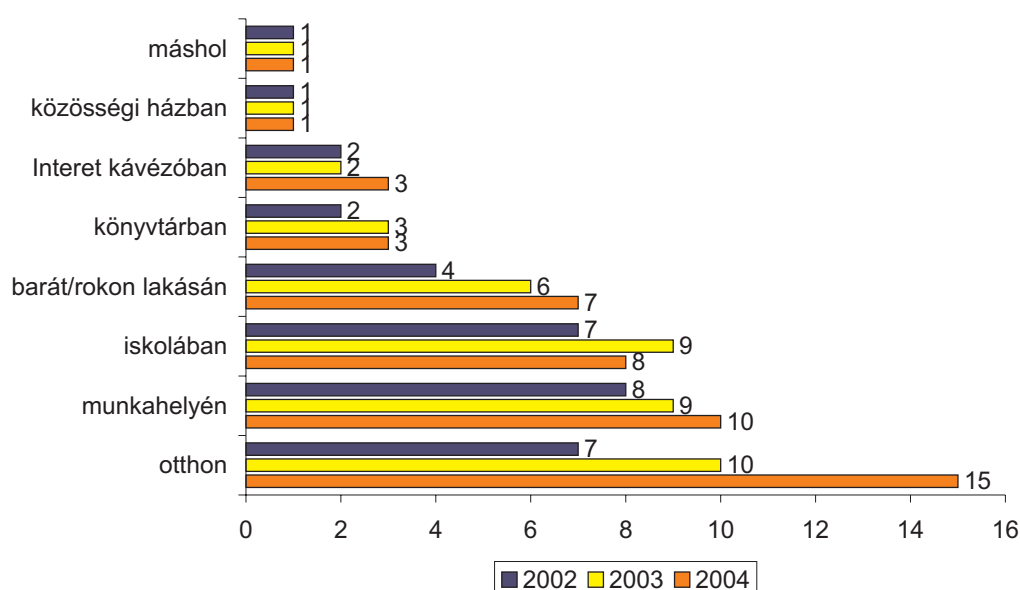
Az internethasználók arányának viszonylag lassú növekedése magyarázza, hogy a válaszadók között kevés az új felhasználó: a kérdezettek átlagosan három és fél éve használják az internetet. Az összes internethasználón belül csupán 5 százalék használja kevesebb, mint egy éve a világhálót; körülbelül egy éve 13 százalék, a használók többsége (82 százalék) pedig több, mint egy éve használja az internetet.

AZ INTERNETHASZNÁLAT SZÍNTEREI

A 2004-es WIP felmérés adatai alapján elmondható, hogy tovább folytatódott az a már a tavalyi felmérésben is jelzett tendencia, miszerint az internet használatában a munkahelyi/iskolai internetezés mellett egyre nagyobb szerepet kap az otthoni használat. 2004-ben az internet-

használók több mint fele használja otthon (is) az internetet, ezzel az otthon az internethasználat első számú helyszíne. Továbbra is magas azonban az iskolában és a munkahelyen internetezők aránya az összes internethasználón belül. Amennyiben az iskolát és a munkahelyet azonos választásnak tekintjük (mivel a kettő kölcsönösen kizárja egymást), idén is ez bizonyul az internetezés leggyakoribb helyszínének. A tavalyi évhez képest valamelyest nőtt a barátok, rokonok lakásán internetezők aránya: az internet használóinak mintegy egynegyede szokott itt internetezni, ez a teljes 14 éves és idősebb népességben belül 7 százalékos teszt ki. Nem változott jelentős mértékben a könyvtárban, közösségi házakban, internet-kávézókban vagy más közösségi hozzáférési helyeken internetezők aránya, ezeken a helyeken továbbra is meglehetősen kevesen használják az internetet.

Az internethasználat helye és arányai a teljes lakosságon belül (%)

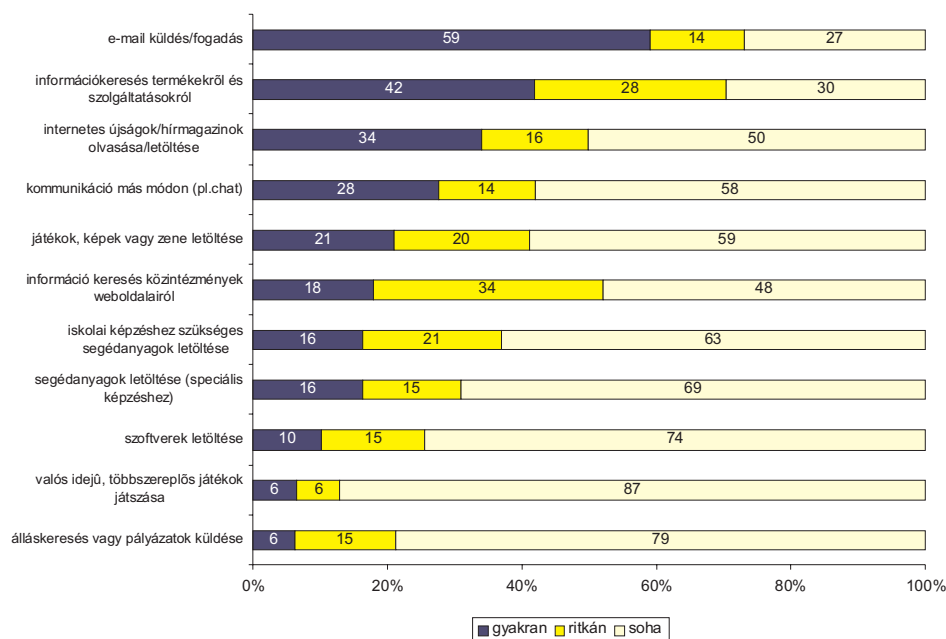
INTERNETHASZNÁLATI FORMÁK ÉS FUNKCIÓK

Mire használják az internetet?

A korábbi évekhez hasonlóan az internethasználat legelterjedtebb formái az e-mail küldés és fogadás, a különböző termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos információkeresés, illetve az online újságok és magazinok olvasása. Az internethasználók 21 százaléka továbbá heti rendszerességgel szokott játékokat, képeket, zenéket letölteni.

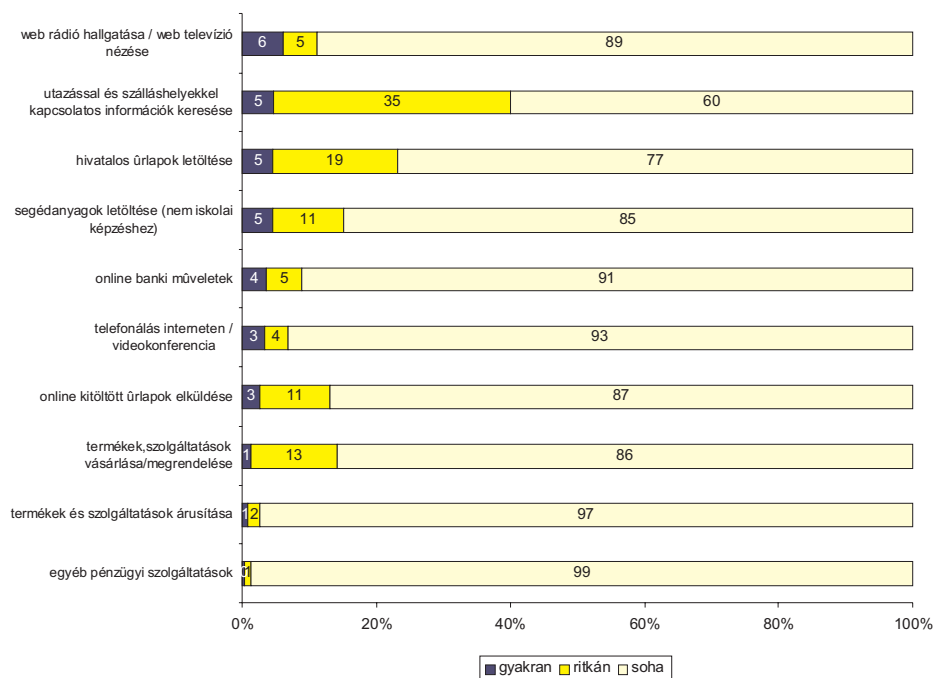
A közintézmények oldalait is igen nagy arányban látogatják az internethasználók, 18 százalékuk heti, míg további 34 százalékuk havi rendszerességgel teszi meg. Megemlítendő még a különböző oktatási formákhoz kapcsolódó információkeresés, segédanyagok letöltése, amely mind az iskolai, mind pedig a nem iskolai, speciális képzéshez kapcsolódóan gyakran megjelenő online tevékenység.

Online tevékenységek gyakorisága az internethasználók körében I. (%) (Az elmúlt 3 hónapban használta-e az internetet az adott tevékenységre?)

A kevésbé elterjedt használati formákat vizsgálva kiemelendő az utazással kapcsolatos információkeresés, amely jellegéből fakadóan jellemzően nem napi szintű tevékenység, ám az internetezők igen nagy számban, (35 százalék) havi rendszerességgel keresnek ilyen jellegű információkat.

Online tevékenységek gyakorisága az internethasználók körében II. (%) (Az elmúlt 3 hónapban használta-e az internetet az adott tevékenységre?)

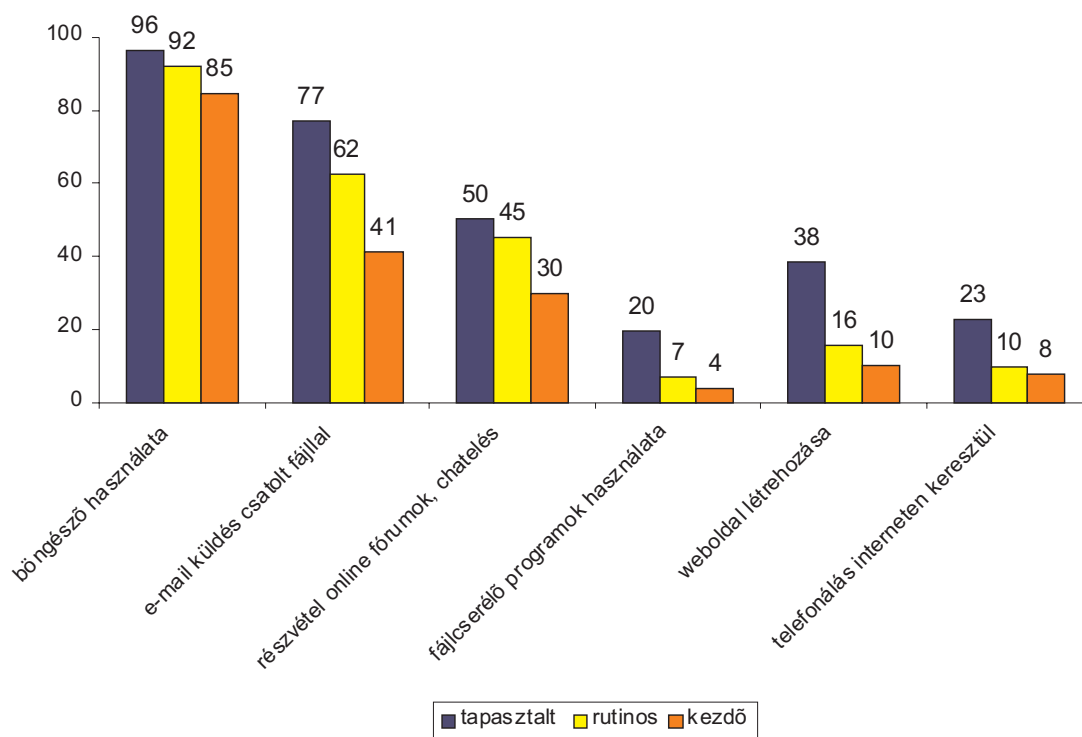

Nem meglepő, hogy az internethasználók elsősorban információkeresésre, böngészésre használják az internetet. A tapasztalt (több mint 5 éve internetező) használók körében ez az arány 96 százalékos, de a kezdő (kevesebb mint 2 éve internetező) használók esetében is 85 százalék. Sokkal árnyaltabb a kép azonban a többi – az internet magasabb szintű felhasználását mutató – tevékenységek tekintetében, ahol is jelentős eltérések tapasztalhatóak az egyes csoportok között. Fájlokat a tapasztaltak 77 százaléka, míg a kezdőknek csak 41 százaléka szokott e-mail üzeneteihez csatolni. Hasonló a helyzet a fórumok és chat, a fájlcserlő programok használatának esetében, valamint a weboldalak készítése, illetve az internetes telefonálás tekintetében is.

Végezte-e az alábbi tevékenységeket az elmúlt egy évben?

(Azok aránya akik végezték az alábbi tevékenységeket, a különböző internetező csoportokban, %)

Nem internetezők: miért nem használják?

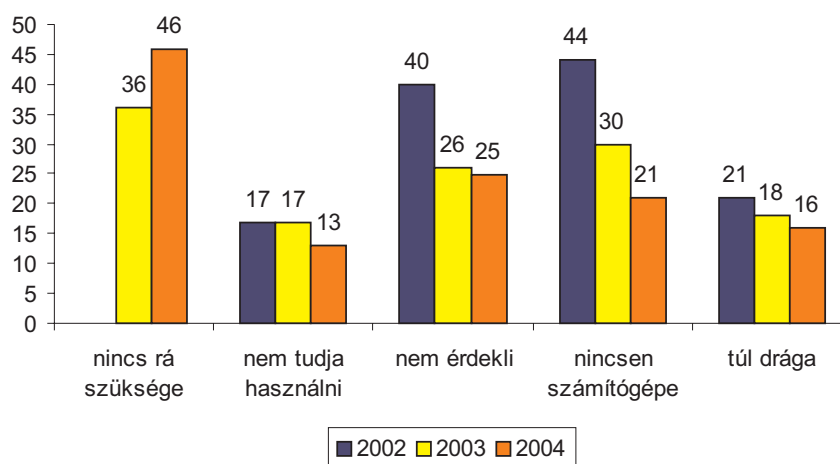
Az internethasználat vizsgálatakor arra is érdemes kiterjeszteni beszámolóinkat, hogy mik azok a tényezők, amelyek a magyar társadalom többségi részét visszatartják az internetezéstől. A nem internetezés okairól ebben az évben is nyílt kérdéssel tudakozódtunk, és a válaszokat később kódoltuk. Az alábbi ábrán jól látszik, hogy a válaszok struktúrája igen jelentős átrendeződésen ment keresztül az évek folyamán. A korábban igen hangsúlyos materiális okok szerepe ugyanis folyamatosan csökken. Különösen a „nincs számítógépe” indok esetében drámai a változás: az erre hivatkozók aránya két év alatt kevesebb mint felére, 44 százalékról 21 százalékra, esett vissza. Ezzel párhuzamosan, kisebb mértékben ugyan, de a „túl drága” választ adók aránya is csökkent.

Szintén csökken a digitális írástudás hiányára, vagy alacsony szintjére utaló érvek jelentősége: az idén már csak a válaszok 13 százaléka utalt arra, hogy a kérdezett azért nem használja az internetet, mert nem ért hozzá.

Mindezzel párhuzamosan azonban folyamatosan nő az érdektelenségre utaló érvek aránya. Az idén már a nem használók 46 százaléka érvelt azzal, hogy azért nem használja a világhálót, mert nincs rá szüksége, ami 10 százalékos növekedést jelent tavaly óta. A nem érdeklő válaszok aránya szintén igen magas: 25%.

Miért nem használja az internetet?

(Az adott választ megnevezők aránya a nem használók csoportjában, %)*

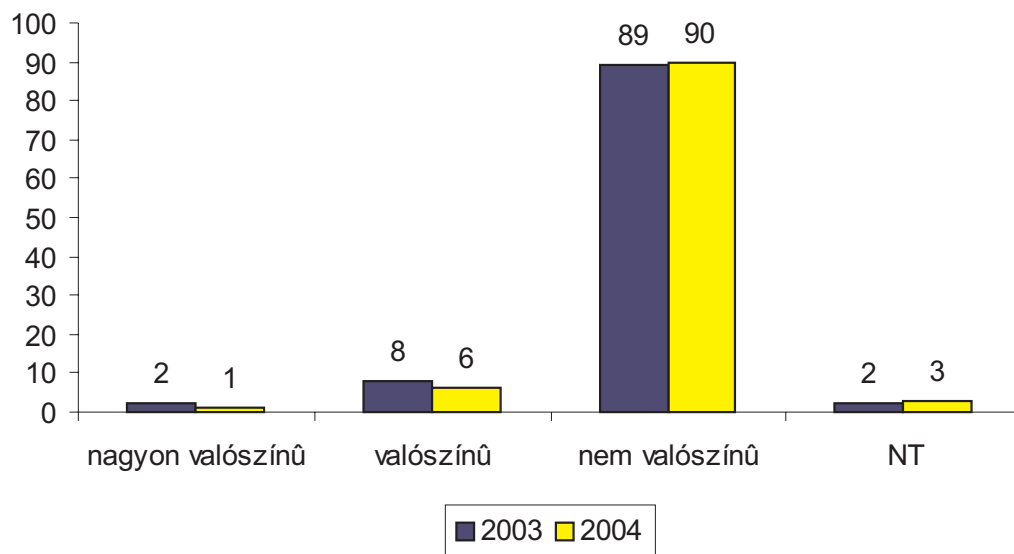

*A nincs rá szüksége kategória csak 2003 óta szerepel. Nyilvánvaló, hogy a nem érdeklő válaszok 2002-ről 2003-ra tapasztalható erőteljes csökkenését az új kategória megjelenése is okolja.

Az ábrán jelzett indokok mellett eltörpülnek az egyéb érvek gyakoriságai. A közhiedelemmel ellentétben például rendkívül keveseket tart vissza a személyes adatok miatti aggodalom, vagy az a gondolat, hogy az interneten túl sok a pornográf tartalom (0,2 - 0,2%).

Az ideai adatfelvétel alapján a használók köre a jövő évben nem fog jelentősen bővülni: a nem használók 90 százaléka ugyanis úgy nyilatkozott, hogy nem tartja valószínűnek, hogy egy éven belül rendszeres internethasználóvá válik, míg csupán 7 százalék gondolta, hogy erre van esély.

Mennyire valószínű, hogy egy éven belül rendszeres internethasználóvá válik?
(Az egyes válaszok százalékos aránya a nem használók csoportjában)

Amint az ábrán látható ezek az arányok nagyjából megegyeznek az ideai évre vonatkoztatott predikciókkal.

Az internet a felhasználói vélemények tükrében

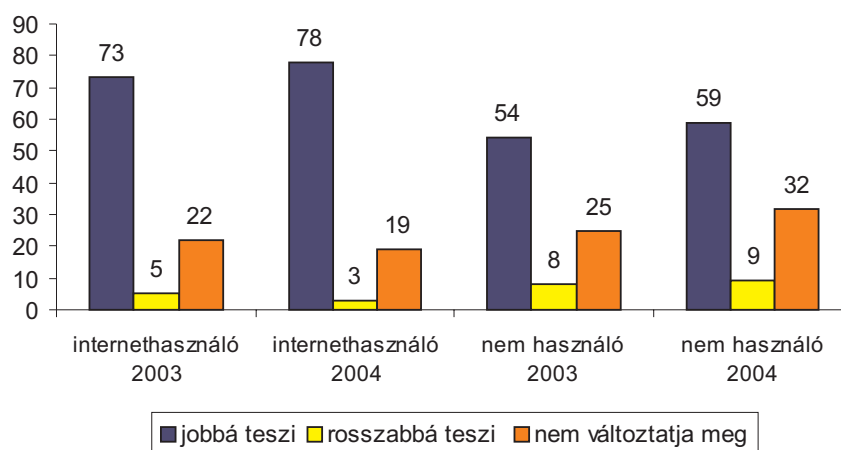
JOBBA LESZ-E A VILÁG?

A WIP kutatások egyik fontos összetevője, hogy a hozzáférés és használat elterjedtségét bemutató, nyers adatok mellett minden évben megvizsgáljuk, hogy az internet használói és nem használói milyen attitűdökkel közelítenek a világháló és a technikai újdonságok felé általánosságban, illetve milyen véleményeket alakítottak ki az internettel és annak egyes tulajdonságaival kapcsolatban. Mindez igen fontos az internet terjedésének vizsgálatában is, hiszen, mint ahogy azt korábban is láttuk, a diffúzió mértékét ezek a tudati tényezők is jelentősen befolyásolhatják.

Elsődlegesen elmondható, hogy a magyar lakosság összességében pozitívan viszonyul a technológiai innovációkhoz. Arra a kérdésre, hogy az olyan új eszközök, mint a mobiltelefon, vagy az internet jobba, vagy rosszabbá teszik-e a világot, a véleményt formálók 65 százaléka azt felelte, ezek hatására jobb lesz a világ. Mindössze 7% vélekedett úgy, hogy ezen eszközök terjedése rosszabbá helyé változtatja a világot, míg 28% azt gondolja, hogy nem igazán változtatnak a világ állapotán. Az internet használói és a nem használók között igen nagy különbségek vannak ennek a kérdésnek a megítélésében: a használók sokkal nagyobb arányban vélik pozitívnak az új kommunikációs eszközök hatását, mint a nem használók. Az ábráról az is leolvasható azonban, hogy tavaly óta mindkét csoportban növekedett az optimizmus.

Mit gondol az olyan új technológiák, mint a mobiltelefon, vagy az internet jobba, vagy rosszabbá teszik a világot?

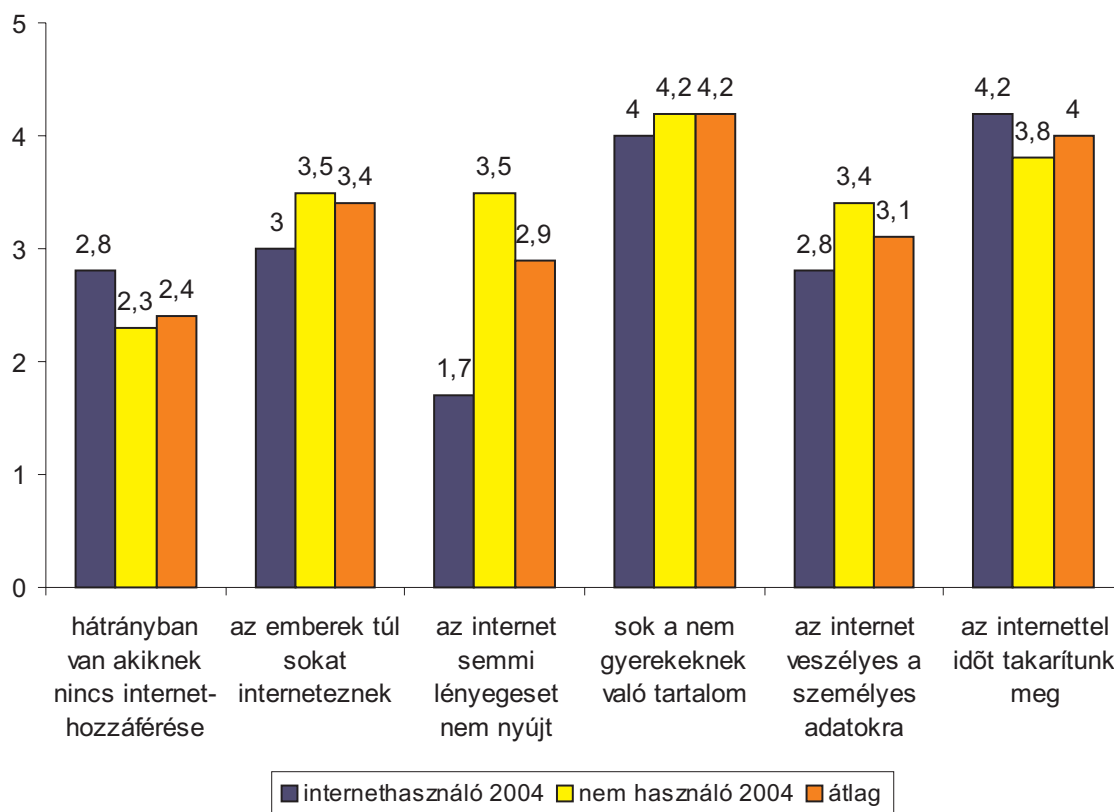
(Az internethasználók és a nem használók körében, %)

AZ INTERNETTEL KAPCSOLATOS VÉLEMÉNYEK

A konkrétan az internetet minősítő vélemények, akár a használók, akár a nem használók csoportját nézzük, gyakorlatilag nem változtak tavaly óta. Így például továbbra is mindkét csoport meglehetősen erősen egyetért azzal a kijelentéssel, hogy a gyerekek sok számukra nem megfelelő tartalomhoz juthatnak a világhálón keresztül. Mind a használók, mind a nem használók úgy találják továbbá, hogy az internettel időt takaríthatunk meg, bár a konkrét tapasztalattal bíró használók jobban egyetértenek ezzel a kijelentéssel. Érdekes módon a nem használók jóval inkább egyetértenek azzal a vélekedéssel, hogy az internet veszélyes a személyes adatokra, mint a saját tapasztalattal rendelkező használók, és a távolmaradók inkább úgy találják, hogy az emberek túl sok időt töltenek internetezéssel. Bár a használók a közepesnél jobban egyetértenek azzal, hogy akinek nincs internet-hozzáférése hátrányban van a világban, ez az egyetértési szint sem túl magas, míg a nem használók még kevésbé tartanak ettől.

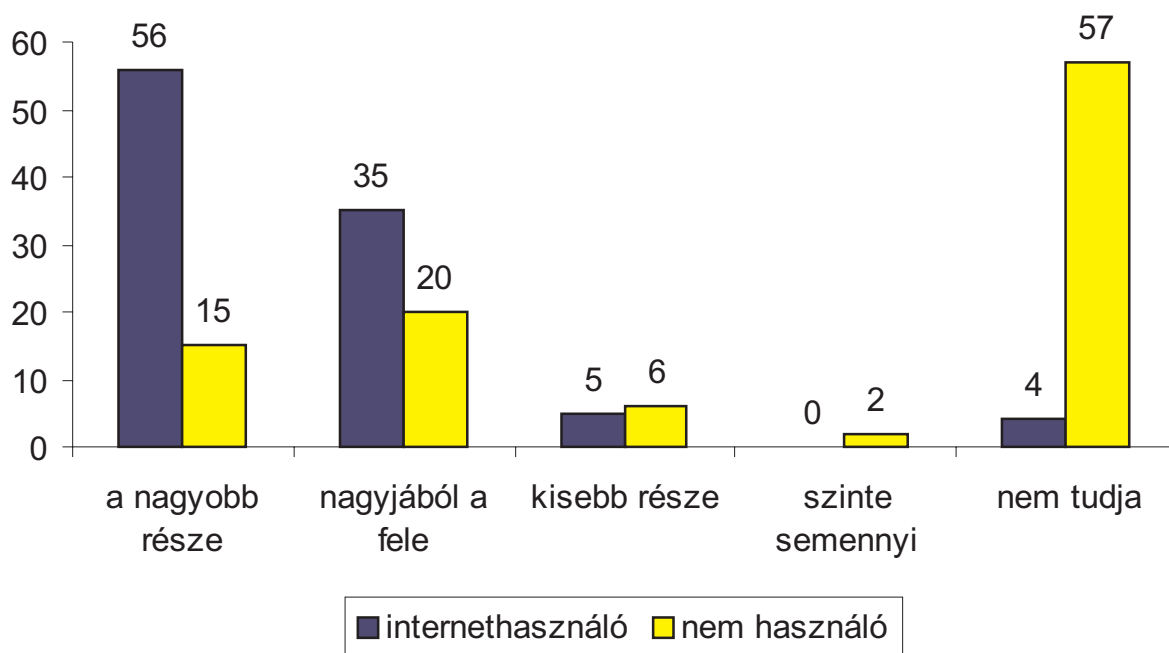
Internettel kapcsolatos attitűdök: mennyire ért egyet az alábbi kijelentésekkel?
(5-ös skálán adott válaszok átlagai, 5 = teljesen egyetért, 1 = egyáltalán nem ért egyet)

Az internetes tartalmak megbízhatóságának megítélésével kapcsolatban elmondható, hogy a használók valamivel több mint fele úgy véli az online információk nagy része megbízható, míg 35 százalékuk csak a tartalmak felét véli annak. Viszonylag kevesen vannak körükben azok,

akik egyáltalán nem bíznak az online információkban. A nem használók körében, természetes módon azok vannak többségben, akik nem tudják megítélni a kérdést. Azok, akik mégis véleményt alkottak a témában azok a használóknál valamivel gyanakvóbban tekintenek az online tartalmakra.

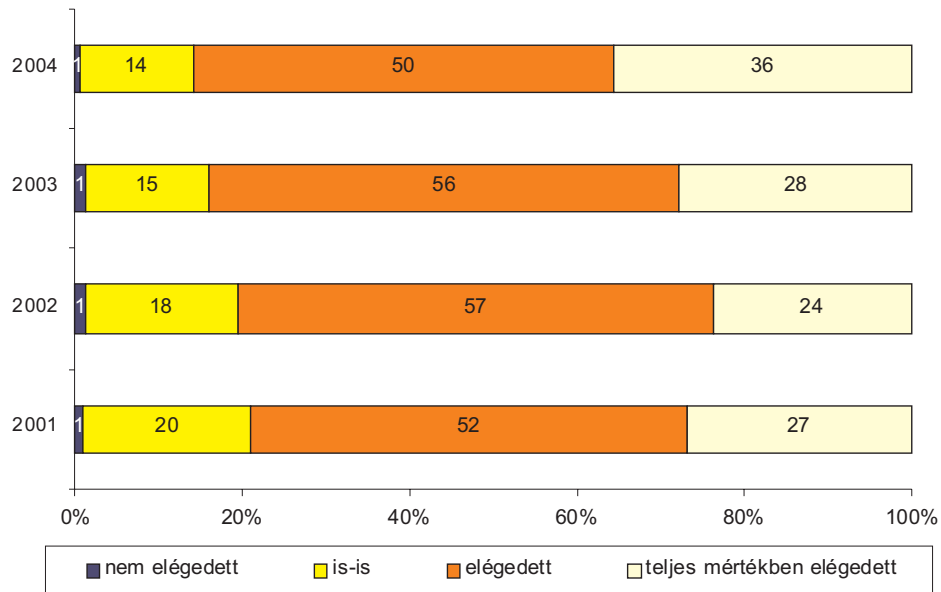
Az interneten található információk mekkora része megbízható és pontos?
(Az egyes válaszok arányai az internethasználók és a nem használók csoportjában, %)

A HASZNÁLÓK ELÉGEDETTSÉGE

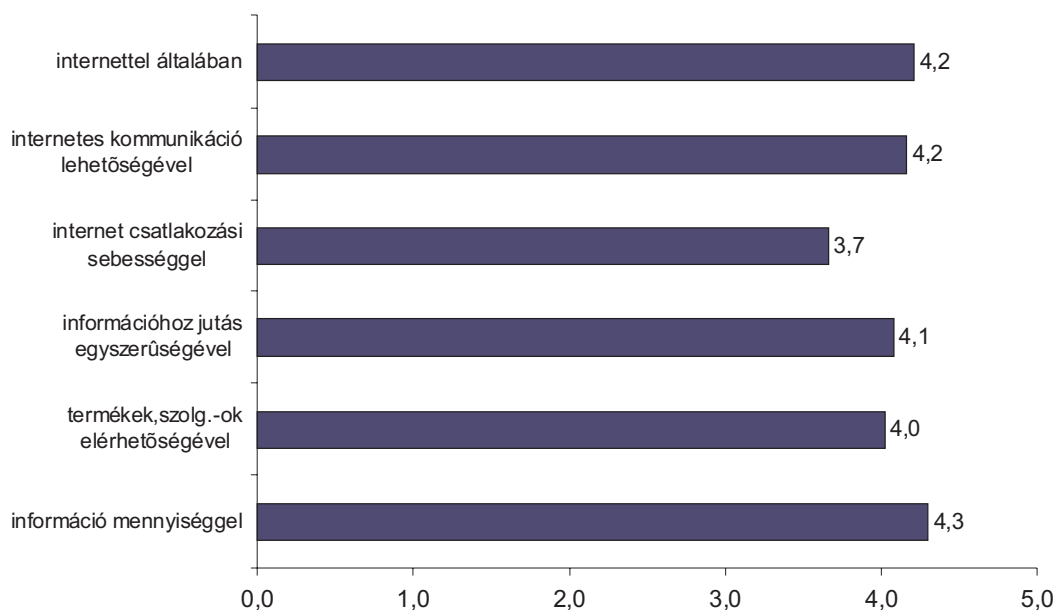
A magyarországi internetezők általában elégedettek az internettel, sőt az elmúlt évek során egyre pozitívabbá alakultak a vélemények. Az alábbi ábrán jól megfigyelhető, hogy egy rövid „megingást” követően 2002 óta folyamatosan emelkedik azok aránya, akik általánosságban teljes mértékben elégedettek az internettel.

Mennyire elégedett Ön az internettel az alábbi területeken?
(5: nagyon elégedett, 1: nagyon elégedetlen)

Ha nem csak általánosságban, hanem a részleteket illetően is megvizsgáljuk ezt a kérdést, akkor azt látjuk, hogy leginkább az interneten fellelhető információk mennyiségével, illetve a kommunikációs lehetőségekkel elégedettek a felhasználók. A legtöbb problémát továbbra is a csatlakozás sebessége jelenti, ám a korábbi évekhez képest e tekintetben is javulás tapasztalható.

Mennyire elégedett Ön az internettel az alábbi területeken?
(5-ös skálán adott válaszok átlagai, 5 = nagyon elégedett, 1 = nagyon elégedetlen)

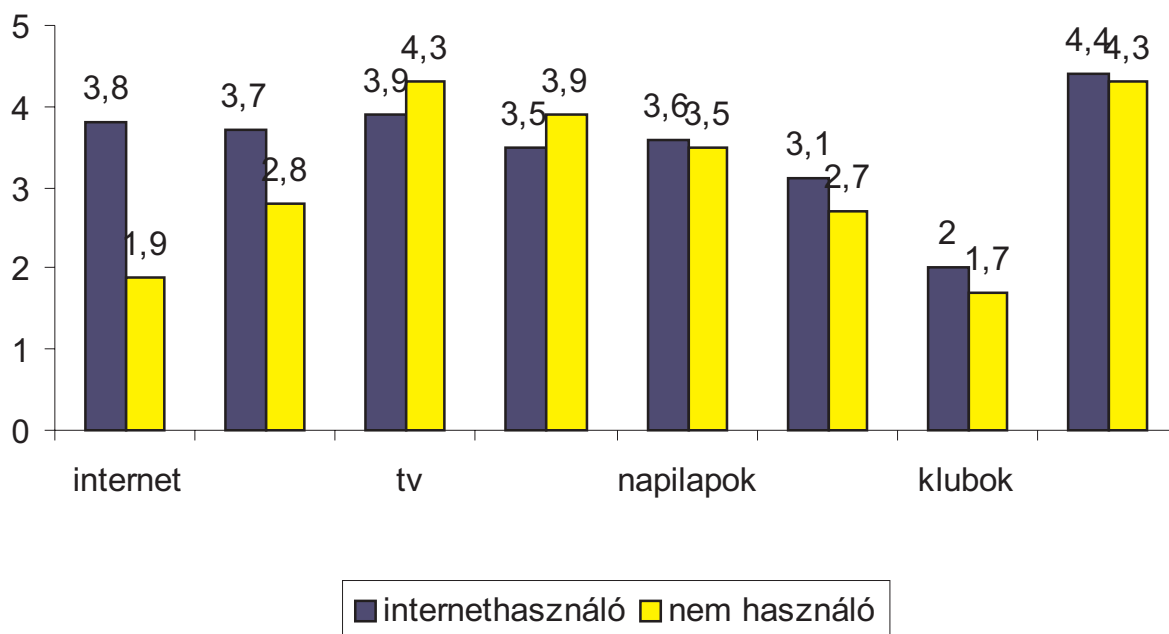

Az internet és más médiumok

Az internettel kapcsolatos vizsgálatainkat érdemes kiegészíteni annak feltérképezésével, hogy milyen helyet foglal el a világháló az egyéb médiumok között, akár mint információforrás, akár mint a szórakozás eszköze. Így ugyanis teljesebb képet nyerhetünk arról, hogy milyen szerepet kap ez az eszköz a használók életében, és hogy milyen módon alakíthatja át médiafogyasztási szokásainkat.

Amint az az alábbi ábrán megfigyelhető a világháló a használók életében igen fontos információforrássá vált. Körülben az internet felzárkózott a legfontosabb információforrások közé, és gyakorlatilag elérte a televízió pozícióját, ami sokáig a legfontosabb médium volt ebből a szempontból és a nem használók számára még most is a legjelentősebb.

Mennyire fontosak Önnek az alábbiak az információszerzés szempontjából?
(5-ös skálán adott válaszok átlagai, 5 = nagyon fontos, 1 = egyáltalán nem fontos)

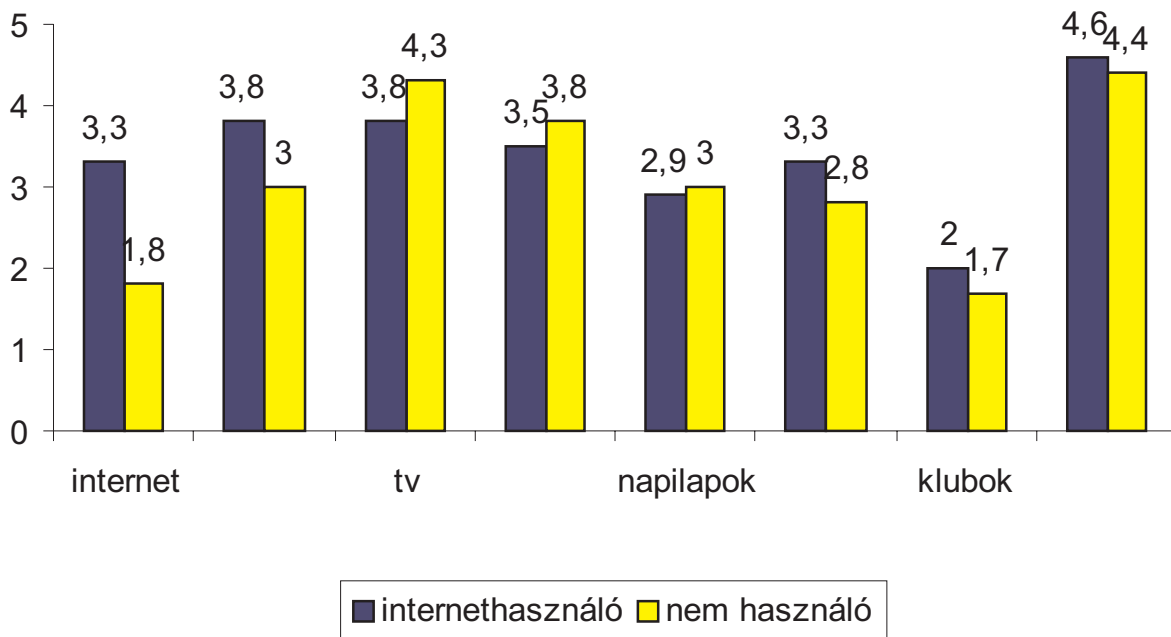

Az ábrán azt is láthatjuk, hogy a használók – a tv és a rádió kivételével – általában fontosabban ítélik a különböző médiumokat, mint a nem használók. Ez a jelenség különösen kiugró a könyvek esetében.

Ugyanakkor az internet szerepe a szórakozás terén sem elhanyagolható. Bár jelentősége ebben a tekintetben még a használók körében sem éri el a barátokét, a televízióét vagy a könyvekét, de fontossága a közepesnél erősebb és felülmúlja a klubok és a napilapok szórakoztatási potenciálját.

Mennyire fontosak Önnek az alábbiak a szórakozás szempontjából?
(5-ös skálán adott válaszok átlagai, 5 = nagyon fontos, 1 = egyáltalán nem fontos)

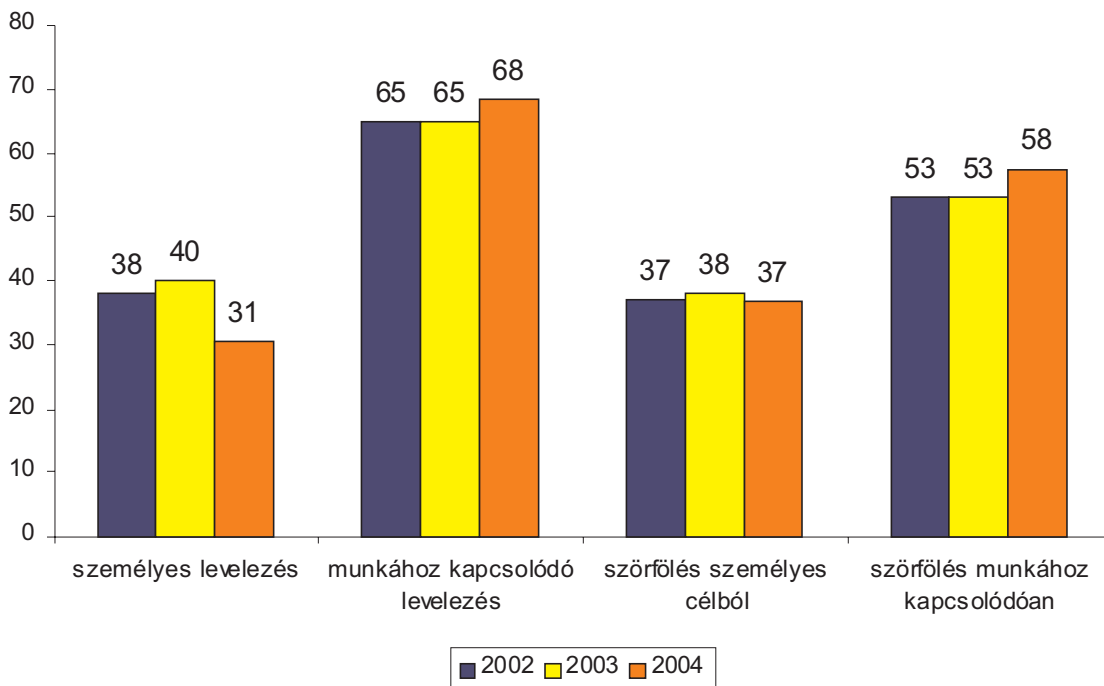
Munkahelyi internethasználat, távmunka

A 2004-es adatfelvétel szerint a munkahellyel rendelkező, gazdaságilag aktív (vagyis az alkalmazotti státuszban lévők és az önálló vállalkozók, valamint önálló vállalkozásukban alkalmazottak) 64 százaléka használja munkahelyén (is) az internetet.

A munkahelyi internethasználat során a leggyakoribb tevékenység a munkához kapcsolódó levelezés, amelyet az internetező munkavállalók 68 százaléka heti rendszerességgel végez. Ennél valamivel kisebb arányban, 58 százalékban, használják az internetet munkával kapcsolatos böngészésre. Ezek az arányok mindkét tevékenység esetében néhány százalékos emelkedést mutatnak a 2003-as, illetve 2002-es adatokhoz képest. A személyes jellegű levelezés és böngészés elterjedtsége 31, illetve 37 százalékos, amely az előbbi esetében csökkenést, míg az utóbbinál lényegében változatlan állapotot jelent a korábbi évek adataihoz képest.

Mire használja munkahelyén az internetet?

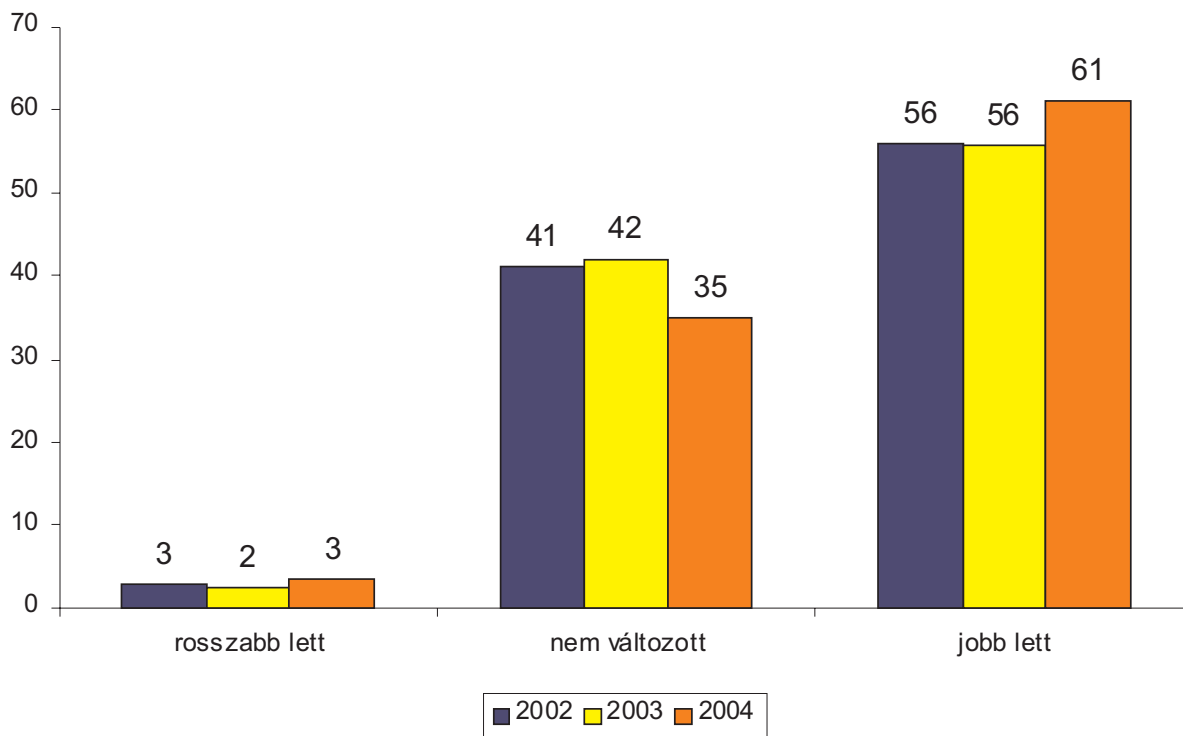
(Az adott tevékenységet legalább heti rendszerességgel végzők aránya, a munkahelyükön internetező gazdaságilag aktív népesség körében, %)

A legérdekesebb kérdés azonban talán az, hogy az internet megjelenése hogyan változtatta meg a munkavégzés hatékonyságát? E tekintetben az elmúlt évekhez képest némi javulás tapasztalható, ugyanis 56-ról 61 százalékra nőtt azok aránya, akik úgy gondolják, hogy hatékonyságuk jobb lett az internet munkahelyi bevezetése óta.

Hogyan változott munkavégzésének hatékonysága amióta munkahelyén elérhető az internet?

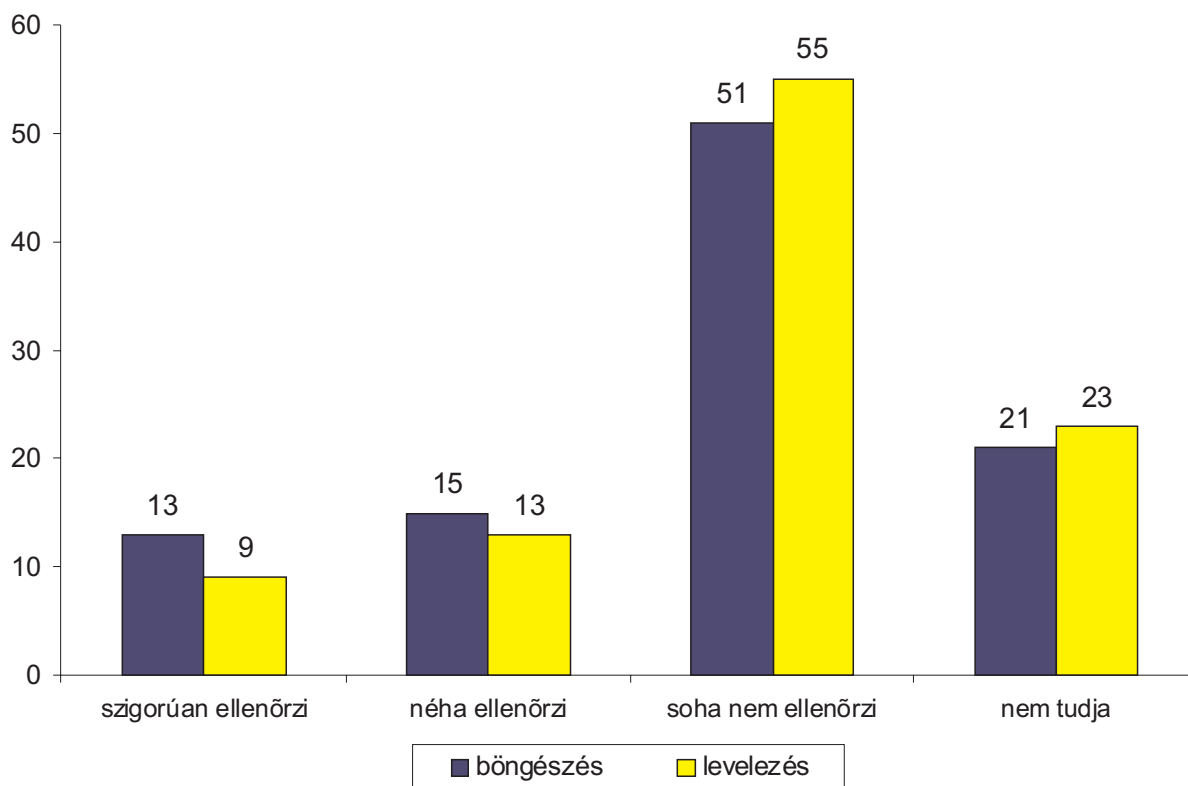
(A munkahelyükön internetező gazdaságilag aktív népesség körében, %)

A munkahelyi internethasználattal kapcsolatos szigorú munkáltatói ellenőrzésről a böngészéshez kapcsolódóan az alkalmazottként dolgozó munkavállalók 13 százaléka, míg a levelezéssel kapcsolatban 9 százaléka számolt be. Az alkalmazotti ellenőrzések aránya ennél némiképpen magasabb (15, illetve 13 százalék), ám a döntő többség esetében (51, illetve 55 százalék) semmiféle felsőbb szintű kontrolltól nem kell tartania a dolgozónak.

Ellenőrzi-e munkáltatója munkahelyi e-mail és internethasználatát?

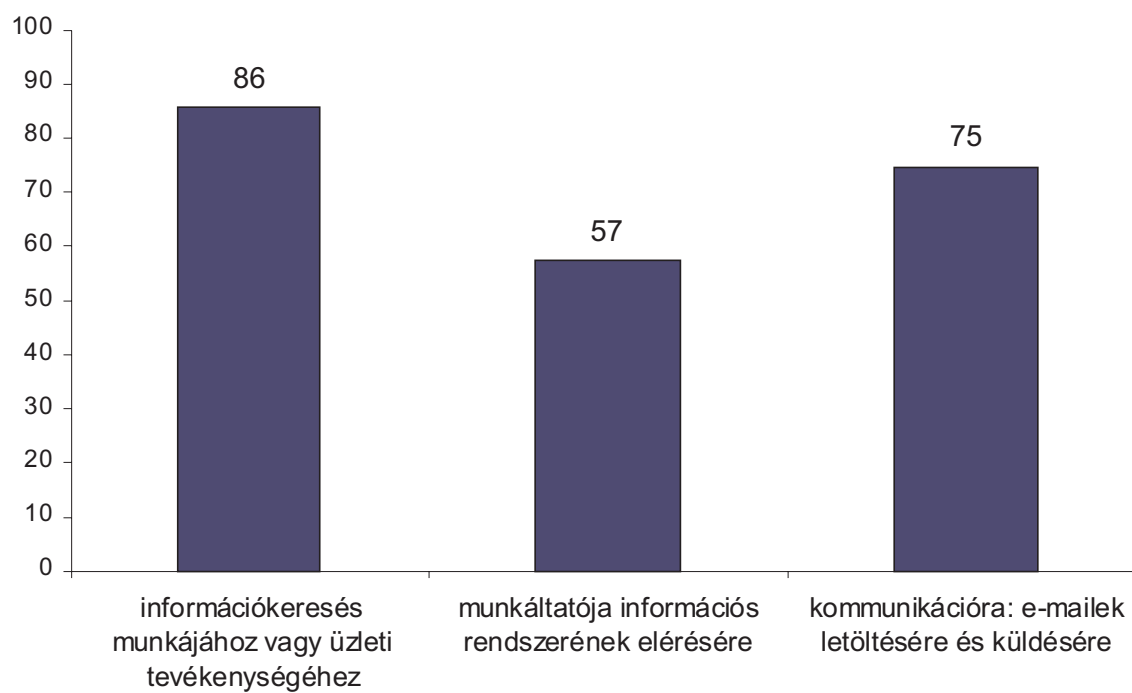
(A munkahelyükön internetező, alkalmazotti státuszban dolgozó népesség körében, %)

TÁVMUNKA

Az alkalmazottként dolgozó munkavállalók 29 százaléka használta munkahelyén (telephelyén) kívül az internetet munkájához kapcsolódóan az elmúlt három hónapban, azaz végzett „táv-munka-szerű” tevékenységet.

Ezekben az esetekben leginkább információkeresésre (86%) és kommunikációra (75%) használták a világhálót. Ennél jóval ritkább a távmunka minőségében magasabb szintet megtestesítő munkahelyi információs rendszerekhez való csatlakozás (pl. intranet, VPN): ilyen jellegű szolgáltatást a távmunkát végző munkavállalóknak 57 százaléka vett igénybe.

Mire használta az internetet munkahelyén kívül munkájához kapcsolódóan?
(A gazdaságilag aktív népesség körében,%)

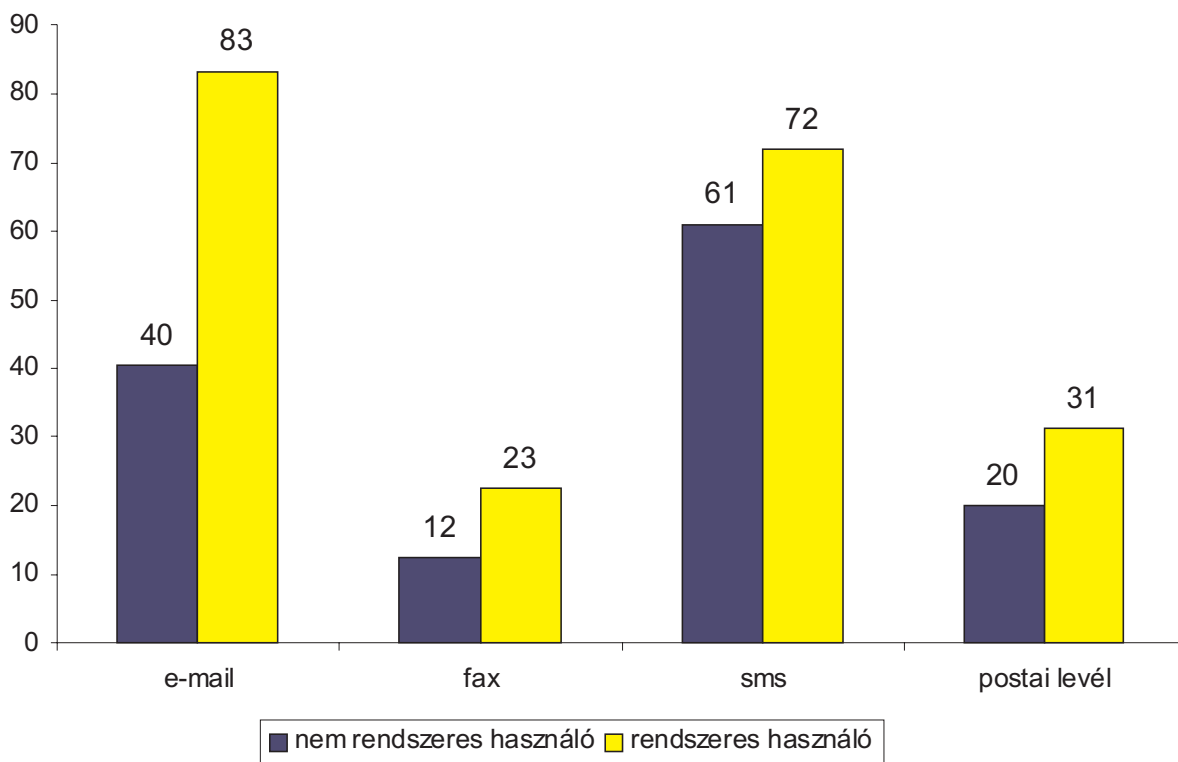

Elektronikus levelezés, vélemények az e-mail használatáról

Az írásos kommunikáció tradicionálisabb formáinak használatával kapcsolatban elmondható, hogy az „analóg” megoldásnak tekinthető faxot és postai levelezést ma már jóval kevesebben veszik igénybe mint az e-mailt és az sms-t. A fax esetében természetesen megjegyzendő, hogy a kommunikációnak ezen formája a személyes kapcsolattartásban sohasem volt igazán elterjedt.

A rendszeres internethasználók minden szempontból aktívabban használják mind a hagyományos, mind pedig a „digitális” kommunikáció különböző formáit, azaz nagyobb arányban küldenek faxot és postai levelet is.

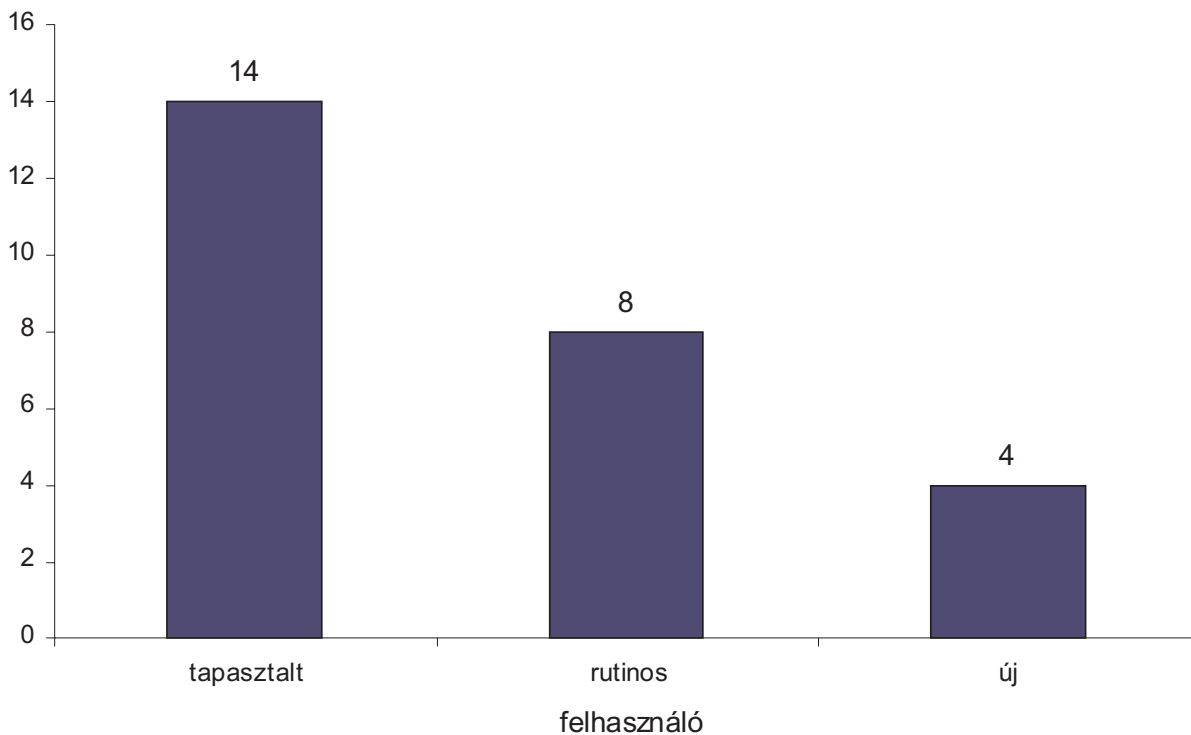
Az elmúlt időszakban küldött-e e-mailt, faxot, sms-t, illetve postai levelet?
(Az 'igen' válaszok aránya, %)

KÉRETLEN REKLÁMLEVELEK

Kéretlen (reklám)leveleket az internethasználók 57 százaléka kap rendszeresen. Az ilyen jellegű küldemények számában igen nagy eltérések tapasztalhatóak a különböző használói csoportok között. A „tapasztalt” (több mint 5 éve internetező) felhasználók átlagosan heti 14 levelet kapnak, a „rutinosak” (2-5 év) 8-at, míg a kezdők (2 évnél kevesebb) csupán 4 darabot.

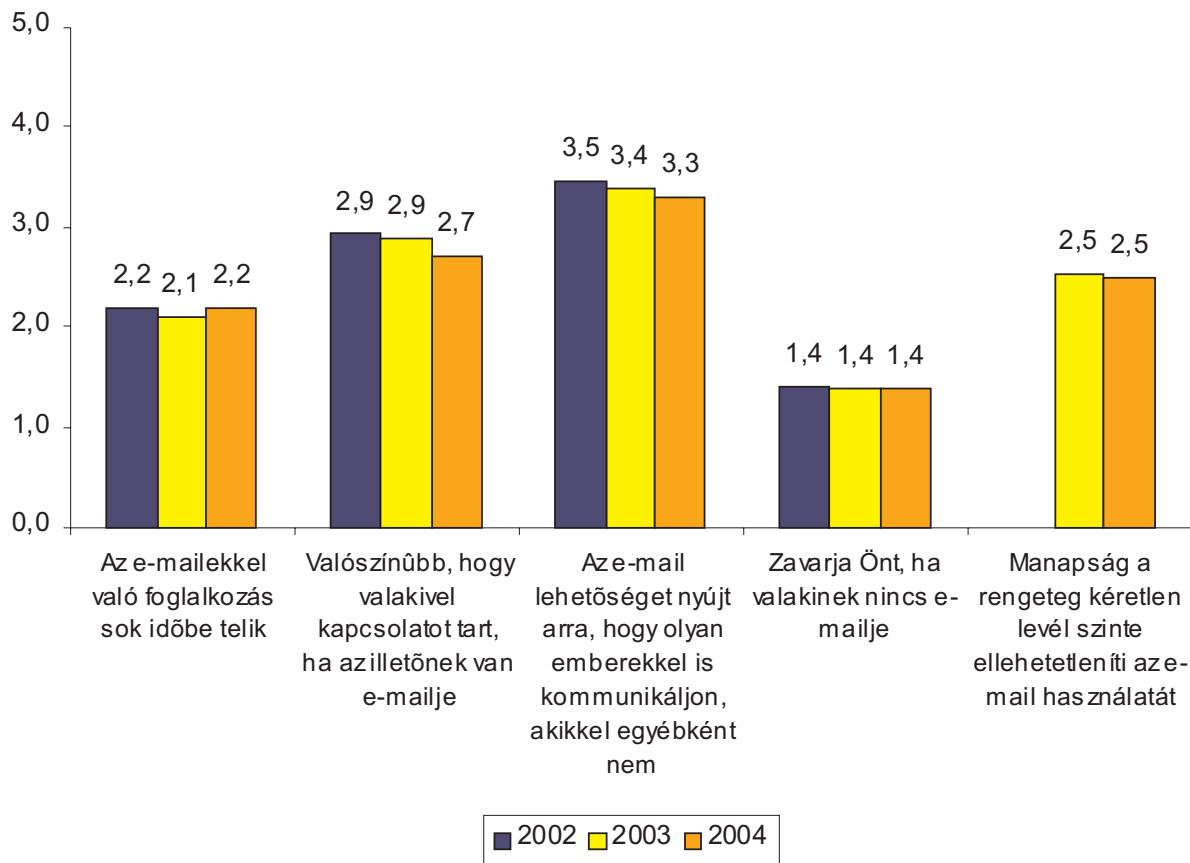
Egy átlagos héten hány (kéretlen) reklámlevelet kap?

Az e-mail, mint kommunikációs mód megítélése az elmúlt években szinte semmit sem változott. Ezen a témakörön belül továbbra is a leginkább azzal értenek egyet az internethasználók, hogy az e-mail lehetőséget nyújt arra, hogy olyan emberekkel is kapcsolatot teremtsenek, kommunikáljanak, akikkel egyébként ezt a hagyományos módokon nem tennék meg. Továbbra sem tartják azonban túlzottan zavarónak azt, ha valakinek nincsen e-mailje, illetve általában azzal sem értenek egyet, hogy az e-mailekkel való foglalkozás túl sok időbe telik.

Vélemények az e-mailről

(Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? – 5-ös skálán adott válaszok átlagértékei
5 = teljesen egyetért, 1 = egyáltalán nem ért egyet)

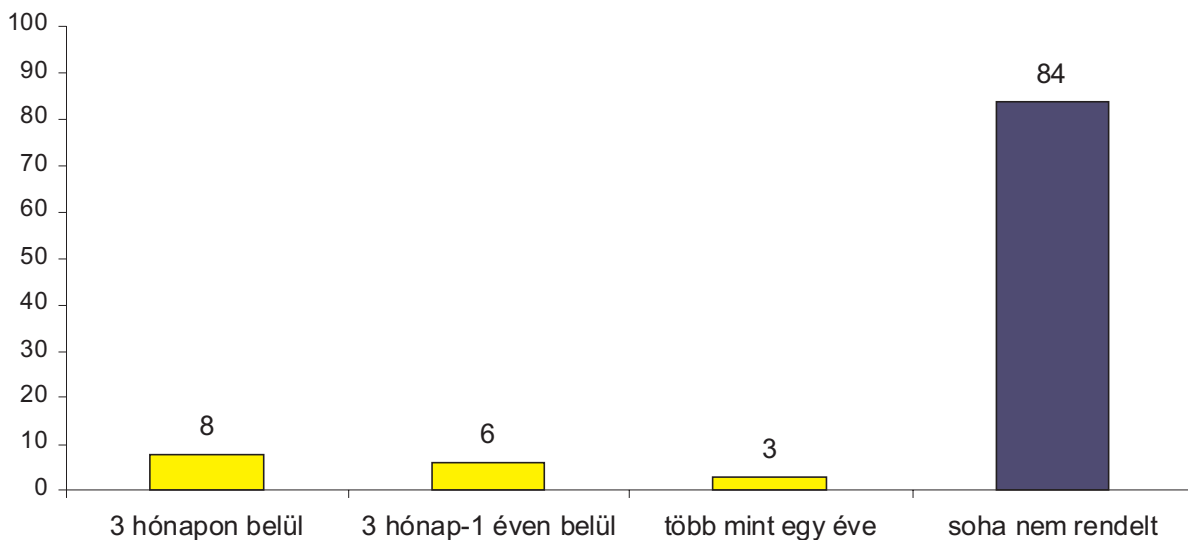

Elektronikus kereskedelem fogyasztói szemszögből

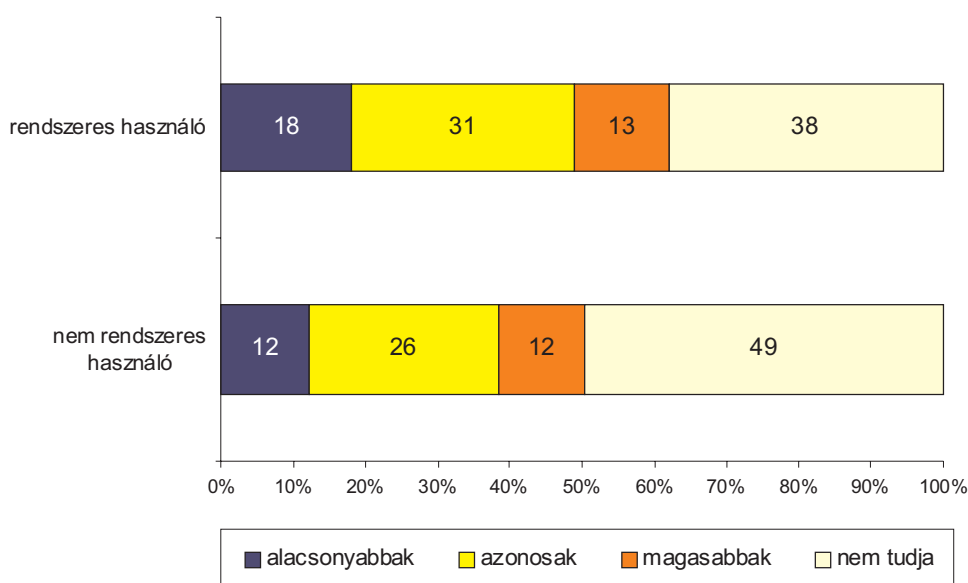
Aligha férhet hozzá kétség, hogy a hazai elektronikus (kis)kereskedelem még gyerekcipőben jár, hiszen a magyarországi internethasználók 84 százaléka még sohasem rendelt terméket vagy szolgáltatást az interneten keresztül és mindösszesen 8 százalék azok aránya, akik az elmúlt három hónapban megtették ezt.

Mikor vásárolt legutóbb terméket vagy szolgáltatást az interneten keresztül?
(az internethasználók körében, %)

Az alacsony mértékű online kereskedelmet jól szemlélteti az is, hogy még az internet- használók körében is igen nagy mértékű a tájékoztatatlanság az internetes árakat illetően: a rendszeres használók 38 százaléka, míg a nem rendszeres használók 49 százaléka nem tudta megmondani, hogy az online megvásárolható termékek árai hogyan viszonyulnak a hagyományos értékesítési formák szerint vásárolt termékek áraihoz. Azoknak a rendszeres használóknak, akik véleményt tudtak mondani ebben a kérdésben, 18 százaléka olcsóbbnak, míg 13 százaléka drágábbnak tartja az internetes kereskedelmet, míg 31 százalék a két értékesítési forma árait azonosnak véli.

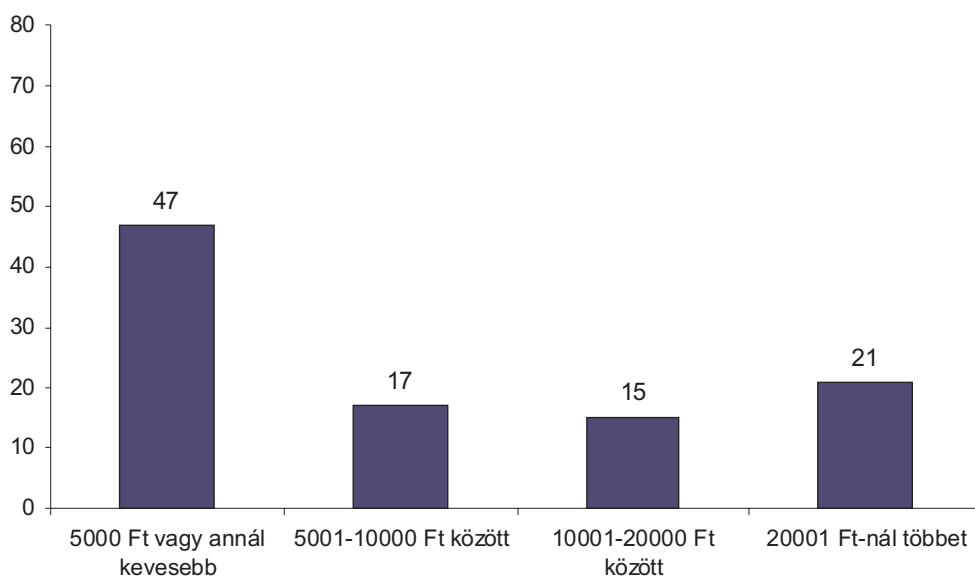
Hogyan viszonyul az interneten forgalmazott cikkek ára a hagyományos módon forgalmazott termékek árához?

Ha azt vizsgáljuk, hogy milyen értékben történtek ezek a vásárlások, akkor láthatjuk, hogy a legtöbb esetben egyszerűbb termékekről, ennél fogva olcsóbb beszerzésekről van szó. Azoknak, akik vásároltak már az interneten 47 százaléka havonta átlagosan csupán 5000 forintot, vagy ennél kevesebbet költött el, de természetesen szólnunk kell az internetes vásárlóknak arról a 21 százalékról is, akik több mint 20 000 forintért vásároltak a világhálón keresztül.

Mennyit költött online vásárolt termékekre vagy szolgáltatásra?

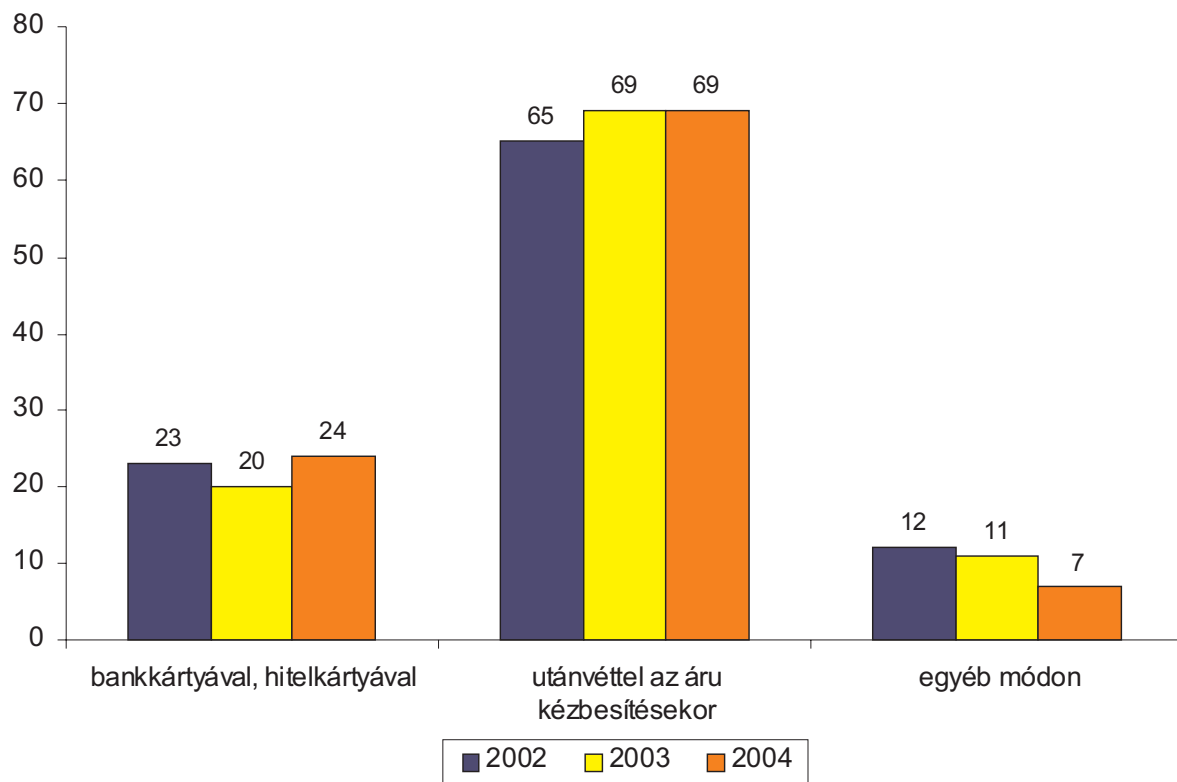
(azok körében, akik vásároltak valamilyen terméket vagy szolgáltatást az interneten az előző néhány hónapban, %)

Az elektronikus kereskedelem egyik legfontosabb ismérve a fizetés módja. Az elmúlt évek során ebben a tekintetben jelentős változás nem következett be, azaz továbbra is a tranzakciók több mint kétharmadában hagyományos módon, utánvétellel egyenlítik ki az áruk ellenértékét. A bankkártyával/hitelkártyával történő fizetés aránya az elmúlt két év adatfelvételeihez képest lényegében nem változott.

Milyen módon fizet az online vásárlás során?

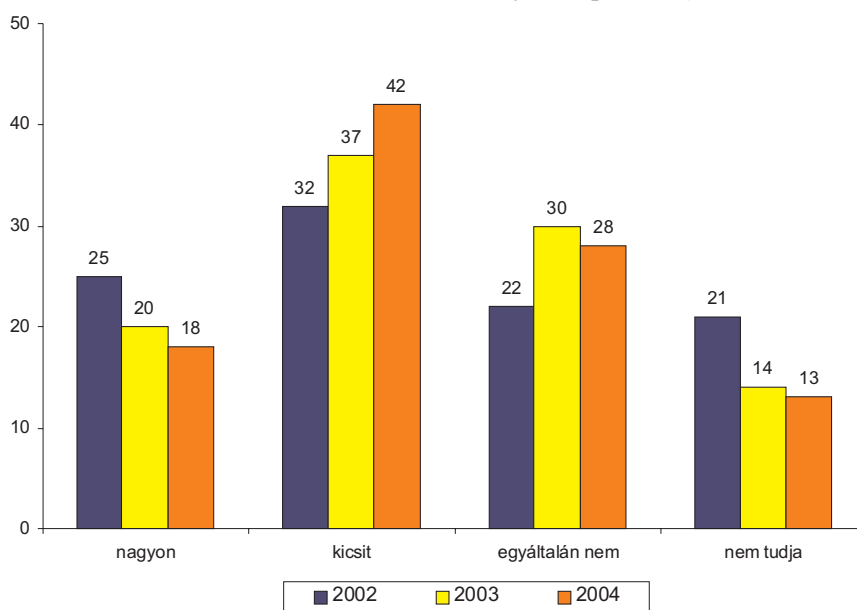
(azok körében, akik vásároltak valamilyen terméket vagy szolgáltatást az interneten az előző néhány hónapban, %)

A modern fizetési módok alkalmazásának lassú elterjedését befolyásoló tényezők közül az egyik legfontosabb a személyes fizetési adatok biztonságával kapcsolatos vélekedés. Az elmúlt évek során e tekintetben a vélemények megváltoztak: csökkent a hitelkártyás tranzakciók biztonságába vetett hit. Két év alatt 7 százalékpontot csökkent azok aránya, akik teljes mértékben biztonságosnak tartják adataik megadását az interneten keresztül: 2002-es 25 százalékról 18 százalékra. Az idén továbbá 28 százalék azok aránya, akik egyáltalán nem tartják biztonságosnak az ilyen jellegű adatszolgáltatást.

Mennyire érzi biztonságban hitelkártya adatait online vásárláskor?

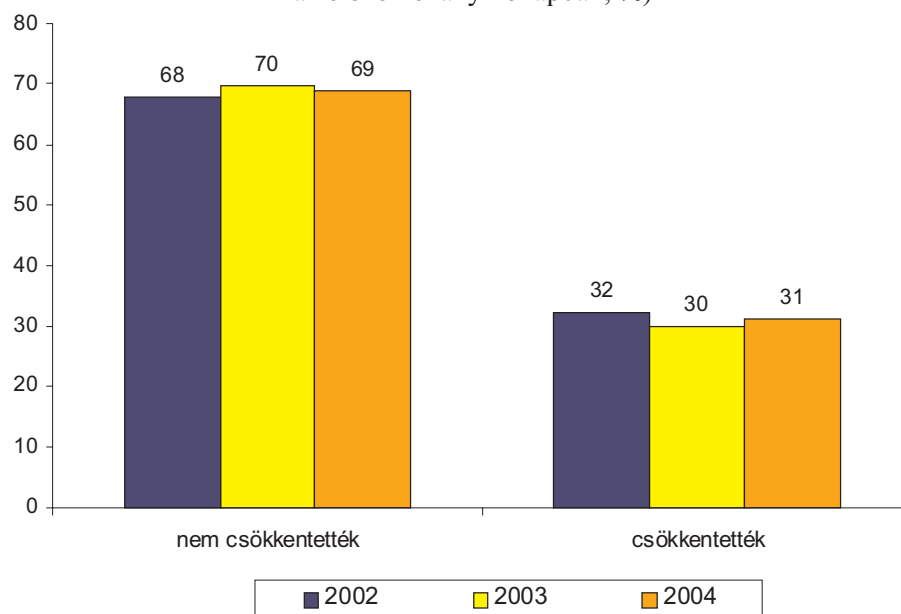
(azok körében, akik vásároltak valamilyen terméket vagy szolgáltatást az interneten az előző néhány hónapban, %)

Az internetes vásárlásokkal kapcsolatban, az ezt már kipróbálók közel harmada vélte úgy, hogy az online vásárlás csökkentette hagyományos, bolti beszerzéseit, amely lényegében megegyezik a korábbi években tapasztalt arányokkal.

Csökkentették-e online vásárlásai hagyományos, bolti beszerzéseit?

(azok körében, akik vásároltak valamilyen terméket vagy szolgáltatást az interneten az előző néhány hónapban, %)

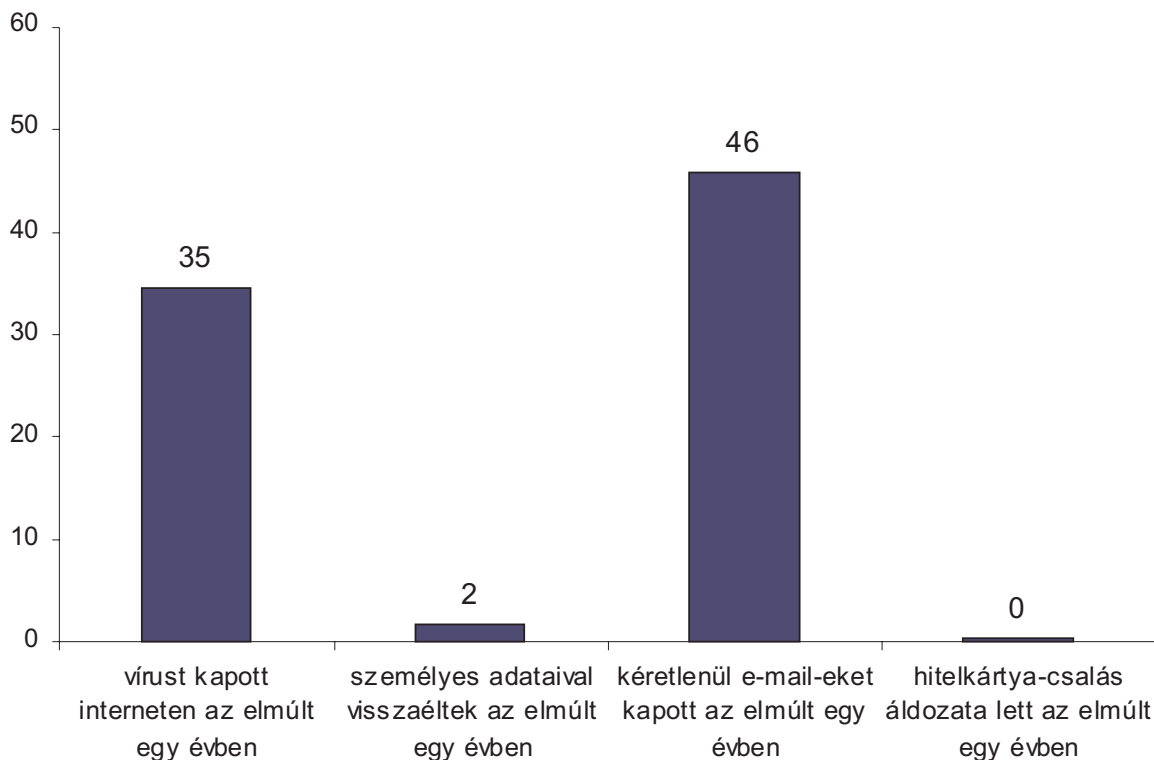

Biztonság és internethasználat

KOCKÁZATOK

Az internetes kereskedelem tárgyalásánál láttuk, hogy az elmúlt évek során nőtt a bizonytalanság az online tranzakciók biztonságával kapcsolatban. Ennek ellenére konkrét, őket érintő hitelkártyacsalásról a megkérdezettek nem tudtak beszámolni, és személyes adatokkal kapcsolatos visszaélések is csak elenyésző mértékben fordultak elő. Mindebből arra következtethetünk, hogy a hitelkártyacsalásokkal kapcsolatos félelmek elsősorban a formális és informális módon terjedő negatív információk hatására alakulnak ki. Eltérő a helyzet a vírusokkal és kérértlen reklámlevelekkel kapcsolatban, hiszen az elmúlt évben az internetezők 35 százaléka kapott vírust, 46 százaléka pedig kérértlen levelet az interneten keresztül.

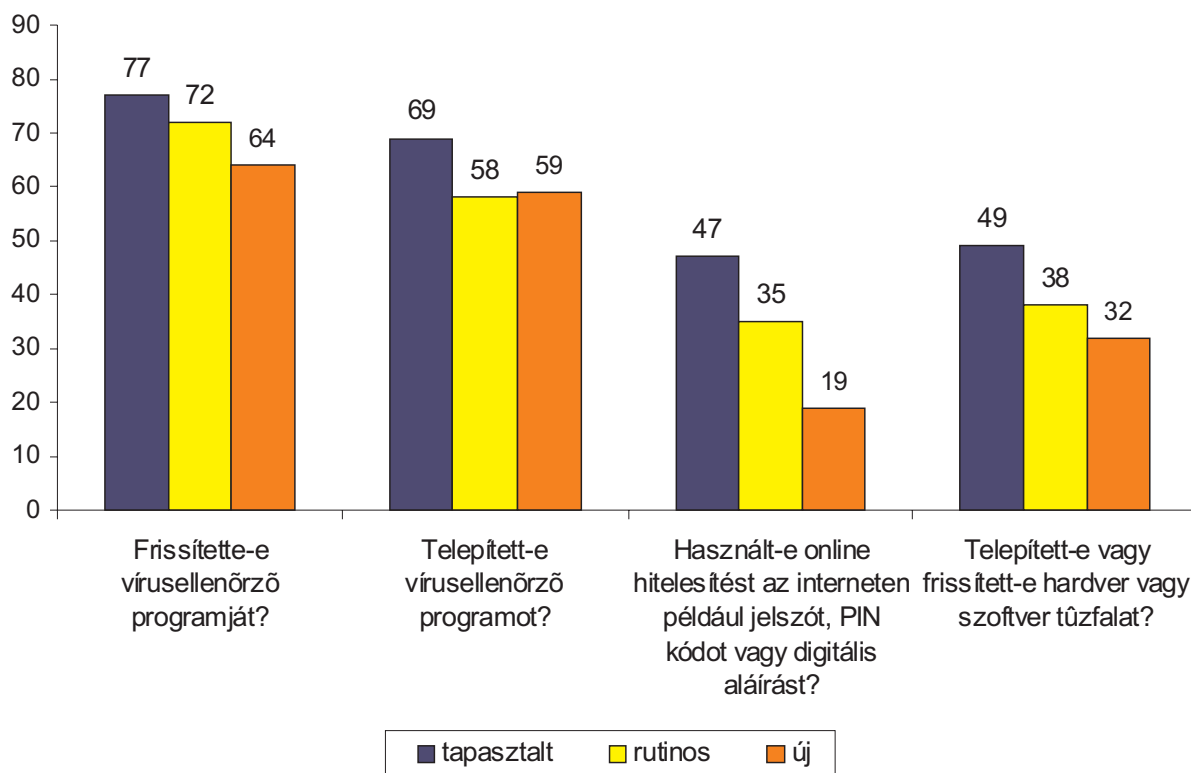
Előfordult-e Önnel az elmúlt egy évben, hogy...
(Az 'igen' válaszok aránya, %)

ÓVINTÉZKEDÉSEK

Az interneten tapasztalható kellemetlenségek közül a legtöbben a vírusok ellen próbáltak meg védekezni. Vírusellenőrző programot az összes felhasználó 45 százaléka telepített az elmúlt egy évben, míg frissítést 54 százalék hajtott végre. Hardveres vagy szoftveres tűzfalat azonban már csak 28 százalék installált, míg valamilyen formájú online hitelesítést 27 százalék. Adataink alapján elmondható az is, hogy minél tapasztaltabb, minél régebbi felhasználóról van szó, annál nagyobb a valószínűsége, hogy valamilyen módon védekezett az említett veszélyekkel szemben.

Elvégezte-e az alábbi biztonsági óvintézkedéseket az elmúlt három hónapban?
(Az 'igen' válaszok aránya, %)

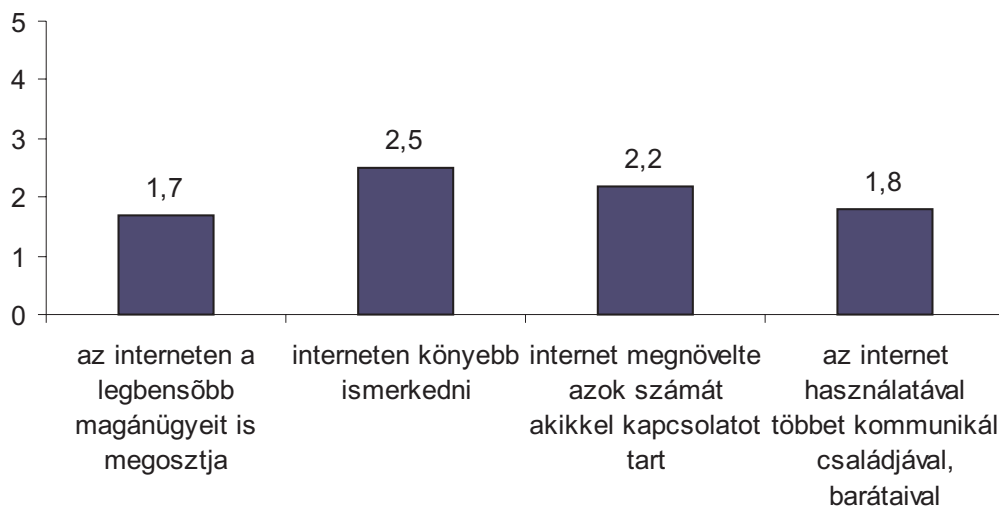
Internethasználat és társas kapcsolatok

Az adatok tanúsága szerint a magyarországi internethasználók kb. egyharmada használja a világhálót arra (is), hogy új ismeretségeket találjon: 31 százalékuk állítja ugyanis, hogy legalább egy olyan barátja van, akit a világháló segítségével ismert meg, 28 százalékuknak pedig több ilyen kapcsolata is van.

Mindemellett az internet a már meglévő kapcsolatok ápolására is alkalmas lehet: a használók 33 százaléka úgy nyilatkozott, hogy van legalább egy olyan barátja, ismerőse, akit offline ismert meg, de jelenleg főként a világhálón keresztül tartják a kapcsolatot.

Mindemellett az internethasználók átlagosan nem találják különösképpen hatékony eszköznek a világhálót, mint a kapcsolatépítés és fenntartás eszközét. Az ezt firtató kérdések közül leginkább azzal értenek egyet a megkérdezettek, hogy az interneten könnyebb ismerkedni: ez az egyetértés az 5 fokozatú skálán közepes. Ennél valamivel kisebb mértékű az egyetértés azzal a kijelentéssel miszerint „az internet megnövelte azok számát, akikkel kapcsolatot tart”, és meglehetősen kis mértékű az egyetértés azzal, hogy „az interneten a legbensőbb magányügyeit is megosztja az ember” és hogy, „mióta használja az internetet többet kommunikál családjával, barátaival”.

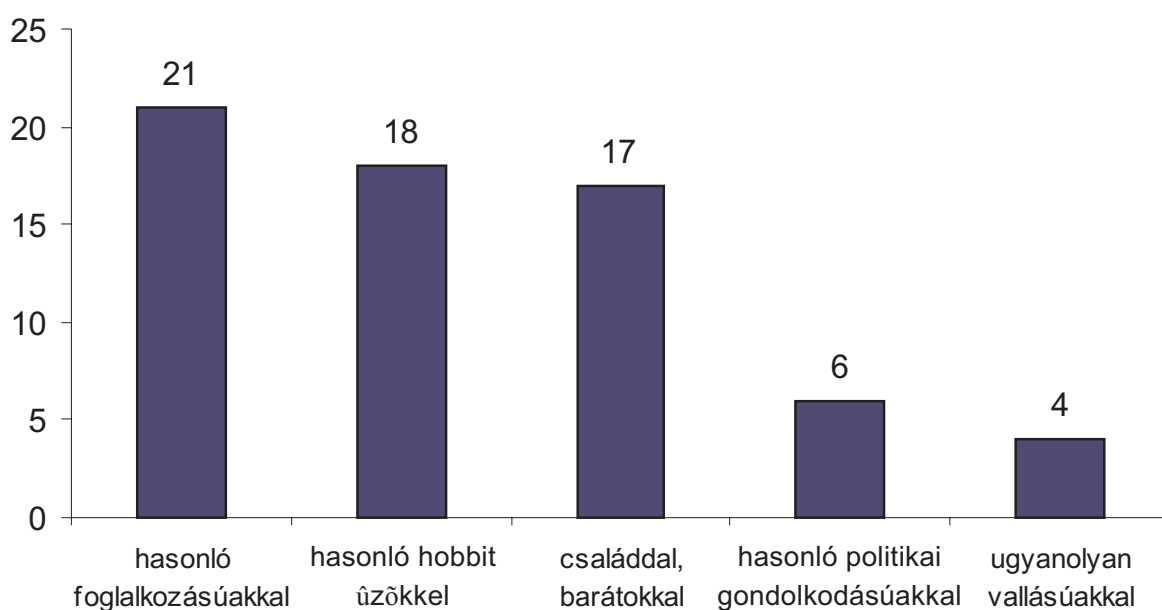
Mennyire ért egyet az alábbi kijelentésekkel?
(5-ös skálán adott válaszok átlagai az internethasználók körében,
5 = teljesen egyetért, 1 = egyáltalán nem ért egyet)

Az adatok tanúsága szerint a világháló leginkább a hasonló foglalkozásúakkal való érintkezésben jelent segítséget: a használók 21 százaléka számolt be arról, hogy mióta használja ezt a kommunikációs eszközt azóta többet, vagy sokkal többet érintkezik az ebbe a csoportba tartozókkal. A hasonló hobbit űzőkkel, illetve a családdal, barátokkal kapcsolatban már kevesebben állították ezt, a hasonló politikai gondolkodásúakat és az ugyanolyan vallásúakat illetően pedig már csak igen kevesen említették, hogy a világhálónak köszönhetően megélénkültek kapcsolataik az ilyen jellegű csoportokba tartozó emberekkel.

Az internethasználat következtében többet érintkezik az alábbi csoportokba tartozó emberekkel?

(A „(sokkal)többet” választ adók aránya az internethasználók körében, %)

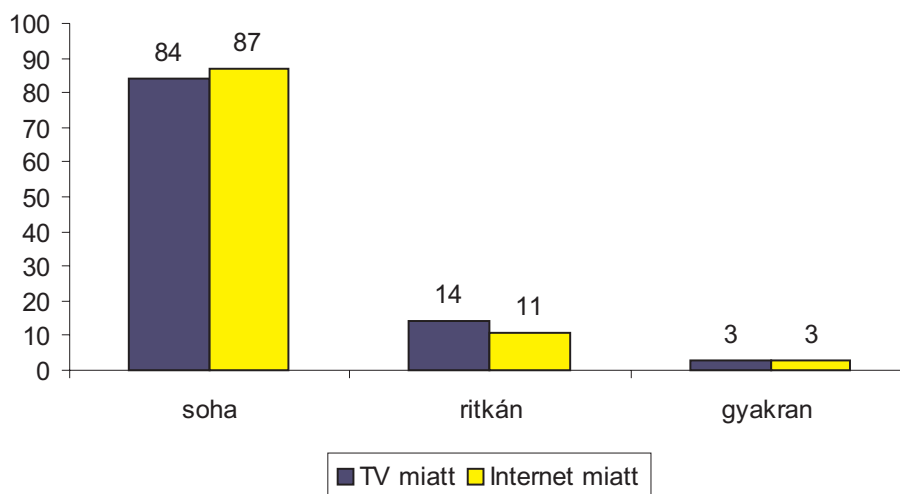

Család és az otthoni internethasználat

A WIP-kutatások során minden évben megvizsgáltuk azt a kérdést, hogy az internet megjelenése az otthonokban milyen hatást gyakorol a család és a kiskorú gyermekek életére. Csakúgy, mint az elmúlt három évben idén is azt tapasztaltuk, hogy a világháló nem különösebben bolygatja meg a családi életet. Bár kisebb-nagyobb változások kimutathatók az évek múlásával az ezt a témakört leíró változók értékeiben, az elmozdulások legtöbb esetben minimálisnak mondhatóak.

Az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkezők túlnyomó többsége – 91 százaléka – idén is úgy véli, hogy a család tagjai megközelítőleg ugyanannyi időt töltenek együtt mióta otthonukban megtalálható ez az eszköz, és csupán 6 százaléuk számolt be az együtt töltött idő csökkenéséről. További 2 százaléuk úgy véli, hogy az együtt töltött idő egyenesen növekedett mióta a világháló elérhető otthonról. Ezt a tapasztalatot támaszthatja alá, hogy az internetezés adataink szerint igen gyakran válik a családi együttlét egyik formájává: az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező családok 76 százaléka állította, hogy a családtagok legalább hetente egyszer szoktak közösen internetezni, 47 százaléuk pedig szinte minden nap internetezik családtagjaival közösen.

Milyen gyakran érzik, hogy valamelyik családtagja elhanyagolja, mert TV-t néz, vagy internetezik?
(Az egyes válaszok aránya az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező, nem egyedül élők körében, %)

Az előző oldali ábrán jól látható továbbá, hogy az otthoni internet-eléréssel rendelkezők 87 százaléka soha nem tapasztalta azt, hogy valamelyik családtagja elhanyagolná a világháló miatt és csupán 3 százalékuk állította, hogy gyakran történik ilyesmi. Bár az arányok nem különböznek jelentősen, az adatok tanúsága szerint a televízió még mindig inkább okoz ilyen jellegű problémát a családban.

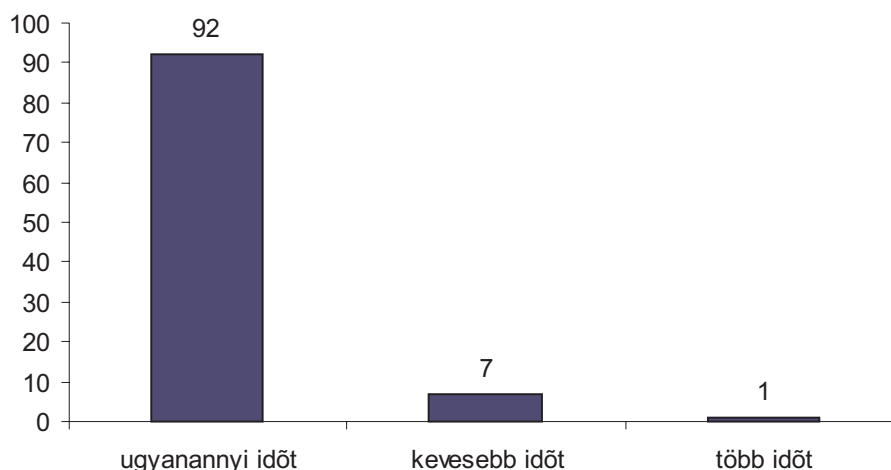
A gyerekek internetezésének hatásait közelebbről megvizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy legalábbis a szülők véleménye szerint a világháló nem túlságosan veszélyezteti sem gyermekük szociális életét, sem pedig iskolai előmenetelét.

Ezt mutatja, hogy a szülők 91 százaléka egyáltalán nem tapasztalt változást gyermeke(i) iskolai érdemjegyeiben mióta a gyerekek tudnak otthonról internetezni, 5% szerint javultak a gyerek(ek) jegyei és csupán 2% számolt be romlásról.

A barátokkal való találkozásokot illetően hasonló kép tárul elénk: a szülők 92 százaléka szerint gyermeke(i) ugyanannyi időt tölt barátaival mióta van otthon internet, azok aránya pedig akik tapasztalata szerint ez az idő csökkent csupán 7%.

Ön szerint gyermeke mennyi időt tölt barátaival mióta van itthon internet?

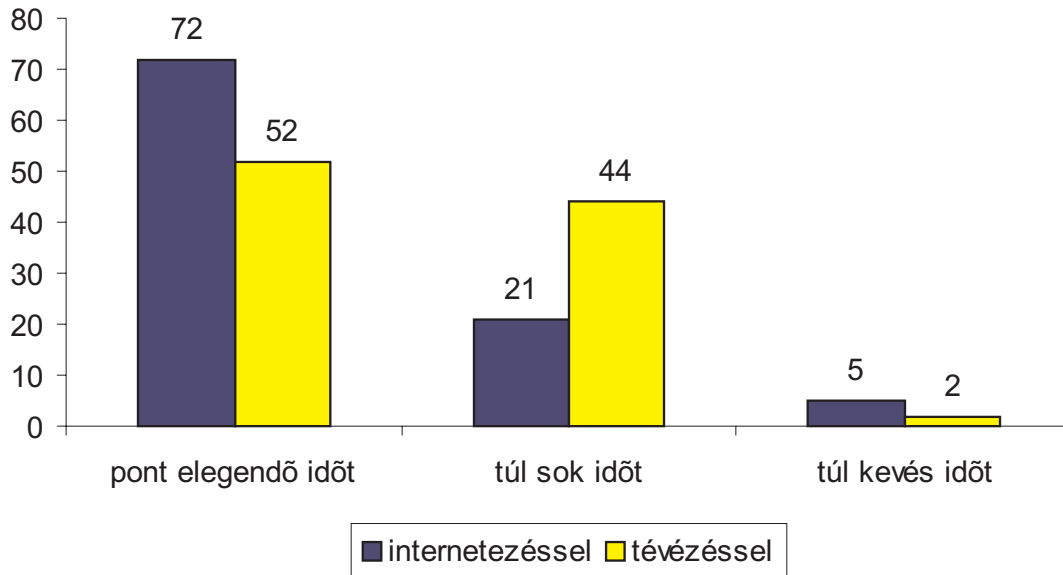
(Az egyes válaszok arányai az otthoni internettel rendelkező, 18 éven aluli gyermeket nevelő szülők körében, %)

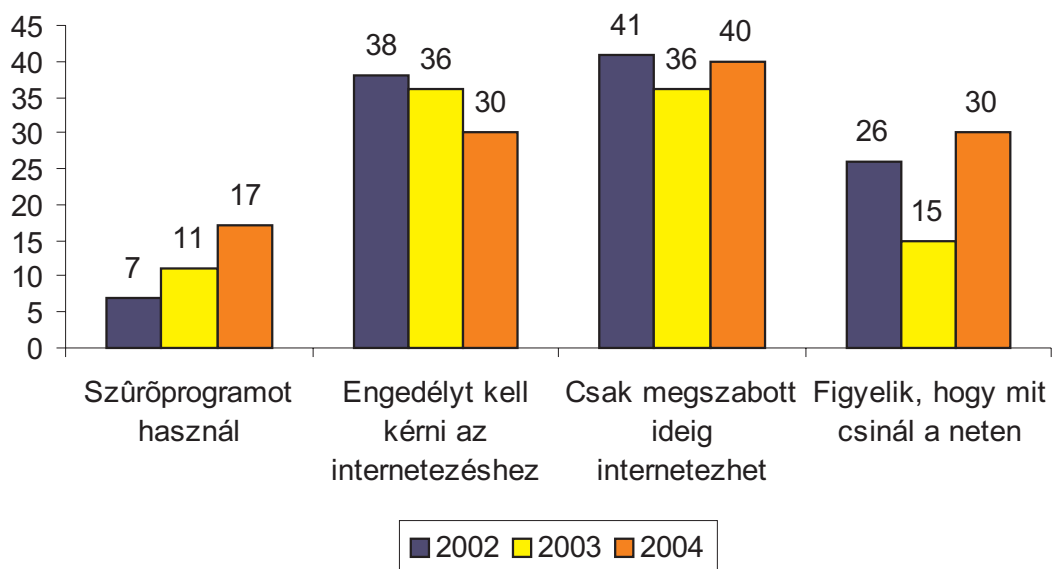
A szülők egy igen nagy része (72 százaléka) úgy gondolja, hogy gyermeke épp elegendő időt tölt internetezéssel, 5% szerint pedig akár több időt is tölthetne a monitor előtt. Kis mértékben nőtt tavaly óta azok aránya akik szerint viszont túl sokat internetezik a gyermek: a 2003-ban tapasztalt 17 százalékról 21 százalékra. Ennek ellenére, amint az az ábrán is látható, a televíziózási szokásokkal való elégedetlenség sokkal nagyobb: a szülőknek majdnem a fele (44 százaléka) úgy véli, gyermeke túl sokat nézi a tv-t.

Ön szerint mennyi időt tölt gyermeke internetezéssel illetve TV-nézéssel?

(Az egyes válaszok arányai az otthoni internettel rendelkező,
18 éven aluli gyermeket nevelő szülők körében, %)

Milyen módon ellenőrzi gyermeke internethasználatát? 2002-2003-2004

(A különböző módok használóinak arányai kiskorú gyermeket nevelő, otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező szülők körében, %)

Már e fenti megállapítás is jelzi, hogy ha nagy vihart nem is kavart a világháló az otthonokban, azért bizonyos hatásokkal számolhatunk. Erre mutat az az adat is, hogy a 18 éven aluli gyermeket nevelő, otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező szülők 20 százaléka alkalmas büntetésnek tartja az internettől való eltiltást és szokott élni ezzel az eszközzel. Ez azt jelenti, hogy bár csak egy százalékkal, de gyakrabban alkalmazzák ezt a büntetési formát, mint a televíziótól való eltiltást.

Hasonló következtetéseket vonhatunk le abból az adatból, hogy a szülők több mint fele – 59 százaléka – alkalmaz valamilyen eszközt, amivel ellenőrzi gyermeke internethasználatát (ez emelkedést jelent tavalyhoz képest, mikor a szülők 53 százaléka számolt be ilyesmiről). Az alkalmazott ellenőrzési módokban fokozatos átrendeződést tapasztalhatunk az évek során.

Amint az az ábráról jól leolvasható az ellenőrzési módszerek közül egyre elterjedtebbé válik a szűrőprogramok használata, míg az engedélykérés kötelezettsége fokozatosan csökken. A legelterjedtebb módja az ellenőrzésnek azonban az, hogy a gyermek csak megszabott ideig internetezhet, de igen gyakori az is, hogy a szülők figyelik, hogy mit csinál gyermekük a világhálón.

A nemzetközi World Internet Project

A World Internet Project a kaliforniai UCLA és a szingapuri NTU School of Communications Studies kezdeményezéseként indult 1999 nyarán. A WIP-kutatás több olyan sajátossággal bír, amely különlegessé teszi az internet társadalmi hatásait vizsgáló és örvendetesen növekvő számú vizsgálatok sorában.

- *A vizsgálat kiterjesztése a használókra túl a nem használókra*

Az eddigi, főleg a használókra fókuszáló kutatással szemben a WIP egyik fontos újítása, hogy a nem-használókra is kiterjeszti a vizsgálódást. Így lehetővé válik a használók és nem használók csoportja közti átjárások, a változások dinamikájának vizsgálata, továbbá a két csoport vélekedéseinek és attitűdjeinek széles körű összehasonlítása, amin keresztül fény derülhet arra, hogy mik lehetnek a „távolmaradás” okai.

- *Longitudinális kutatás*

A WIP nem egy bizonyos aspektusból vizsgálódik, hanem az internet általános társadalmi hatását kívánja feltérképezni. Ennek érdekében tíz éven keresztül, évről évre megismételt, ún. longitudinális kutatás tervét dolgoztuk ki. Ez lehetővé teszi, hogy a változásokat folyamatosan nyomon kövessük és kiderítsük, hogy milyen rövid és hosszú távú hatást gyakorol az emberek vélekedéseire, szokásaira, kapcsolataira, valamint a háztartások életére az internethasználat. A WIP elemzései arra is lehetőséget nyújtanak, hogy az üzleti és kormányzati politikában a változások követésével kellően rugalmas és mindig az éppen legjellemzőbb kérdéseket, problémákat előtérbe helyező stratégiák születhessenek.

- *Nemzetközi összehasonlítás*

A kutatás nemzetközi összehasonlító jellegű. Így a világhálózathoz kötődő társadalmi változásokról különböző országok és régiók esetében is képet nyerünk. A minden nemzet kérdőívében szereplő kérdések között az általános „társadalmi közérzetet”, az elektronikus technológiákkal és az internettel kapcsolatos nézeteket, továbbá a különböző intézményekbe vetett bizalmat mérő változók is helyet kaptak. Ezáltal az összehasonlítások ezeken a területeken is megtörténhetnek. Az egyes országok kutatói a témát érintő egyéni érdeklődésüket is kielégíthetik azáltal, hogy a közös kérdések mellett kérdőívekben speciális, az adott országra vonatkozó egyedi kérdések és témák is szerepeltethetők. A World Internet Projectben részt vevő kutatócsoportok rendszeres, évenkénti konferenciákon tájékoztatják egymást az elért eredményekről, és megosztják tapasztalataikat, következtetéseiket.

A magyarországi kutatás módszertana

A minta elkészítéséhez többlépcsős, arányosan rétegzett, valószínűségi mintavételi eljárást alkalmaztunk. A rétegzés első lépcsőjében minden megyéből kiválasztottuk azokat a településeket, amelyek a mintába kerültek. Ennek során általános szabályként azt az elvet alkalmaztuk, hogy Budapest, és a megyeszékhelyek szerepeljenek a mintában, ezen túlmenően minden megyéből egy városnak, és legalább egy falunak is be kellett kerülnie a mintába. Ez alól Pest megye kivételt képezett, innen két város és négy község került a mintába. Ezt követően meghatároztuk, hogy az egyes megyékből, és ezen belül az egyes településtípusokból hány személynek kellett szerepelnie a mintában. A konkrét elemszámok kialakításakor azt az elvet követtük, hogy minden megye minden településtípusából akkora arányban kerüljenek a mintába kérdezettek, amekkora az alapsokaság (felnőtt lakossági minta esetén a 18 éven felüli lakosok) aránya a teljes népességben belül, megyékre, és megyén belüli településtípus lakosságára lebontva.

Az adatfelvétel során az ún. *címlistas, csökkenő mintás* eljárást alkalmaztunk. Ennek lényege, hogy nem alkalmazunk pótcímeket, hanem a mintavételi eljárás során eleve kalkulálunk a válaszmegtagadások, és egyéb okok miatt várhatóan kieső címek számával. Ez az eljárás a tudományosan leginkább megalapozott, a nemzetközi gyakorlatban legáltalánosabban alkalmazott szisztéma (szemben a pótcímes eljárással, amelyet a nemzetközi gyakorlatban egyáltalán nem alkalmaznak). Az elvártnál nagyobb elemszámú induló mintát határozunk meg tehát, azt vártuk el a kérdezőktől, hogy az induló mintába bekerült összes személyt keressék fel, és kérdezzék le. Az induló minta elemszámának meghatározásakor számításba vettük azt a tény, hogy a nagyobb településeken nagyobb a kieső címek aránya is.

A rétegenként lekérdezendő személyek számának meghatározását követően a minta konkrét kialakításához címlistát vásároltunk a Központi Népszámítás Nyilvántartó Hivataltól. A vásárolt címlista esetében az általunk meghatározott településekről, az általunk meghatározott esetszámú egyén adatait kaptuk meg a szolgáltatótól, amely a címeket a teljes listából egyszerű véletlen mintavételi eljárással választotta ki. Alkalmazott mintavételi eljárásunk tehát valószínűségi minta, így a minta segítségével begyűjtött adatokból levont következtetések – a statisztikai hibahatár mértékén belül – általánosíthatóak a teljes célcsoportra.

A mintába került személyeket kérdezőbiztosaink személyesen keresték meg. A mintába bekerült címeket legalább kétszer fel kell keresniük, két különböző napszakban. A hét közbeni megkeresés egyikének este 6 óra utáni időpontra kellett esnie. (Az elvárás a legalább kétszeri megkeresés volt, de az esetek többségében ennél többször is megpróbálkoztak a kérdezők az adatfelvétellel azokon a címeken, amelyeket az első két alkalom egyikében sem értek el.)

Az első hullám 1594 kiadott címéből 835 kérdőív készült el. A második hullám 3863 kiadott címéből 2124, míg a harmadik hullám 2180 címéből 980 kérdőív született. Összesen, a három hullám elemszáma: 3939.

A minta címkiesésből adódó torzulását súlyozással korrigáltuk. A súlyozás során a négy társadalmi-demográfiai tényező (nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus) együttes megoszlását vettük figyelembe. Így a súlyozott minta nem, életkor, településtípus és iskolai végzettség szerinti megoszlása jól illeszkedik a felnőtt népesség megfelelő adataihoz.

A kutatást lebonyolító intézetek bemutatása

BME ITTK

Az ITTK egy Műegyetem-központú, hálózatba szerveződő kutatói közösségnek otthont adó intézmény. Küldetésnyilatkozatának megfelelően az információs társadalom formálódó tudományának (information society studies) egyes területeit multidiszciplináris társadalomtudományi háttérrel rendelkező kutatóival műveli meg, akiknek a tevékenysége egy-egy témakör igényes és folyamatos gondozása érdekében szakmai műhelyekben folyik. A fiatal kutatók bevonását „utánpótlás-nevelő” intézményünk segíti. A vita, a gondolatcsere, a témákkal és szerzőkkel való ismerkedés fóruma az évek óta nagy sikerrel működő szakmai klub. 2001 óta minden ősszel Információs Társadalom Szakmai Napokat szervezünk. A Központ a World Internet Project egyik magyar gazdája.

www.ittk.hu

ELTE-ITHAKA

Az ELTE-ITHAKA az ELTE Társadalomtudományi Karának keretein belül működő, szakmailag önálló kutató- és oktatóközpont. E szellemi műhely felállításakor az alapítók fontosnak tartották, hogy egyedülálló módon egy olyan intézmény szülessen, amely az Információs Kornak nevezett jelen kérdéseit alapvetően a társadalomtudományok felől közelíti meg. E sajátos látásmód -amely megfogalmazható a klasszikus szociológiai, valamint a jelen kor dinamikus illetve kreatív alkotómunka ötvözeteként is – segít abban, hogy jobban megérthessük a körülöttünk zajló folyamatokat az egymással egyre bonyolultabban összefüggő alszférákban: a gazdaságban, a kultúrában, valamint a politikai mezőben. Az ELTE-ITHAKA munkatársai kezdettől fogva aktív résztvevői a World Internet Project magyarországi kutatássorozatának.

www.ithaka.hu

TÁRKI

A Társadalomkutatási Intézet Rt. – Közép-Európa első jogilag magán kutatóintézeteként – (www.tarki.hu) alapítása óta (1985) az empirikus társadalomtudományi kutatások területén több mint tizennyolc év tapasztalatát gyűjtötte össze. Az országosan és nemzetközi viszonylatban a társadalom és piackutatásban elismert kutatóintézet az eltelt több mint másfél évtizedben empirikus kutatásai révén – amelyek a társadalom átalakulásának átfogó folyamataival foglalkoztak –, megalapozott hírnevet szerzett és szakmailag egyedülálló, hozzáférhető adatbázistárat hozott létre. A TÁRKI 2001 óta végez a World Internet Project számára évenkénti adatfelvételt.

<http://www.tarki.hu/research/wip/index.html>